

Порука

*Митрополит
Николај*

РАСУЂИВАЊЕ О СНАЗИ ВЕРЕ

Запис са
Златибора
ЧЕКАЈУБИ
20. ВИЈЕК

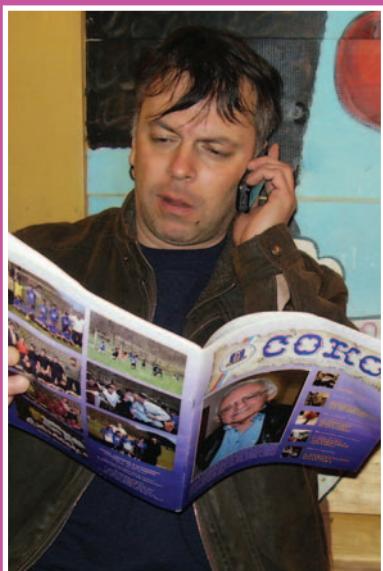
Интервју “Сокола”

*Владика
Григорије*
**ОБАВЕЗА
ЦРКВЕ ЈЕ
ДА БУДЕ
ПРИСУТНА
И У ЈАВНОМ
ЖИВОТУ**

Подсећања
**ЗАБОРАВЉЕНИ
ЗЛОЧИН**

*Култура
Никита
Михалков*
**БЕЗ ЛИЧНОГ
ОДНОСА
НЕМА НИ
ПРАВОГ
ФИЛМА**

Путописи
*Саша
Савовић*
**ТРАЖЕЋИ
ОЧИ!**

Гост
“Сокола”
*Др. Неле
Карађић*
**НЕМОЈТЕ
СЕ
ДЈЕЛИТИ!**

СТО ГОДИНА СОКОЛА

**КУД “СОКО” Добрун, на Златибору у фебруару
и у Добруну у априлу 2008.**

100 ГОДИНА СОКОЛА У ВИШЕГРАДУ

 ве године се навршава 135 година од како је у Прагу-Чешка 16. фебруара 1863. године основано прво соколско друштво, са основним циљем да подиже националну свијест, оплемењују друштвену и физичку снагу путем физичког и моралног васпитања.

По ријечима Митрополита дабробосанског господина Николаја била је то својеврсна заједница младих оба пола, која се бавила разним активностима кроз лако атлетске, тениске, веслачко-пливачке, зимске и друге спортиве.

Та соколска идеја се брзо ширила ка словенском југу, а прво соколско друштво у Словенији основано је 1863, у Хрватској 1874, а у Србији 1891. године под називом "Српско друштво за гимнастику и борење".

Први соколски слет одржан је 1910. године у Београду уз учешће друштава из Србије, Чешке, Хрватске и Словеније, а 1924. године Југословенски соколски савез обједињавао је 26 жупанија.

Прво гимнастичко друштво "Српски Соко" у Вишеграду је формирano 1908. године, које је између два свјетска рата било највећа и најмасовнија организација у граду на Дрини.

Према записима вишеградског хроничара Ђока Ражнатовића соколско друштво у Вишеграду тада преживљава неколико реорганизација. У почетку је дјеловало под називом "Српски Соко", да би након Првог свјетског рата прерасло у Омладинско гимнастичко друштво "Соко", а од 1929. године дјелује као Југословенски "Соко".

-Друштво је своју активност развијало кроз више секција, а најмасовнија је била гимнастичка. Све активности су провођене под паролом "У здравом тијелу, здрав дух". Активности су починјале са подмлатком, у коме су вјежбала дјеца школског и предшколског узраста, преко млађег и старијег нараштаја, па до старијих чланова и чланица. Приређивање су разне гимнастичке приредбе, а бар једном годишње организован је масовни јавни гимнастички час, на коме су наступали најбољи вјежбачи, свих узраста, а приредба је одржавана у парку Соколског дома, који се налазио на лијевој страни пута који од Дринског моста води ка Душчу, где се данас налазе стамбене зграде, записао је Ражнатовић.

За разлику од других друштава, пише даље Ђоко Ражнатовић, вишеградски "Соко" је у својим редовима окупљао људе без обзира на вјеру и националност, а касније, јачањем радничког покрета, у њему дјелују напредни чланови, радници, студенти и ћаји.

-Вишеградски "Соко" припадао је Ужицкој Соколској жупи, а његови чланови могли су бити само стални становници Вишеграда, али не и студенти из овог града који су студирали широм Краљевине Југославије. У то вријеме "Соко" је био центар спорктског, али и културног живота града, а поред Срба његови активни чланови били су и Муслимани, Хрвати и Јевреји, пише Ђоко Ражнатовић у својим записима.

Након вишедеценијског гашења активности "Соко" је у Вишеграду, тачније при манастиру Добрун, обновљен 2004. године, уз подстицај и подржку Митрополита Николаја и манастирског братства. Данас Српско Соколско друштво "Соко" окупља младе људе који се кроз бројне секције активно баве културним и спорктским активностима.

Средином ове године низом пригодних садржаја планира се обиљежавање великог јубилеја-100 година од оснивања првог соколског друштва у Вишеграду.

Формиран је Одбор, на чијем је челу Његово високопреосвещенство Митрополит дабробосански господин Николај, а чланови угледни вишеградски културни, спортски и јавни радници.

Овом јубилеју ће бити посвећен и наредни број часописа "Соко".

Славко Хелета

ЧАСОПИС ЗА КУЛТУРУ И ДУХОВНО ПРОСВЈЕЋИВАЊЕ

С БЛАГОСЛОВОМ МИТРОПОЛИТА
ДАБРОБОСАНСКОГ г. НИКОЛАЈА

Издавач:
Српско соколско друштво
“Соко”-Добрун-Вишеград

За издавача:
Благоје Андрић, предсједник

Уређивачки савјет:
предсједник: Милан Комад
чланови:

Бранко Никитовић, Драгутин Станчић,
Драган Ђокић, Александар Савић,
синђел Јован (Гардовић)

Главни и одговорни уредник:
Славко Хелета
тел: (065) 536-386

Технички уредник:
синђел Јован (Гардовић)

Уредник уредакцији:
Александар Савић

Редакција:

Александар Савић, Славко Хелета,
Радоје Тасић, Љубомир Мутапчић,
Младен Томић (фотографије),
Ђорђе Ђурић, Наташа Глоговац

Адреса редакције:

ССД “СОКО”, 73247 Добрун, РС
Тел: (058) 483-123, (065) 431-505

soko@gmail.com
sokodobrun@yahoo.com

Компјутерска припрема:
Издавачка кућа “ДАБАР”

Тираж:
1500 примјерака

Штампа:

А. Д. „Мићо Соколовић”, Рогатица

Часопис излази тромјесечно

Садржај

Умјесто уводника	100 ГОДИНА СОКОЛА У ВИШЕГРАДУ	3
Порука	РАСУЋИВАЊЕ О СНАЗИ ВЕРЕ	5
Интервју “Сокола”	ОБАВЕЗА ЦРКВЕ ЈЕ ДА БУДЕ ПРИСУТНА И У ЈАВНОМ ЖИВОТУ	6
Подсјећања	ЗАБОРАВЉЕНИ ЗЛОЧИН	9
Легенде	ДИВИЋ ГРАД (наставак из прошлог броја)	11
Гост “Сокола”	НЕМОЈТЕ СЕ ДЈЕЛИТИ!	12
Развој туризма	ЗЕМЉАНЕ ПИРАМИДЕ ВАН ОЧИЈУ ЈАВНОСТИ	15
	ВИШЕГРАДСКА КУЛА МАРКА КРАЉЕВИЋА	16
Путописи	ТРАЖЕЋИ ОЧИ	17
Живот у природи	БРЕЗОВА ВОДА ЛИЈЕЧИ КАМЕНАЦ	19
Отворено о негативностима	ПОРОК ПУШЕЊА - ГРЕХОВНА НАВИКА	20
Записи	ЉЕПОТА ЧОБАНСКИХ КОЛИБА	22
Равногорци		23
Хроника	ГОДИНЕ ДРУЖЕЊА СА ЧИТАОЦИМА ПРВА ФОРМИРАЛА ЗАВИЧАЈНУ ЗБИРКУ	24
Култура	ОДАБРАНЕ СЛИКЕ ЂУПРИЈЕ НА ДРИНИ ФАРБАЊЕ СТАРЕ ЛОКОМОТИВЕ	25
	РИМЕ НОБЕЛОВИЋУ У ЧАСТ ВРАТИЛИ ЧАСТ ПРАВОМ ФИЛМУ	25
	БЕЗ ЛИЧНОГ ОДНОСА НЕМА НИ ПРАВОГ ФИЛМА	27
Историјски осврти		28
	БОСНА	29
Дијаспора	НИЈЕ БИЛО ВРЕМЕ ДА УМРЕ	30
Репортажа	ФИЛМ, ТОРТА И ШАМПАЊАЦ И ПОНЕКА СУЗА	31
	РЕЗУЛТАТИ ЗА БУДУЋНОСТ	32
Поетска страна		33
Вишеградски пјесници	ПЕТРОНИЈЕ ШИМШИЋ	34
Некад и сад		35
	ПРАЗНА И БЕЗ ЂАКА СЈЕЋАЊА НА ЂАЧКО ДОБА	35
Активности ССД “Соко”		37
Вијести		38
Репортажа	УТИХНУЛА ВЕЛЕТОВСКА ЗВОНА	42
	ЛУЧЕВИНА МЕ ОДГАЈИЛА И ЂЕЦУ МИ ОДРАНИЛА	43
Запис са Златибора	ЧЕКАЈУЋИ 20. ВЕК	44
Екологија	ДО КАДА ЂЕ ЗЕЛЕНКОМ ПЛУТАТИ ОТПАД	46
Репортажни запис	СВАКОДНЕВНА И НЕНАМЈЕРНА “ПОВРЕДА” ДРЖАВНЕ ГРАНИЦЕ	47
	Разонода	50

ПОРУКА МИТРОПОЛИТОВА

РАСУЂИВАЊЕ О СНАЗИ ВЕРЕ

**Прославите Бога,
на ње и Бог прославити вас**

Наше стоеће није богато у мудрости. Од свих претходних стоећа оно је можда најсиромашније у мудрости. Не само да не живи по мудрости, него не зна ни шта је мудрост. Ранија поколења су знала шта је мудрост, па су зато знала и када су се грешила о Мудрост и одступала од ње. Па су умела и стидети се. У нашем поколењу многи, премноги нити знају шта је мудрост, нити знају колико су одступили од путоказа према мудрости. Због тога се више не види руменило стида на лицу грешника. Због тога, мало - мало, па срђају у пропаст и библиотеке њихових књига падају на њих као мртвачки покров.

Иако је ово врло жалосно, ипак није ново. Хиљаде чудеса учинио је Господ Бог, Бог Свемогући, хиљаде чудеса показао је у току четири стотине година у Египту и у пустињи на очи народа израиљског, па ништа. Видели су, задивили се, заборавили и отпали од Бога, као да ништа није било. Оно исто поколење које је чудом Божјим прошло кроз Црвено море као по сухом друму, и које је пило воду из сухе стени, и које је видело пропаст фараона и Амалика чудом Божјим, и које је годинама из дана у дан јело што је падало из неба, и које се лечило тако што је гледало у бакарну змију - то исто поколење сумњало је у Бога, отпало од Бога, покљањало се идолима и, без правог сазнања о Богу и Његовој страшној сили, живело у тами и сенци смрти. А кад су ушли у Обећану земљу, били су још гори, још више су гневили Бога, још више сумњали у Бога, још више отпали од Бога. Последњи греси тога заслепљеног народа били су као иверје које је све више распаљивало огањ гнева Господњег.

Најзад, Изабрани народ Божји добио је оно што је заслужио. Кажњен је као ни један други неизабрани народ. Развејан је као плева по целом свету, док је његово огњиште угашено и његова отаџбина прешла у својину незнабожних народа. Зато се Господ жали кроз уста

свога пророка, светог Јеремије речима: "Народ је мој безуман, не познаје ме. Луди су и без разума, мудри су да зло чине, а добро чинити не умеју" (Јер. 4,22).

Како су свеже и нове речи ове! Као да су данас изречене. Човечанство је и данас мудро зло чинити, а добро чинити не уме.

Заиста је мудро отимати, али давати не уме.

Мудро је убијати, али не уме поштовати туђи живот. Мудро је правити справе за уништавање људи, и стоке, и градова, и села, и усева, справе надводне и подводне, справе трчеће по земљи и летеће по ваздуху, али не уме да буде пред Богом понизно и према слабијим народима милостиво.

Мудро је измишљати отровне гасове, да би отровало ваздух што га људи удишу, а само не уме да дише Светим Духом Божјим како би подржавало животе који су од Бога, а не од њега.

Мудро је себе славити и превазносити речју и пером, и фильмом и радијем, и штампом и многим другим средствима, али не уме ни једним од тих средстава славити и превазносити Господа Бога Створитеља свога.

Мудро је бити себично и свуда проносити своје "вјерију" себичности, али не уме бити несебично, богољубиво и човекољубиво.

Мудро је себе земљом хранити, али не уме себе небом хранити. Зато је све прекривено као гробном плочом, и коров земаљски прорастао му је кроз очи, уши, дух и душу, те ништа не може да види сем земље.

"Народ је мој безуман, не познаје ме", говори Свемогући Господ. Он познаје камен и песак, познаје дрвеће и траве, познаје мајмуне и мајмунске синове, али Бога не познаје нити Христа признаје. Зато су осуђени, сами себи остављени и својим бригадама предани.

А ви, браћо, будите прави избрани народ и чувајте се од пропasti пред Богом. Целим својим бићем усвојите Бога и живите Њиме и у Њему. Света Црква нас учи да се једино тако постаје син Божји и брат Христов. Амин.

ИНТЕРВЈУ “СОКОЛА”

Високопреосвећени Епископ Захумско-Херцегховачки и Приморски Григорије

ОБАВЕЗА ЦРКВЕ ЈЕ ДА БУДЕ ПРИСУТНА И У ЈАВНОМ ЖИВОТУ

СОКО: Оставили сте свој родни завичај, и стицајем околности, вратили се оном прадједовском. Није ли то наша Српска судбина сталног помјерења и сеоба?

Евидентно је из наше историје да јесам, али ја бих рекао да је то један општечовјечански феномен. Ако погледате све земаљске народе, увјeren сам да ћете утврдити да у најмању руку половина људи не живи у мјесту рођења. Данас је, у Америци рејимо, пресељавање са сјевера на југ те велике земље, или са Источне на Западну Обалу због посла најнормалнија ствар. Наравно, сама перцепција простора, раздаљине је нешто што је различито ако поредимо велике земље са оним мањим, попут наше. У нашем, спрском контексту, контексту спрских земаља и крајина та помјерана и нису тако далека, што би се рекло, све то може да се досегне једним даном путовања аутомобилом.

СОКО: Ваше средњошколско образовање није наслућивало духовну опредјељеност?

Морам да кажем да сам призив на свештеничко служење осјећао од раног дјетињства. Сплет околности учинио је да након завршене основне школе упишем државну, а не црквену средњу школу. Међутим, слава Богу, убрзо сам добио могућност да се препишем у Београдску Богословију, што сам и учинио, да би ту Богословију, а касније и Богословки Факултет завршио, и ево, ријечима Апостола Павла, данас “благодаћу Божијом јесам што јесам” (1 Кор. 15,10).

СОКО: У најтежим данима распада бивше Југославије служите војни рок у Загребу, а онда сте се 1992. замонашили у манастиру Острогу.

Да, и тиме сам, након Светог Крштења које сам примио као дијете, још једном потврдио регрутацију у војску Господњу, у којој се служење не ограничава вре-

меном, а Главнокомандујући је неизрециво благ и поштује слободу сваког војника, што се за овоге земаљске старјешине, бар из мог искуства служења војног рока, баш и не би могло рећи.

СОКО: Један сте од најмлађих Епископа СПЦ, а у медијској јавности Вас многи доживљавају другачијим од осталих.

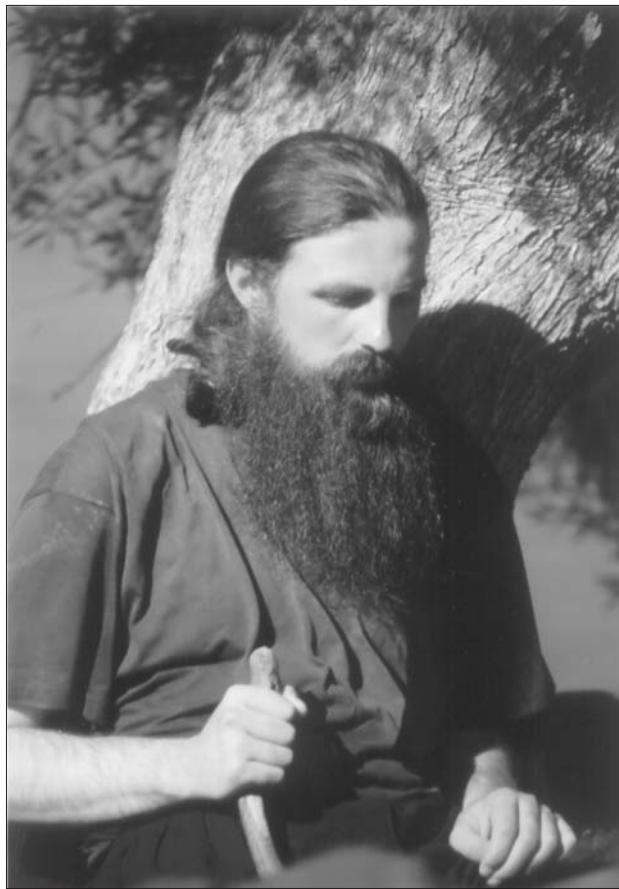
Сад, питање је шта то значи “другачији од осталих”. Не мислим за себе да сам битно другачији, док са друге стране вјерујем да је сваки човјек на овој земљи уникат, оригинал, јер Бог ствара увијек различито, јер је Он најизврснији уметник. У том смислу смо сви различити, и то је најнормалнија ствар на свијету. Како би доказан био овај свијет и живот у њему у случају да смо сви исти?

СОКО: У Херцеговини, као Владика, изузетно сте поштовани и веома популарни, посебно код младих људи.

Хвала вам ако мислите да је тако. Ја лично немам увид у своју наводну популарност, јер ми није циљ бити популаран. То да сам јавна личност је јасно само по себи, и као Епископ Цркве не сматрам да имам право на превелику приватност, јер је Епископска служба у основи служење заједници. Бити одвојен од заједнице је превелики “луксуз” за Епископа, док је свакако ћрст бити у центру пажње, са политичарима, познатим људима и слично. Али, све треба ставити у службу заједнице, тј. Цркве и то је визија коју имам на уму у свим својим јавним наступима.

СОКО: Ваши велики пријатељи су спортисти, са којима често без устезања играте фудбал и друге спортиве.

Неколицина мојих пријатеља заиста јесу врхунски спортисти, али прије свега они су дивни људи и хришћани, чије пријатељство сматрам великим благословом и привилегијом. Тачно је и да с њима, али и с другим својим пријатељима рекреативно упражњавам

спорт, а што се тиче устезања свакако да не осјећам потребу за устезањем, просто зато што спорт није никаква лоша ствар, напротив.

СОКО: Како на те Ваше споредне активности гледају у врху СПЦ, и има ли у том погледу икаквих посебних правила.

Већ сам поменуо да спорт није лоша ствар, и сваком иоле нормалном то не треба да смета. Поготово пак ако имамо у виду хришћанско поимање тијела, а оно га доживљава као свето, не као Платонову "гробницу душе", већ као "удове Христове"(1.Кор. 6.15.), јер је Христос сам примио тијело, и васкрсао у тијелу, и нама обећао васкрсење, а васкрсење подразумијева тијело. Тако је старање о тијелу обавеза хришћана. Наравно, то старање о тијелу не треба претварати у похоте. Мислим да је овдје потребно рећи још једно, а то је да бити хришћанин и још конкретније бити свештеник не значи хендикеп у друштвеном смислу. Большевички је став да свештеник не смије ништа друго него да чита молитве, и евентуално почисти црквену порту. Са друге стране, уски моралистички став, који нам долази са Запада ствара слику свештеника који мало подсећа на ванземаљца, некога ко има став да не кажем благе ретардирности у погледу свих ствари овога свијета. То је онај стил толико пута поновљен, типа залагања за мир у свијету или слично, што је само по себи јасно да Црква чини, али ето, треба нешто рећи, па хајде то. Запад је, искрено говорећи овај проблем унеколико и превазишао, ако се превазилажењем може назвати друга крајност, а то је поистовиђивање са свијетом, секуларизам. Ми Православни свештеници би требали да будемо укључени и озбиљно заинтересовани за овај свијет у коме живимо, јер нам је то послanje, не да га игноришемо, већ да му објавимо Ријеч Божију. Ни у ком случају не пристајемо да нас неко ставља на маргину догађања, још правдајући то вјерским разлогима како ми тобож не смијемо да се мијешамо у ово и оно, јер смо епископи и свештеници. Да, али смо и грађани, и бирачи, и купци, и порески обvezници и корисници здравствених фондо-ва, и возачи... уопште - људи. И раст ђијена, и крађа ау-

томобила и криминал уопште и нас погађа једнако као и све остale. Самим тим, нико не може да ограничи наше дјеловање и да нас обузда овом врстом аргумента. То је попут оне флоскуле коју су комунисти толико вољели, а она гласи "Црква не смије да се мијеша у политику". На страну то што су они под Црквом подразумијевали само свештенике, док су Црква сви вјерни, па и Предсједник и Премијер ако су хришћани, министри, и спортиста на терену...Дакле, и бављење спортом, на крају, једнако као и све друге друштвене и економске активности не могу да се некоме ставе на душу просто зато што је тај и тај Владика или свештеник, јер како рекосмо, то није хендикеп. Имати мјеру у свemu томе је једнако потребно. Било би неозбиљно уколико би неки свештеник постао члан Фудбалске Репрезентације или предсједнички кандидат, рејсмо, али првенствено због тога што та занимања траже апсолутну посвећеност, а свештеничка служба је, по ријечима св. Јована Златоустог већа од царске и анђелске, и тиме би такав уствари ради мањега оставио веће. У томе је суштина.

СОКО: Ваша младост, духовно и опште образовање побуђује интерес православних вјерника, али и шире јавности.

Узмимо да је тако, али онда се треба запитати зашто је то тако, и да ли би то интересовање било побуђено да сам ја наставник, или водоинсталатер (уз дужно поштовање ових часних занимања), умјесто што сам Владика. Јасно да не би, али то нам онда казује да народ заиста жeli да чује глас својих пастира, као и да неки други, који нас можда и не вole, ипак тим својим обраћањем пажње признају снагу Цркве. То је добар знак и велики подстицај за нас.

СОКО: Поред познавања спорта, велики сте познавалац наших и свјетских музичара, филмских режисера...

Ни у ком случају себе не бих назвао великим познаоџем, али музику, филм, књижевност, и уопште умјетност волим због тога што је умјетност велика исповијест човјечанства, у којој човјек трага за Истином. То су они танани трептаји људске душе који нам показују сву дивоту, или опет, застрањења и расчовјећење човјека. Умјетници су осјетљиви људи, и најчешће се баве оним што већина ни не види. Није чудо што су стари Грци пјеснике називали сродницина Божијим. Тако исто и музика, коју узгрен речено, најчешће слушам у аутомобилу, док путујем, али и филм, имају велики утицај на савременог човјека. Просто је невјероватно колико једна "звијезда" попут Мадоне, или глумац попут Бред Пита имају утицај на изглед и животни став савременог човјека. Ми треба зато да обратимо пажњу, и да покушамо да дамо допринос рађању хришћанских умјетника, који ће кроз форму умјетности савременом човјеку отворити пут ка Христовој Истини. Сјетите се само колико је пажње и контроверзи изазвао Мел Гибсонов филм о страдању Христовом. То је dakле моћно оружје пред којим не треба затварати очи. Убијењен сам, то не би радили наши највећи узори у проповиједању, попут Св. Ап. Павла рејимо, већ да би иtekако покушали да и то ставе у службу спасења.

СОКО: Интересантан је Ваши став о оптуженима за ратне злочине који се разликује од многих.

Да, али се и поклапа са ставом многих. Породице већине оптужених имају исти став који сам ја изнисио у јавности, као и готово сви наши политичари. Довољно је погледати њихове изјаве и апеле. Не мислим да је мој став битно различит од већине поменутих, а ни унутрашње осјећање по том болном питању. Ми се уз то молимо увијек за све растужене и намучене, па ма ко да су.

СОКО: Противник сте теорије да се Црква треба уклонити из јавног живота.

Прије свега, не знам ко би од људи у Цркви уопште могао бити заговорник теорије о уклањању из јавног живота. То прво није Јеванђелски став, јер нам је Господ рекао "ви сте свјетлост свијету", и "не може се град скрити ако на гори стоји" (Мт.5.14.) О овоме сам већ нешто рекао у претходним одговорима, али да додам само да гетоизација уопште није својствена хришћанима, већ управо активан и одговоран однос према себи и ближњима, тј. околини. У том смислу је обавеза Цркве да буде присутна у јавном животу, и то нема алтернативу.

СОКО: За Вас кажу да сте храбрим, оштрим и искреним јавним наступима превладали националну и моралну ускогрудост, због чега сте поштовани у широј јавности .

Христос је Господ и спаситељ свих људи и читавога свијета. Ако тако вјерујемо, а вјерујемо јер је то Истина, онда не можемо да се затворимо у било какав клише, па ни у национални нити моралистички. У Цркви како Апостол свједочи, нема Грка ни Јudeјца...вeћ су сви један човјек у Христу" (Гал.3.28.). Ово не искључује патриотизам, као што негирање морализма као основног мјерила уопште не негира морал. У оба случаја љубав је право и једино мјерило. Само у љубави Христовој сваки човјек, без обзира на боју, пол или националну припадност може да нам постане брат/сестра и само тако разбојник, и поред очигледне моралне несавршености може постати свети разбојник и ући у рај са Христом, као што је то био случај на Голготи. То је моћна јеванђелска истина, и ми је морамо свједочити без устезања.

СОКО: Ваши говори, посебно они широм свијета, очигледно имају поштену намјеру да нас помире са свијетом.

Наглавима је изузетно тешко било шта саопштити, али мишљења сам да треба говорити у нади да ће ипак, барем нешто од говореног чути и разумјети. Уколико ћутимо шансе су равне нули.

СОКО: Ваш Став о Косову и Метохији.

Ми се у свакодневним богослужењима молимо за Косово и Метохију, и све док буде тако оно није изгубљено.

СОКО: Пред нама су васкршњи празници Ваша кратка порука читаоцима часописа "Соко" и свим православним вјерницима.

Васкрсење Христово пред нас поставља конкретну истину о конкретном Богу, личном Богу који је за нас урадио нешто конкретно. Након сувогог мучења и смрти устао је из гроба, и био виђен жив од стране својих ученика и многих других. Моја порука би била да је Васкрс прилика за обнову ове конкретне вјере, и у исто вријеме то је позив на учешће у овом новом, бесмртном животу који је откривен васкрсењем тако непосредно, јер "Исус уставши из мртвих више не умире" (Рим 6.9.). Да Бог да да и ми уставши из гроба са Христом будемо дoviјека! То је коначно рјешење свих проблема, и то је наша нада!??

ПОДСЈЕЋАЊА

ЗАБОРАВЉЕНИ ЗЛОЧИН

Као и обично обилазећи своју баку Јању и овог пута сам жељно ишчекивао наш сусрет. Тих дана сам са њом причао о прошлим сртним и несретним временима.

Причајући о свему напоменула ми је како је њен рођак несретно и трагично пострадао заједно са хиљадама Срба у Дрини.

До тада је крила у себи бол и тугу, мада се у народу тог краја препричавало о великом поколју Срба од стране усташа, али страх који је кроз читаву историју српског народа пратећи фактор није дозвољавао да се ПРАВА ИСТИНА И ЗЛОЧИН ОТКРИЈЕ.

Стари брод и Милошевићи су два српска села, која су била оличење Православља и Српства. Ко је једном посетио било ког домаћина са овог подручја био је ганут њиховом добротом, вјером и гостопримством. Иако лоцирани на незавидном положају сачували су вјеру и српско име, баш као и наши преци под отоманском влашћу. Укрепљени и поучени речима Светог јеванђеља: *ако је Бог с вами ко ће против вас, и Сила се Божја кроз немоћне пројављује* сачували су вјеру и име српско.

И бака Јања поче причу:

- У прољеће 1942. године по наредби Артуковића, а у извршењу његовог вјерног поданика, кренуло је десет хиљада усташа из Сарајева са намјером да протјера Србе са њихових вјековних огњишта. Оно што се десило 22. марта (на МЛАДЕНЦЕ) те године не памти овај крај.

Бјежећи испред усташа, српски народ са подручја Сарајева, Романије, Сокоца, Олова, Кладња, Хан Пијеска, Рогатице, Борика, упутио се ка Дрини, да би спас нашао у Србији.

Када су стигли у Вишеград, до Ђуприје Бајиће Соколовића (Мехмед Паше), вјерујући да су изbjегли страдање (јер само 7 километара даље је Србија), десило се да је окупаторска италијанска војска дала дјелимично одобрење - мост могу прећи само они који код себе имају злато, стоку или неку другу вриједност. Немајући куд, јадни изморени народ заноћио је поред Дрине надајући се да окупатор промјени одлуку.

Наредно јутро ништа није измјенило, а усташе су биле све ближе и ближе. Неко од домаћина предожи да се иде на Милошевиће и Стари Брод, јер је ту постојао прелаз скелом. Немајући избора кренуше у том правцу.

На будућем споменику ће стајати натпис:

У прољеће 1942. године из Сарајева је кренуло десет хиљада усташа са намјером да протјерају и побију српско становништво.

Српски народ са подручја Сарајева, Олова, Кладња, Романије, Сокоца, Хан Пијеска, Рогатице и Вишеграда у збјеговима крену низ Дрину да би спас потражио у Србији.

У Вишеграду италијанска војска није дозволила народу да пређе преко Ђуприје и збјег крену поред Дрине према селима Милошевићима и Старом Броду где се налазила скела.

Усташе стигоше овај збјег и мучки убише око шест хиљада српских жена, дјеце и стараца.

Највећи поколј над Србима усташе на Старом Броду учинише на православни празник Младенце, 22. марта.

Стигавши на сигурну српску земљу где се сваки Србин сигурно осјећа, коначно изbjегли народ одахну. Крену превоз скелом, који је трајао сатима.

У подне када су сви били опуштени зачу се узвик: Браћо! Усташе! Настала је права пометња...

Три хиљаде наоружаних усташа из правца Борика, сустигло је јадни народ а онда је уследио призор који се не може описати. **Како га је сами ђаво режирао поколј.** То не припада човјеку који је створен по обличју Божјем, нити може човјек који се зове **човјек** то урадити. Апостол Павле, каже, одушевљен Христом и прожет љубављу Христовом: *Не живим више ја него Христос у мени.* А овај призор наводи да то нису били људи него ђаво у њима.

Од шест хиљада Срба, мало је оних који су преживјели. Побуђени савјешћу, након вишегодишње шутње они су проговорили.

Савјесни људи и они који проговорише, покренуше прве кораке у разоткривању овог злочина.

Мјесто страдања шест хиљада Срба обиљежиће се велелепним спомеником и крстом, а у будућности и Спомен храмом, костурницом побијених.

Бог да прости душе 6000 мученика Дринских.

хроничар
с.Ј.Г.

МИ ЗНАМО СУДБУ...

*Ми зnamо судбу и све што нас чека,
Но страх нам неће заледити груди!
Волови јарам трпе, а не људи -
Бог је слободу dao за човјека.*

*Снага је наша планинска ријека,
Њу неће никда уставити нико!
Народ је ови умирати свико -
У својој смрти да нађе лијека.*

*Ми пут свој зnamо, пут богочовјека,
И силни, као планинска ријека,
Сви ћемо поћи преко оштра кама!*

*Све тако даље, тамо до Голготе,
И кад нам мушке узмете животе,
Гробови наши бориће се с вама!*

Алекса Шантић, 1907.

*Заустављен живот
На обали речној
Шест хиљада Срба
Утишини вечној.*

*Нека овај знамен
На ратна времена
Буде људском роду
Вечна опомена.*

*И нек Дрина тече
Анђеоски плава
А не Река-Суза
Мутна и крвава!*

Драган Жугић

У марту 2007. године покренута је иницијатива за изградњу овога споменика, која је имала велики одјек у српском народу.

Захваљујући прилозима многобројних парохијана; БОРС Вишеград; општина: Вишеград, Рогатица; ЦО Борике; предузећа: UNIS-USHA Вишеград, Хидроелектрана Вишеград; овај споменик ове године биће завршен и уз Божју помоћ освештан.

Овим текстом желимо да позовемо све људе који имају некога од њихове родбине који је страдао да нам се јаве како би смо у што краћем року успјели комплетирати све спискове погинулих.

Захваљујемо се свима на помоћи. Од оних који су нам помогли очекујемо и даље подршку, а од ОСТАЛИХ, као и од сродника очекујемо да нас прате на овом БОГОУГОДНОМ ДЈЕЛУ.

ЛЕГЕНДЕ

ДИВИЋ ГРАД

(наставак из прошлог броја)

Да хумку поврх игала лежи јунак и гледа укоченим очима у море, што се пред њим пјени и кркочи. Лежи на великоме равноме камену, а покрај њега стоји буздан, штит, балчак и комад бојнога копља и бриткога му мача.

Нити морских трава држе се јоште пераца буздана, а на штитиу и буздану још се зелени игласто лишиће урванске јеле. Сам и непомичан лежи јунак на бријегу; и рєги да проматра пјену валова и трку маглених буљука пред високом обалом, и рєги да слуша тутњаву таласа и хук вјетрине у тјесницам и драгама. Мртав јунак види и чује. Два жижка горе у дубини његових очију, лагани срси пролетоше му испод коже, ал хладне и тешке руке смрти држе га за лакете и бедра, не допуштају му да макне удима. Лежи као прикован на ономе камену и пита пламтећим очима море и вјетрину: ко га то поњео на ту морску обалу? Тко је потражио и диго му перни буздан из дубина дебелога мора? Тко је покупио комаде његовога копља и мача? Зашто му крате мир и покој хладне реке? Где га то понијеше? Зашто је ноћас у тому непознатом крају?

Море се ускомешало; риче и пропиње се. Из бурних валова ничу у магли чудне авети и крећу према јунаку. Снажни су то људи широких плећа и набреклих мишица на ременима и лактима: руке су им дуге, коштане и jakе, ал ноге им закрљаше, па се вуку по земљи, слични дивовима преломљених бедара. Допузли су к јунаку, тискају се око њега и мотре га упалим својим очима, што горе под густим обрвима фосфорним сјајем.

Марко Краљевићу! Диже се мукла жалба у оној гомили. Марко Краљевићу, шестстотина носила те земља, шест дугих си стољећа јездio непобједив и славан по нашим горама и пољанама, ал ми те до ноћас не угледасмо. Чекасмо те дуго, али те не дочекасмо. Пио си рујно вино у латинској земљи, у бијелом двору краља Токалскога кад се оно женио Иве Сењанин и видио си с високе куле где млетачке галије плове по пучини и чуо си наше тужне пјесме у утроби градних лађа, али ти не скочи на јуначке ноге, да избавиш робијаше, браћу своју, из оних дрвених гробница... Доједздио си под бијели Задар, разапео си чадор у пшеници Бана задарскога и усадио копље пред чадором и везо за њега свога коња Шарина, да пасе зрело жито, док ти Марко пијеш вино и ракију, али не чу здвојна плач и вапаје наш у галијама испред луке. А ми смо возили сињим морем, окованi под палубом; гутали смо горки чемер и очекивали часак, у који ће да лупне буздан твој о даску поврх наше главе, и палуба ће да скочи, и сунце на продре у мрачне избје сред лађине утробе. Краљевићу Марко, заторе Турака и Арапа, Албасана и Латина, ахдаја и вила бродарица; ти, који си прошо земље, и градове и обишио свијет од истока до запада, зашто не угази у сиње море, да се одазовеш вапају истарских галеота? ... Појавио си се међу нама кад клону десна твоја и смрт те јела за срце... хоћеш ли да те понесемо са собом у морске дубине, на стог халуга или на палубу потонуле лађе? Лежаћемо скупа у глухој тами и слушати кроз вијекове, како над нама хуче и урлају ноћне вјетрине над валовима јадранскога мора.

Бугаре галеоти пред мртвим јунаком, а вјетар гомила у стогове, кида у чуперке, разноси на све стране, па изнова згушћава и слаже око њиз маглу, из које ничу авети и утваре.

Нове поворке иду сада из успаванога града. Чопоро стараца и жена опколише сада јунака. Старци су голи, мршави и скршени, женама се вију косе у вјетрини, дојке су им сухе, бокови ошибани, а лица им увела и испаћена од дугога јада и страдања, тешки ланци вуку се за њима по игалу.

Краљевићу Марко, дуго те чекасмо ми робови тужни у овој земљи, али те јадни не дочекасмо.. Пјевали смо, како те оно превари сестра Јелица у кули бана од Випера. Скопила ти она двоје споне око ногу и лисичине око руку, али ти ипак раскину бана на двије поле и хити кучку на мермер калдрму, где се она разлети на сто уштупака. Чамио си три године дана у тамници цара од Стамбола; покуша како је робу и тамничару, али нам ипак не похрли у помоћ. Ловили нас млечићи по приморју, куповали нас и продавали жидови, у овом граду, на овом пазару људскога меса, - ти си

укида садбарину на Косову, слao сироте и просјаке на гозбу код бега Костадина, опирао се оцу Вукашину, да обраниши дијете Урош, ослобађао си сужње и робове, али до нас тужне не измучи, Марко свога коња Шарина... Стопрв те сада гледамо између нас, ал хладна и укочена. Долазиш нам сада, кад је пјесма о теби замрла на нашим устима. Бје велијик јунак Краљевић Марко, ал не бану у ово змијско легло, да скрши наше окове; да нас ослободи ропстава и срамоте!...

Хуји вјетрина и кипи магла у пульском затону. Нове авети ничу из земље, хрле са далеких гора и пољана, стижу у поворке и јата к мртвоме јунаку. То су дуси старих итарских кметова. На њима је сто трагова упорнога рада, тешке работе, племињскога битча, глади, жеђе и голотиње.

Краљевићу Марко, гле шта учини од нас сила и неправда. Искрчисмо све горе те наше земље, изорасмо сва поља, натописмо је нашом крви инашим знојем, али гвоздени су људи газили по нама, убија ли нам наду, поганили нам вјеру и понизавали понос наш... Чезнули смо за даном, у који ћеш да прођеш преко наших пољана као звијезда преко неба. Очекивали смо те као сунце, што ће да нас огрије и ојунаци. Надали смо се да ћеш нам донијети звијезду на врх свога копља, звијезду сјајну и пламтећу, што разгања таму и бодри клонула срца. Бијасмо као мртво море, што чека да га ошине крило олује, па да онда ускиши и ђипне, да се пропне и усталаса, и поруши на сипе, и прогута обале, и разлије се преко брегова. Чекали смо те мучальви и тужни у тмурним праскозорима на врховима хумаца и гора, али ти нам не дође, - јуначки твој дух не прохуји кроз наша срца: не дође, јуначе, да усадиш мач у гредељ нашега плуга за знак и знамен да смо трудбеници и господари родне нам груде... Клонусмо без борбе и мросмо с господаревом петом за вратом... Краљевићу Марко, што доније, кажи, нашим синовима и унучади? Тужнији су и јаднији од својих отаца и прадједова. Ишчуаша им срце из недара, отеше им душу из грудију, помрачиша и ископаша им оба ока из главе, па лутају по тами и слиједе као стадо оваца туђе стопе и позиве. Ал ми старци знадемо, Марко, како ти оно помогну побратиму Рељи Бошњанину, кад му Анђелија вила прободе очи усрд Голуба планине... Устани, јуначе, и помози нашим унучима! Још је вила по нашим горама а по брдима и доцима траве свакојаке, а највише миља и босиља. Дај, нек посаде нашој унучади усахле очи испод чела, нек нам ђеца погледају опет очима по свијету, јер су јадна и несретна! Јуначе, стани са нама, а кад догори до ноката, устат ће мо мртви да војујемо уз тебе последњу очајну борбу, да спасимо или да осветимо!....

Остани са нама! Кличу виле на около.

Устај и проговори! Стоји вапај - робова, галеота и кметова, трудбеника невјернога мора и тврд итарске груде.

Жесток срх пролети тијелом мртвога јунака; помако је руку, подупро се лактом о стијену и ђипнуо на ноге. Стрши ко оријаш на ономе камену, шири руке и гледа у авети.

Примакните се, тужни и заборављени, да вас загрлим све скупа!... Градите ми гробницу на овоме жалу, али нека буде као кула, из које ћу да бдијем над вашом унучади - нека буде као утврђен град, из којега ћу да нахрупим са дружбом својом кад куџне часак устанка и одмазде!

Облачна и глуха влада ноћ над пульским крајем. Мирни су затони и луке, пусти су лугови и пољане. Град наличи огромном броду утопљеном у мору магле. Свуда пустош и мртвило, ал на ономе хумку око јунака врве и комешају се авети и сјене при чудној работи. - Из морских дубина носе чопори галеота огромно камење, мравињак кметова копа стијене око града и вуче их према жалу, а јато вила носи зраком грохоте, литице и камење са рушевина древних градова сред итарске земље, с врлестога Учкуног ланца, с била Планика и Шије... Дебео, округа зид диже се око јунака, који лежи на камену са топузином у десници...Шутке, без шапта и шума, врши се надаље оријашки рад у глухој ноћи.

Свита зора на истоку; магле се лагано дижу са обала и валова, блиједе и нестаје их, а прва сунчана зрака удара зачуђена о зидове високога округлога двора, накићенога прозорима и ступовима, нареченога окними и сводовима, холог и управног покрај модрих таласа морских... Гађа младо сунце - затор ноћнога мрака, грозе и утваре својим сјајним зракама те бијеле зидове, а у оној ријеци свјетlostи бљешти се и руји живом ружичастом бојом гробница Краљевића Марка - наш Дивић - град.

Владимир Назор

ГОСТ “СОКОЛА”

НЕМОЈТЕ СЕ ДЈЕЛИТИ!

Шта за вас представља музика? Многи људи које познајемо су доживљавали музику као излаз (имали smo прилику да се сусретнемо са музичарем који се након смрти свога оца тјешио музиком, свирајући тихо гитару само за своју душу).

Прва идеја је била да промијеним свијет, што смо ми на неки начин и успјели јер смо почели свирати у једној земљи, па свирали у другој, сад свирамо у трећој (смијех).

Али, данас ми је музика као нека врста психотерапије. И не само мени, него и публици која долази да нас гледа, да некако побјегнемо од свих ових зала и некако мобилишемо душу да не бисмо потпuno пропали. Гора је пропаст ако душа пропадне него ако немамо шта да једемо. Мислим да је музика важнија од хране.

Појавили сте се у јавности са рок и блуз бен-дом, радили Топ-листи надреалиста, свирали панк, компоновали музику за филмове, и задњих неколико година свирали по читавом свијету. У умјетности, такав траг указује на

успјешност. Шта је била идеја која Вас је води-ла и води, шта је Ваш путоказ?

Кад једном изађеш на сцену и кад једном почнеш да свираш, то је као дрога. Не можеш више одустати од тога. Имамо хиљаде и хиљаде слушајева данас у свијету где су неки стари велики бендови који су престали свирати седамдесетих одлучили одједном поново да се врате. Људи мисле да је то због новца. Није само због новца, него и због чињенице да ти без тога више не можеш.

Колико усљед толико збивања око Вас ус-пјевате да одржите свој правац? Колико на но-ве захтјеве који искрсавају успјевате да дате аутентичан одговор?

Ми смо аутентични аутори, значи не они аутори који су се поводили и који се поводе тренутним модним трендовима или тренутним трендовима у музици, него

Ненад Јанковић, познатији као др. Неле Каражић, рођен је 11. децембра 1962. године у Сарајеву. Дjetињство је провео у истом граду, “уз стадион Кошево и добру музику”, како сам каже.

Званичан улазак у свијет умјетности био је са роком и панком, да би касније пронашао себе у правцу названом Нови примитивизам (сматра се да је то босански израз новог таласа у рокенролу). Група Забрањено пуштење чији је фронтмен био (и је-сте) брзо је стекла популарност код омладине, али и подозрење од стране тадашње власти. Рески текстови пјесама често су говорили више него што је то у први мах звучало, неки тонови често су чекали да прођу године да би били разјашњени...

Паралелно са музиком, Неле почиње да се бави и снимањем ТВ серијала Топ-листа надреалиста који брзо стиче велику гледаност захваљујући неодољивом, понекад луцидном хумору, и непосредности.

Рат привремено прекида његову јавну активност, и неки други звукови надјачавају звукове музике, а надреализам Топ-листе прелази са телевизије у реалност. Неле одлази из Сарајева у Београд.

1994. Забрањено пуштење се поново окупља. Три године касније издају нови албум, а затим слиједе концерти по Југославији, рад на ТВ серији Сложна браћа, снимање филмске музике, глума у неколико филмова, концерти по свијету,...

У паузи између његових обавеза замолили смо га да нам одговори на нека, надамо се интересантна, питања. Одговори су пред Вама.

неко ко од самог почетка ради изабравши свој пут - прави ауторски бенд. Никад нисмо свирали на нашим концертима неке туђе пјесме, нити смо покушавали да неког копирамо. Можда копирамо правећи неку врсту шале или доскочице, али не као свјесне жеље да будемо као неко други. Мислим да нас је то "провукло" до дан данас, да још увијек постојимо (што је велики успјех послije двадесет и кусур година), и још смо бољи него икад.

Вјероватно је много читаоца Сокола који и сада одгледају по неку епизоду старе Топ-листе надреалиста. Неке од њих, као и пјесме Забрањеног пушења (Кањон Дрине, Звијезда на Балканом, Стражак поред Призрена) остављају помало језив утисак обистињених пророчанстава, као да је неки пророчки дух најављивао оно што је услиједило. Како су настале ове секвенце? Како ви гледате на то?

Нисмо ми неки велики пророци били. Ми смо више, нарочито у Надреалистима испољавали свој страх да би се то могло догодити, него што смо били сигурни да ће се то тако догодити. Отуда и ти скечеви који су на неки начин прорекли сва та несрећна дешавања у нашој бившој земљи.

Што се музике и текстова тиче они су, опет, базирани на неком индивидуалном искуству сваког од нас.

Свако ко је имао мозга у то вријеме знао је да би се то могло догодити, само нико није могао да претпостави да ће то бити на такав начин.

Како сте доживјели распад Југославије, и Босне која је била примјер заједништва и, бар на папиру, функционисала беспрекорно?

Ја сам имао, можда због те интуиције, неку ранију фазу распадања. Оног момента кад је почeo рат ја сам чак и осјетио да ме мање тишти него оно што је било прије рата. Јер, маске су почеле да падају средином осамдесетих, и то је мене више болило него, на крају, оно што се дефакто догодило. Наравно, туга ме спадне и кад се сјетим или видим те снимке изbjеглица,

убијених, разваљених кућа, домова... Мислим да је то превелика цијена да би се могло компензирати тиме што, као бива, "имају земљу, имају своју државу". Имају државу, али више немају 25 % становништва.

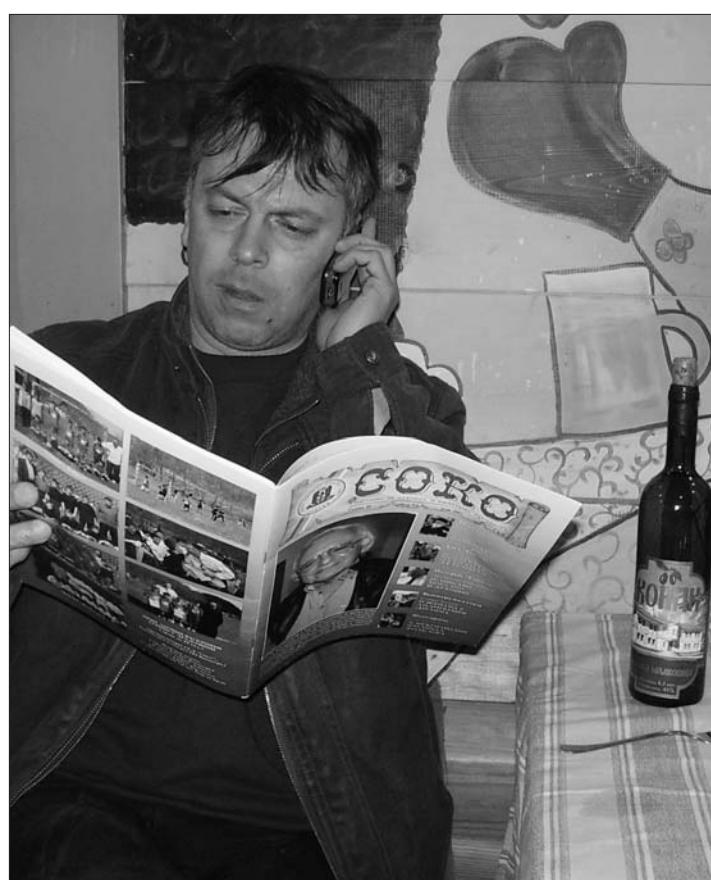
Већа стиска и већи бол ми је био у том периоду до самог рата, када сам видио, када сам осјетио свирајући кроз ту бившу Југославију да постоје неки људи који уопште немају исти свјетоназор као ја. Ја сам рођен и одрастао у фамилији која ме је васпитавала да је јаблан који расте испред моје зграде јаблан који припада свима, а одједном осамдесетих срећем људе који немају никакве везе с мојим јабланом - напротив: они мисле да је оно што је око њихове куће само њихово а не и моје.

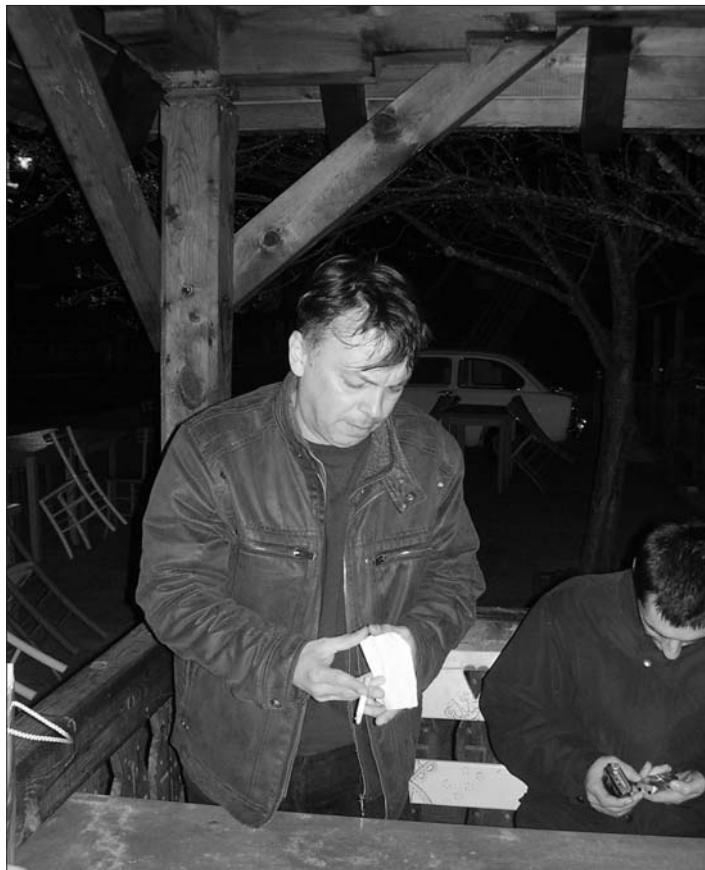
Ја сам много отворен, и у политичком смислу бих ушао у федерацију с Венецуелом ако треба, али ме је болило то што су неки људи живили с нама, заједно, имајући потпуно друге намјере. Е то је најболније.

Наравно, најболније су жртве, и најболније су изbjеглице, али ја говорим о неком мом духовном процесу кроз који сам пролазио.

Знамо да сви имамо проблема и разочарења у животу, али тражимо заклон у својој породици. Да ли се и Ви напајате снагом у окружењу ваших најближих: супруге и дјеце? Шта за вас значи породица?

То је мени једина стабилност коју имам. Пошто се бавим таквим послом, ово остало је све мање-више надреално, односно музика и сцена су нешто што је изван реалног, а породица је нешто што је реално. Увијек је у ствари најљепши осјећај кад се вратиш кући, без обзира што смо ми из ове наше несреће мијењали куће. Кућа је у ствари тамо где се дјеја најбоље осјећају. Кад видим

моју дјецу да се добро осјећају, ја кажем: "Аха, одсад живимо овде!" Нас више нико и не пита "је ли ти боље овде, онђе, Канада, Аустралија, Србија," ... И на kraју крајева, кад сам отишао из Сарајева ја више немам неки осјећај, све ми је исто. Али, тамо где дјеца моја хоће да расту, то је мој дом.

Шта поручујете омладини, која је наша будућност, и која ће све оно што старији раде морати да преузме, хтјела то она или не? Какво је вашевиђење будућности на овим просторима?

Будућност на овим просторима не може да се одвоји од будућности планетарне. Прије је то могло, да неко води рат на сто хиљада километара одавде а да ми будемо мирни. Сад је то већ све глобално. У ту будућност, будућност цијеле планете гледам са приличном забринутостшћу. Надам се да ће доћи до памети ова врста агресивних капиталиста који измишљају ратове да би зарадили који динар више, као није им довољно то што већ имају.

Нашој омладини бих поручио само да се не дијеле. Који год да пут изаберу нека буду уједињени у тој одлуци, и нек не скчују један на другог уколико осјете да неко другачије мисли. Важно је да се не подијелимо.

Паскање

Инетервју је већ био завршен (односно мислили смо да је завршен) када је о. Јован, који нам је и договорио овај интервју, поставио још једно питање, и најавио још један умјетнички догађај на нашем терену:

Каг да очекујемо ваши концерт у Вишеграду, пошто је ове године 100 година "Сокола"? Да ли је изводљиво да то организујемо?

Па ми смо свирали овдје, зимус. Могли сте сви доћи!

Али хоћемо у нашем гијелу!

Аха!!! (смијех) Добро! Нешто ћемо договорити. Повући ћемо одавде технологију, није далеко!...

Видјећемо??!

РАЗВОЈ ТУРИЗМА

И Фоча има „Ђавољу варош“

ЗЕМЉАНЕ ПИРАМИДЕ ВАН ОЧИЈУ ЈАВНОСТИ

ИФоча има своју „Ђавољу варош“. Ради се о природном феномену за кога се, на жалост, недовољно зна у широј јавности, па зато није ни чудо што су фочанске земљане пирамиде скоро непознате за туристе и заљубљенике природе.

Овај дар природе налази се уз стари пут од Фоче према Миљевини и даље према Сарајеву и Калиновику. Мада свега девет километара од Фоче, због споредног, запуштеног и нефреkvентног пута, земљане пирамиде су на истинској периферији, ван одговарајуће пажње јавности.

А да се ради о изузетном феномену најбоље се увјере сви посјетиоци, које на први поглед импресионира својеврсни дар природе. Својим изгледом фочанске земљане пирамиде неодољиво подсећају на „Ђавољу варош“ код Куршумлије, тим прије што стручњаци кажу да је у питању иста врста ерозије на сличном земљаном тлу. Према научним истраживањима настала су дуги низ година и вјекова. У ширем окружењу ових пирамида, према Миљевини, налази се напуштени рудник мрког угља, што говори о специфичном геоморfolошком садржају овог земљишта.

У таквим подручјима, кажу стручњаци, могуће су ерозије тла, као што је аблација. Ради се о врсти ерозивног природног дјеловања, при којој се „одламају“ дјелови или половине брда. Такво дјеловање се управо додило на простору где се избочинама дијеле два огромна удола.

Не постоје вјеродостојни подаци када је дошло до ових поремећаја и процеса, када је формиран импозантан рељеф који одудара од околине и који плијени пажњу историчара, знатиљника и авантуриста.

Примјетно је да се у том процесу велики дио брда „одломио“ и направио кратерски облик увале. У доњем дијелу се земљана маса обрушила, тако да је остао огроман, стотињак метара огњен простор

испран кишом и снijеговима, и годинама „чишћен“ љетњим врућинама и зимским мразовима.

При томе су се на горњим дијеловима пирамида издвојили импозантни зашиљени врхови.

Поред „Ђавоље вароши“ у Србији слични феномени земљаних пирамида постоје у Тиролу на граници Италије и Аустрије и у области каньона у Колораду у САД.

Путописац Драгутин Дероко, који је тридесетих година прошлога вијека пролазио кроз ове крајеве, оставил је значајно писано сједочанство о овим „пирамидама“, као својеврсном природном феномену. Ипак, ни историчани ни научници не нуде одговор на питање када су фочанске пирамиде настале.

Чини се да су ове земљане пирамиде средином прошлога вијека биле чувеније, јер су се на овом локалитету снимали дијелови филмова „Капетан Леши“ и „Винету“. Посљедњих година, на жалост, и број посјетилаца је све мањи, а овај природни феномен не налази се ни у једном важнијем туристичком проспекту.

Зато у Фочи настоје да овај феномен на одговарајући начин коначно приближе посјетиоцима и ставе га у функцију туристичке понуде. Тако је припремљено неколико пројектних идеја, чији је превасходни циљ да се поправи приступни пут до њих, сагради надстрешница са клупама, доведе питка вода и изгради стаза око локалитета.

За сада не постоје организоване туристичке туре из овог града, али реализацијом ових пројеката без сумње би се стекли услови за уврштавање ове атракције у туристичку понуду Фоче и Републике Српске.

C. Хелета

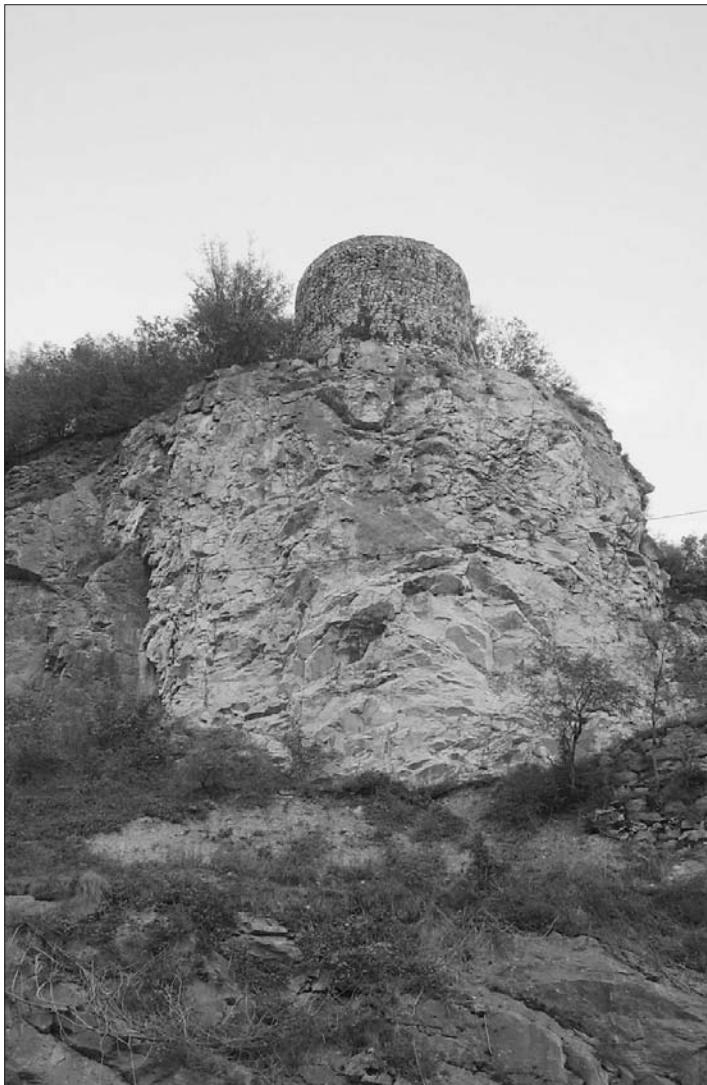
Снимио: P. Tasić

Остаци Старог Града- Вишеграда

ВИШЕГРАДСКА КУЛА МАРКА КРАЉЕВИЋА

И а самом улазу у Вишеград, низводно Дрином, на њеној десној обали, око двије стотине метара до старог каменог моста Мехмед паше Соколовића, стамено и пркосно вековима стражари камена кула, као спомен на некадашњи утврђени Стари Град-Вишеград, у народу познатија као кула Краљевића Марка.

На оштром каменом узвишењу изнад ове куле и данас се назиру рушевине које мештани називају Старим Градом или Павловином. Овај други назив везан је уз средњевековну властелинску породицу Павловић, тачније уз војводу Павла Раденовића и сина му, такође војводу, Радослава Павловића, који су столовали у једном другом граду-утврђењу, у петнаестак километара удаљеном Добрину.

Мада не постоје поузданји писани трагови који би то потврдили предања кажу да је управо овде, на Старом Граду било првобитно Вишеградско насеље, које се много година касније спустило у котлину према Дрини.

У подножју остатака тог Старог Града, на стрмим и неприступачним стенама, надомак Дрине, смештена је и још увек пркоси времену, бунама, освајачима и разним владарима кула Марка Краљевића.

Као и остаци Старог Града и ова кула је грађена уобичајеним стилом средњевековних градова-утврђења, која су градиле властелинске породице. Остаци дрвеног пода у каменој кули су потврда да је грађена на два спрата. Била је тајним пролазом, односно тврдо зиданом галеријом ширине један метар, повезана са Старијим Градом, па чак и са Дрином, одакле је снабдевана са водом.

По свом стратешком положају ова кула је била својеврсна осматрачница и стражара Старог Града, са погледом на уски Дрински кањон којим је пролазио каравански друм.

Испод саме куле и данас су видљиви остаци неколико удубљења у стени, која људи од памтивека називају Марково седло, те Маркове стопе. Удубљења у камену која су, према легенди, оставиле Шарчеве копите била су видљива све до краја деветнаестог века, до изградње ускотрачне пруге Сарајево-Вишеград-Београд, када су их градитељи унишитили.

Према народној легенди Марко Краљевић је, љут што овде нема скеле ни моста да пређе реку, на свом коњу Шарцу са Буткових Стена, са друге Дринске обале, успио прескочити реку доскочивши до ове куле.

Као да је много година касније његов протест из легенде доспию до ушију малог Бајиће, а касније чуvenог Мехмед Паше Соколовића, који управо ту, око двије стотине метара низводно од ове куле, сагради 1579. године монументални и чуvenи мост на једанаест камених стубова.

Вишеградски Стари Град-Павловину турци су, након дуготрајне опсаде, заузели 1544. године, за чије владавине је ова кула коришћена као тамница, а по доласку Аустроугарске монархије њена унутрашњост је затрпана камењем, које се ту и данас налази. У страху да се у њој не би скривали хајдуци и српски устанци.

Осамдесетих година прошлога века, тадашњи СИЗ културе остатке урушене куле Марка Краљевића успио је реновирати. Након последњег рата општина Вишеград је кулу осветлила тако да је ноћу видљива и упечатљива бројним путницима дринском магистралом.

Вишеградска кула Марка Краљевића је и данас, након толиких векова, неми чувар града. Штета је што се ипак не користи у склопу бројних културних садржаја, тим пре што је релативно приступачна и практично се налази у непосредној близини контактне зоне Ћуприје на Дрини која је од прошле године на листи светске баштине УНЕСКО-а.

Славко Хелета

ПУТОПИСИ

У долини Дечанске Бистрице

ТРАЖЕЋИ ОЧИ

“Након промена у Албанији, некадашња граница ће постати отворена, граница спајања!”

(Азем Власи у разговору за “ДУГУ” пре 16 год.)

МРАК:

Драги путници, после заједничке молитве за по- клничко путовање српској земљи, имам пријатну обавезу да вам поделим реклами материјал наше туристичке агенције. За услове плаћања разних ходочашћа, назовите контакт телефон или посетите сајт ...

Овако је почело. До поноћи, аутобус је био пун и разнолик. Као и схватања већине путника. Само је циљ исти. Доћи до Високих Дечана, бити на Крсној слави манастира, таћи мошти Светог краља Стефана, поклонити се Пећкој Патријаршији и целивати чудотворну икону Мајке Божје Пећке.

Ова масовна екскурзија зависила је од воље НАТО команде на Косову. Зато су се аутобуси груписали. Мост који раздваја К. Митровицу на северни српски и јужни албански део, беше пуст и бео као мртвац. КФОР-ови су нас чекали укључених ротација на циповима. Три аутобуса, па цип, опет до 22.

Нигде светла. И Шиптари спавају. Они немају несаницу. Овде не постоји улична расвета. На сваком одвајању путева чекало нас је бљештавило осветљених билбордова са којих се смешкао Рамуш Харадинај, ратног имена Змија, миљеник Хашког трибунала, сада упа-

кован у Арманијево одело и Казалове наочари. Како се дизала ноћ, све је видљивији урбанистички хаос у шиптарским насељима. Много нових кућа. Зачудо, оних високих зидова, окућница, нема. Нестале су. Свака јавна зграда има уз албанску, истакнуту америчку заставу. Не постоји улица без бензинске пумпе. Уз друмове, споменици палим борцима УЧК. Није се штедело на граниту и бронзи. Ликовно, ова обележја имају наглашен соцреалистички карактер. Ако постоји необновљена, спаљена кућа, онда је српска. Чувају је као споменик.

- Ово ти је као у Новом Пазару. Улице су сметлишта, коментарише пријатељ.

- Исто. Догодине ћемо под пратњом у Ђурђеве Ступове а вехабије ће чувати НАТО, додаје мој сапутник.

- Није исто. Србија ће бити још ужа, добаџи женски глас са задњег седишта.

ДЕЧАНИ:

Владика Липљански, уједно игуман манастира, Теодосије, чекао је на улазу у порту. Пре тога, све нас легитимисао и уписао у своје књиге одред италијанских војника. Видно оседео, од када га видех пре десет година, Теодосије је остао прав и миран.

- Добродошли, браћо. Нема светиње без народа, а народ није народ, ако светињу нема.

Порта је била окупана сунџем и пунила се гостима као кошница. Деца из Гораждевца су трчала око цркве грудвајући се.

- Ово је њихово прво, овогодишње грудвање. И у школу прати их војска. Само у цркви, наша деца су слободна, рече ми једна жена, повеза мараму, прекрсти се и уђе у храм.

Свету литургију служило је четири епископа: Рашко-призренски Артемије, Нишки Иринеј (родом из Видове код Чачка), Захумско-херцеговачки Григорије и Липљански Теодосије.

У храму освећеном пре 672. г. Било је и високих узваника. Народ је непрестано целивао мошти Светог краља и сликао се дигиталним играчкама. Све столице испред иконостаса биле су пуне, сем једне. Њу је краљ Петар Карађорђевић наменио оном ко ослободи српску земљу од Арнаута. Можда има таквог међу овом децом што се грудвају или ће крв њихова, створити крв достојнију од очева. Овај храм подигли су отаџ и син. Стефан кога је отаџ ослепео а син, цар Срба и Грка, Душан отровао. Краљу је Свети Никола ушао у сан и доноeo очи. Стефан је прогледао а син уклет, изгубио царство ...

“Надгледана независност” значи ли, када нас шесторо оде подно зидина манастира, до извора лековите воде а прати нас чувајући нам живот наоружани војник, док други двогледом осматра околна брда?

- Пиши, брате. Вјеруј, лакше је данас бити Србин међу Шиптаре, но нама у Црној Гори. Кладим се. Прва ће Црна Гора признати независно Косово. Прије Хрватске...

Сваки гост манастира био је услужен. Под доксатом конака династије Обреновић, на послужавнику хлеб, пржене риба, длан пребраница, две зелене сармиџе, шарена салата, три колача и чаша воде, вина, сока или пива. По жељи. Две хиљаде порција. Стјали су у реду и седели на истој клупи обедујући, Србин из Велике Хоче и амерички војник. О празнику, све је могуће. Није било могуће видети српску униформу. Највише је било Италијана. Манастир они чувају. Наше сапутнице биле су изненађене физички ниским растом Латина. Њихове земљакиње, све тамне пути, ниже су од својих пушака и панцир им још више појачава кабасти изглед. Словенску расу, расположио је стас Украјинац. Одска-

кали су од осталих истоветном висином. У Великој припрати, Немци ћутке као да су кривили вратове, гледаше лозу Немањића. Зашто међу ових хиљаду композиција нису вођени ниједни преговори? Можда би неко са друге стране, нашим “преговарачима” рекао: “Прво вратите 985 хектара дечанске земље коју су комунисти пре 50 година одузели манастиру.”

Можда Свети Никола треба свима да нам у сан дође. Удари шамар и поклони очи.

По завршеној литургији, владика Артемије рече окупљенима:

-Никад није оволовико народа дошло на славу манастира. То је нада земљи да још нисмо изгубљени или је само због тога као да мислите: “Идем сада, можда следећи пут више нећу моћи да дођем!”

Народ се тискао купујући свеће од чистог воска. Многи су узимали шаку разгледница за успомену. Највише се куповало вино. Литар вранџа (240 динара) из манастирског метоха у Великој Хочи. Старо-грчка реч: МЕТОХИ (μετόχιον, манастирско, црквено имање). Због тога сви, који одлучују о нашој судбини, не користе име Метохија, већ само Косово (Космет). Чак и српски медији све чешће употребљавају амерички сленг, КИМ! То је вероватно нека будућа шифра коју ћемо унуђима да објаснимо при листању географског атласа. По сатници НАТО команде, морали смо у аутобусе и да кренемо ако желимо да видимо Пећку Патријаршију. Српски министар вера пре него што је ушао у блиндирани цип под полицијском пратњом искористио је прилику да каже пред камерама: “Ово је наша, Света земља. Никада нећемо признати њено отимање.”

Војни хеликоптер је кружио изнад крстова Високих Дечана. Из отворених врата једног аутобуса Републике Српске чуо се глас гусала:

*Цар Мурате ситну књигу пише:
Ој, Лазаре, од Србије главо,
Нит је било, нити може бити;
Једна земља, а два господара;
Једна раја, два харака даје!”*

Саша Савовић, Горњи Милановац

ЖИВОТ У ПРИРОДИ

Становници Романијске висоравни већ тридесетак година користе рецепте чуvenог травара Јове Мијатовића

БРЕЗОВА ВОДА ЛИЈЕЧИ КАМЕНАЦ

Борике код Рогатице, март 2008,

Март и почетак априла је, по традицији, вријеме за прикупљање брезове воде. Тако се ових дана на подручју Романијске висоравни могу приметити бројни сакупљачи овог напитка, који се у пракси показао као одличан лек за разбијање каменца у бубрегу.

Један од тих сакупљача, Радомир Ивановић из Борика код Рогатице, каже да су за брезову воду сазнали прије тридесетак година, на препоруку чуvenог романијског травара Јове Мијатовића.

Чича Јово Мијатовић је одавно умро, али су остали његови рецепти, књиге и усмена предања код људи. И сви одреда истичу љековитост брезове воде.

-Из неког нашег искуства најподесније брезе за сакупљање брезове воде су оне старости између десет и петнаест година. А сам процес сакупљања је врло једноставан. Са специјалном ручном бургијом на сунчаној страни забушимо рупу у стаблу брезе, испод тога поставимо мали лимени лијевак, па на закуцани ексер изnad тога обесимо пластичну канту, објашњава Ивановић.

Он каже да се за топлијих дана са једне брезе дневно може сакупити између пет и десет, па чак и петнаест литара ове воде, коју мјештани Романијског краја пију уместо обичне воде, а посебно они који лијече каменац.

Ивановић подсећа да се брезова вода почиње сакупљати са првом пролетном вегетацијом и траје негде до половине априла, у зависности од броја лијепих дана.

-Наш чуvenи травар Јово Мијатовић нам је први указао на сву љековитост брезове воде, тако да је то у овом крају постала наша уобичајена традиција. Безброј људи се на личним примјерима увјерило да је одлична за бубреге, мокраћне и све друге канале у човјечијем организму. Уосталом, у вријеме док трошимо брезову воду ми немамо ни каменџа на зубима, увјерава нас Ивановић.

Иначе, брезова вода је првих неколико дана слатка-стог укуса, а након извјесног времена и процеса врења је киселкаста.

-Некоме помогне и пет литара, али у просјеку људи користе око тридесетак, неки чак и по педесет литара, након чега им у већини случајева брезова вода помаже. Интерес за ову воду прије последњег рата био је много већи, тако да смо биљним апотекама испоручивали по

500 до 1000 литара. И данас је траже, али знатно мање, каже Ивановић.

До сада није било никаквих иницијатива за се брезова вода медицински испита и да јој се утврде, како људи тврде, њена љековита својства.

-Права је штета што за то још увјек нико није заинтересован. Можда би и ми тада могли пронаћи свој интерес, прикупљајући ову воду и организовано је пласирати за познате купце, сматра Ивановић.

Бреза је, иначе, бјелогорично дрво које расте широм Европе и Азије, врло је отпорна и прилагодљива, само што не подноси мочварна тла. Животни вијек јој је око 100 година, а може нарасти до 20 метара у вис, са стаблом дебљине до 60 сантиметара.

Стари Словени и Келти су уз брезу везивали бројне обичаје, док је у Сибиру била чак и свето дрво. Иначе је симбол пролећа. Од давнина је позната љековитост њеног сока. Уз већ поменута љековита својства за разбијање каменџа, брезова вода се користи и као додатак шампонима и разним средствима против опадања и машићења косе.

C. Хелета

ОТВОРЕНО О НЕГАТИВНОСТИМА

ПОРОК ПУШЕЊА - ГРЕХОВНА НАВИКА

*Све ми је дозвољено, али све не корисити;
све ми је дозвољено, али не да имаша овлада мноме.*

(1 Кор 6,12)

Велико је мучитељство (тирања) навике, и то толико да се она уврштава у природну потребу“, каже свети Јован Златоуст. У садашње време се злоупотреба дувана крајње раширила у нашој православној отаџбини. Пуше сви сталежи; пуше и по кућама и на улицама; више се не устручавају да пуше ни жене, па чак ни мала деца. То се данас сматра невиним задовољством. Али, да ли је то тачно?

Таква успешна и свеопшта распрострањеност те навике, некаква страсна наклоност према њој која се у наше доба често примећује и код мале деце - већ само то јесте знак греховног и штетног обичаја. Врлинске навике не принађују тако лако, не привлаче тако све и свакога, јер *приспаје помисао човекова по-својано за злом од младости његове*, како сведочи реч Божија (Пост 8,21).

„У пушењу дувана нема ни греха ни врлине“, говоре обично његове присталице и остају потпуно уверени у нешкодљивост и безгрешност те злоупотребе дувана. Но зар постоји нешто средње између греха и врлине? Између добра и зла? То пориче и природни закон и властити разум. Ако у овоме нема ни користи ни добра, онда је то већ ствар бескорисна, бесмислена, испразна; а испразно и бескорисно трајити дато нам кратко, скупо време - зар није то велико зло, највећа штета? Време је наш главни капитал у земаљском животу - према учењу житејске (световне) мудрости; време је талант уручен човеку ради стицања вечног живота - према учењу речи Божије. За сваку празну реч коју рекну људи даће одговор у дан Суда (Мт 12,36), каже нам Син Божији, Искупитељ наш и Судија. Неће ли се најтежи одговор тражити од свакога од нас за празно дело? А пушење не само да је празан посао, то јест бескористан, него потпуно и очигледно штетан и грехован, који рушилачки делује на наш телесни састав, отупљује наше умске способности, посао који је управо супротан Закону Божијем, учењу Христовом, као злоупотреба твари; за сваку неумереност хришћанина бичује прекор сопствене савести.

Како је много оних који данас слободно нарушају свете постове које су установили васељенски сабори, и правдају своју непослушност светој Цркви тиме што им пост наводно штети здрављу које треба да се чува као дар Божији. Међутим, очевидно је да те речи не потичу од бојазни да се не сагреши, већ се њима прикрива трбухуогађање. У погледу претеране зависности од дувана, нико од његових љубитеља не примењује слично правило, иако је зло које од њега произлази и више него очито.

Размотримо прво накратко штетност те навике по наше тело. Та биљка по својим својствима припада истом роду као кујњак и друге биљке које су јака опојна средства; по својој штетности, дуван је најјачи међу сличним биљкама. Научни истраживачи открили су у њему најјачи отров, такозвани никотин, и пуно је опита доказало ужасну моћ тог отрова. У Француској су се многи злочинци користили никотином за тренутно усмрћивање својих жртава. Исушени дуван, припремљен за пушење, губи нешто од своје јачине, али и раствор направљен од обичног дувана за пушење представља тако оштро средство да се успешно користи за уништавање жуљева, брадавица и сличног. При пушењу талог дуванског дима неизоставно у већој или мањој мери продире у човекову унутрашњост, где се таложи. Услед тога се обично и појављују

унутрашњи чиреви, болести у носу и грлу, а пушење често узрокује и хроничну вртоглавицу и повраћање; многи лекари су takoђе доказали да пушење исушује груди, ствара услове за сушницу, слаби вид. Страшни пушачи из властите исте познају наведену штетност, мада је често не признају, а други се и са тим слажу, и још сами виде какво им је дуван зло, но престати више не могу. Шкодљивост дувана најјасније се испољава на радницима у фабрикама дувана, па чак и на станарима кућа у суседству тих фабрика; и једни и други пате од сталне мучности и главоболје. Ипак, образлагање штетности те злоупотребе за телесно здравље не представља наш главни циљ, те ћемо се стога ограничити на то што смо о тој штетности досад казали, па сада погледајмо ружну навику пушења са наравствене (моралне) стране. Жалосно је видети како понекад бедни људи, који једва зарађују за своје дневно издржавање, расипају те своје с муком стечене, крваве паре на дуван, излажући тако и себе и своју породицу срезивању ионако срезаних средстава за живот. Усто да још споменемо како неки наивно верују у тобожњу храњивост дувана на основу тога што дуван заиста одузима апетит својим оданим уживаоцима, у чем се опет види његова крајња опакост. Они који пате од дуванске страсти тек се труде да увере и друге и саме себе да они не поступају по слепој зависности, већ из одређених разлога и неопходности; па ето, на сличан начин правдају се и пијанице и други који су се одали каквој неморалној навади.

Дешава се у наше доба да они који себе називају хришћанима посећивање храма Божијег означавају за „непотребно губљење времена“; не налазе могућности да се помоле Господу ујутро и навече, какав је обичај и обавеза истинских чеда Цркве. При томе они красноречиво расправљају о раду и нераду, а сами траће сате и сате на бесмислено пушење и наслаживање дуваном, објашњавајући то искључиво навиком. Неретко се чује и мнење да само старообредци сматрају дуван грехом, док га Православна Црква бајаги не брани; а неки као доказ овог мишљења износе то да чак и неки свештеници пуште. Такво расуђивање и докази немају никакве основе. Нашој светој Цркви је заиста туђ став по коме би сваку новотарију проклињала само зато што је то новотарија и што ње није било у доба наших предака; Црква уопште ниједну ствар која служи у корисну и разумну сврху не проклиње и не забрањује. Но претерана употреба, без икакве нужде - то је већ наслада неком ствари, што је Црква одувек забрањивала и забрањује. Сетимо се црквеног номоканона који овако наређује: „Ко испије воде неумерено и од тога поврати, такав да се одлучи од светог Причешћа 40 дана, и да чини по 100 поклона за почињену неуздржливост.“ Указивање, пак, на свештенике који пуште, као посебан и и самовољан случај, баш ништа не доказује; и међу свештеницима се могу сре-

сти људи са човечјим слабостима и немоћима: зар се у томе може видети црквено правило? Ако се хришћани осуђује, како је горе речено, и за невину неуздржливост у погледу воде, тим више је он дужан и пред Црквом, и пред Господом да одговара за греховну и погубну склоност дувану, пијанству, коцкарству, злоречивости, злоби, гордости, сујети, шкртости, среброрубљу, лености, блуду. Навика или везаност на било коју такву страст представља у човеку хришћанину унутрашње, срчано идолопоклонство. Да би нас избавила од те душевне беде, реч Божија нас опомиње и саветује да немамо пристрасности према земаљским стварима, јер она, уселивши нам се у срце, може свим да овлада нама и протера љубав према Господу и спасоносни страх Божији. **Не љубите света, ни што је у свету. Ако неко љуби свет, љубави Очеве нема у њему** (1 Јн 2,15) - говори нам љубљени Христов ученик Јован Богослов. Велика је невоља за нас то што смо навикили да више пажње поклањамо и верујемо своме ограниченој људском расуђивању, својим пристрасним погледима, него речи Божијој. А Господ, уразумљујући нас, вели: **Ја сам светлост свету; ко иде за мном неће ходити у тами, него ће имати светлост живота** (Јн 8,12). А свети цар и пророк Давид се моли: **Ти ћеш просветити светильку моју, Господе! Боже мој, просветићеш таму моју** (Пс 17,29). Светитељ Христов Тихон Задонски овако пише у својим прекрасним делима: „Хришћани! оно што је огледало за синове века овога, то нека за нас буде Еванђеље и непорочни живот Христов. Они погледају у огледало и исправљају своје тело и чисте мрље са лица. Учинимо и ми тако! Христос Син Божији нам Себе и свети живот свој за пример даде: **Јер сам вам дао пример да, као што ја учиших вама, и ви чините** (Јн 13,15). - Поставимо, дакле, и ми пред душевним очима ово чисто огледало и погледајмо у њега: је ли наше живљење саобразно са живљењем Христовим? Загледај се често у чисто огледало непорочног живљења Христовог и пороке који су се на душу твоју прилепили пери покајањем и скрушеногашћу срца, и из све снаге се Њему саобрађавај, да му и тамо будеш саобразан. А данашњим хришћанима се не саобрађавај: код данашњих је хришћана живљење већином противно Христу, а не саобразно. **Зато нека је у вама иста мисао која је у Христу Исусу** (Фил 2,5).“ - (Из књиге светог Тихона „Духовно благо“) - Па нас светитељ даље упућује: „Ми имамо не само чуство, него и разум. Можемо расудити: шта је добро а шта зло, шта је корисно а шта штетно. Имамо свету Божију реч: шта год људи да раде, принесимо то ка Светом Писму, као ка чистом огледалу, и погледајмо у њега - људи раде или сходно или противно њему. Па макар и сав свет радио оно што је Богу угодно и теби душекорисно, но ни сав свет те неће заступити пред судом Божијим. Тамо нећеш рећи: ето тај и тај је радио то и то. Једино ћеш од Судије чути: ради чега ти ниси радио оно што сам ти ја наредио? - Буди дакле у свету као Лот у Содому, где су сви безаконовали, али их он није опонашао, већ је радио оно што је било угодно светој вољи Божијој. **Ако сте, дакле, васкрсли са Христом, тражите оно што је горе где Христос седи са десне стране Бога.** **Мислите о ономе што је горе, а не што је на земљи** (Кол 3,1-2).“ Мало напред у тој истој књизи светитељ Христов каже: „Са највећом пажњом послушај, душо моја, ову реч: **Гле, они који се удаљују од Тебе погинуће** (Пс 72,27). Чувай се да се не удаљиш од живота, да не будеш у смрти; чувай се да се не удаљиш од Светлости, да не останеш у тами. Мора бити мртвачкој ко се удаљује од живота, и бити у тами ко се удаљује од Светлости.“ Тако нас убеђује да пазимо на реч Божију наш руски светилник, нови чудотворац свети Тихон Задонски. Онај који жели да спасе душу, мора о томе размислити и посаветовати се са Еванђељем: оправдава ли оно нашу злоупотребу твари против љубави Божије? Јер ако хришћанин који се труди за своје спасење, обрати пажњу на изреку Господа Исуса Христа: **Ако ко љуби Оца свога или мајку више од Ме-**

не, није мене достојан - он јасно и разговетно схвата душевну штету од злоупотребе дувана. Ако је, по указу речи Божије, душепогубно љубити више од Бога чак и оне за које нам је заповеђено да их љубимо - шта онда рећи о наслаживању тварју више него Богом? Јер ко год је заробљен неком греховном навиком, та навика постаје за њега бог, зато што се он само ње и сећа и њоме се наслажује, - Бог је већ остављен, Бог је за њега споредан. У заповести Божијој нам је наређено да Њега љубимо свим срцем, свом мишљу својом, а онај који има било какву греховну навику он се само њоме наслажује, само њу љуби, ње се сећа и о њој размишља. Ко је имао ту несрећу да се навикне на блуд, или на пијанство, или на картање, или на дуван, он се тога сећа више него Бога, та навика за њега постаје бог; такав човек чини себе робом своје навике или страсти - она њиме влада и мучи га. Управо таква је и пристрасност према дувану: та глупа навика не даје ни један часак мира ономе који јој се привикао. У томе и јесте грех, што се он више сећа дувана него Бога; такав приноси дувану жртву као идолу свога срца - а Бог је заборављен.

Дешавају се и веома ружни случајеви: неки се не причешћују светим Тајнама Христовим само зато што неће ни за један дан да се уздрже од дувана! Није ли то идолопоклонство? Уистину такви, ако не оставе своју добровољну заблуду све до смрти, неће видети Лица Божијег и живота вечнога. То се може јасно видети из строге и одлучне одредбе Господње, изречене у светом Еванђељу: **Јер вам кажем: ниједан од оних званих људи неће окусити моје вечере!** То каже Господ у Својој причи о званима на царску вечеру онима који су је се одрекли и презрели царски позив (Лк 14,24). Та се одредба може заиста у потпуности применити на оне врећаче Божије који сматрају тако малим или ничим причешћивање човека-грешника пресветим Тајнама Тела и Крви Христове. Каквог дара такав себе лишава! Какву преступничку небригу показује за недостижну љубав Божију према палом човечanstву! О, кад би се пре свршетка опоменуо такав презирач љубави Христове која се свакоме од нас објављује у овој спасоносној, најсветијој тајни! „У чему затекнем, у томе ћу и судити“, вели Господ. А свети апостол павле, или боље речено - Дух Свети кроз Apostola, - сведочи следеће: **Кад неко преступи Закон Мојсејев, по исказу два или три сведока, има да умре без милости; замислите колико ће сада тежу казну заслужити онај који гази Сина Божијега, и крв Завета којом је освећен за несвету држи, и Духа благодати врећа?** (Јев 10,28-29). - Када Христос Господ долази у наше срце Својим пречистим Тајнама Тела и Крви Своје и преко овога нам дарује опроштење грехова и Своје најслађе благодатно сједињење с нама, - не показује ли Он тада према свакоме од нас грешних још веће снискођење и унижавање Себе, него оно које је показао када је благоизволео ради нашега спасења родити се у витлејемској пећини за стоку и када је, Цар небески, био стављен у сточне јасле? Но наше грехољубиво срце, преиспуњено свакојаким страстима, мрским за Његове најсветије очи, много је недостојније за прихваташе Њега, него оне јасле и сточна пећина. У време Господовог земаљског живота чудили су се људи Његовом крајњем снискођењу и милосрђу, што је улазио у куће јавних грешника које су сви презирали. Он њих није презирао, улазио је код њих и чак са њима делио вечеру, тражећи преобраћање и спасење њихових душа. Исто такво, и још далеко веће, снискођење и милосрђе показује Господ и сада када посечује наше порочно, грехољубиво срце, горе од оних боравишта грешника. Међутим, ти су грешници толико ценили Спаситељеву посету да су се тренутачно од великих грешника претварали у Његове најревносније следбенике. А, ми се чак добровољно одричмо ове Његове највише и најблаженије посете, одричмо се управо зарад своје пристрасности према штетној навици!..

(Наставак на страни 48)

ЗАПИСИ

Планина Тара и њени становници "савладали" још једну зиму

ЉЕПОТА ЧОБАНСКИХ КОЛИБА

Тије познато да ли је старокелтски бог Тар, по ком је планина Тара добила име, боравио овдје и кад сјеверац зафијуче на непрегледним смијежним пространствима ове планинске љепотице.

Ова легендарна планина, на којој је не тако давно љети пасло на стотине стада оваца о којим се старало на десетине пастира који су за љетних мјесеци боравили у типичним колибама од дрвета, ових новембарских дана обавијена је велом тишине.

До колибица брвнара, запуштенih торова, дрљана и штала наврате само ноћу вучије дружине али убрзо нестају повијених репова јер немају шта појести.

Иако саме, напуштене и остављене, очуване или послусрушене ове колибице од боровине, смрчевине и јеловине плијене неком тајанственом љепотом, зраче топлотом прастарог огњишта, миришу на пресушену свињску пршту и тек проврелу варенику.

Чини се да у овој бјелини и дивљини ипак из њихових накривљених баџа куља дим од сагорјеле лучевине, да у њиховим каменим подрумима намјењеним стоци бекећу тек ојагњена и одлучена јагњад а из даљине се дозивају чобани упозоравајући да су вукови у близини.

Међу расштрканим и неограђеним брвнарама, разасутим по брежуљцима, у прикрајјима ливада или уз

кривудаве стазије вијековима табане нема гробова и ни споменика.

Горштаци из Кремана, Биоске, Мокре Горе и других села у низини овдје су боравили љети а у за стоку гладним годинама и зими а сахрањивани су у својим питомијум селима.

Нијеми споменици некадашњег живота, обичаја, начина живљења и градње крова над главом су само пастирске колибе које одолијевају мећавама и жегама и још маме погледе заљубљеника у ову опјевану планину.

Сигурно да није случајно што је, овдје, на обронку Таре, међу колибама старосједиоцима режисер Емир Кустурица изградио своје село за потребе снимања филма "Завет".

Његове дрвене колибе, сокаци, мљечари, са црквом и звоником на пропланку стопиле су се са оним изворним и наставиле да живе један нови а на филмској траци и вјечити живот.

На крају села, на једном благом брежуљку смјештена је и школа од брвана, сеоска продавница а у близини је, док је филм сниман било и локално гробље.

P. Tacuh

РАВНОГОРЦИ

Драга браћо и сестре,
Честити равногорци!

E во нас и ове године на истом месту, у исто време са истом намером и обавезом да освежимо сећање, да вратимо дуг и да се напојимо оном божанском енергијом коју је имао наш легендарни чича Дража.

Његов подвиг је раван подвизима првохришћанских мученика пострадалих Христа ради и он је као таکав ушао у вечност. Венча мучеништва нема без жртве, а пристати на жртву значи бити свестан награде која следи. Зато многи не могу да разумеју Христа који је добровољно дошао да буде распет, а све ради нашег искупљења од греха и спасења душа.

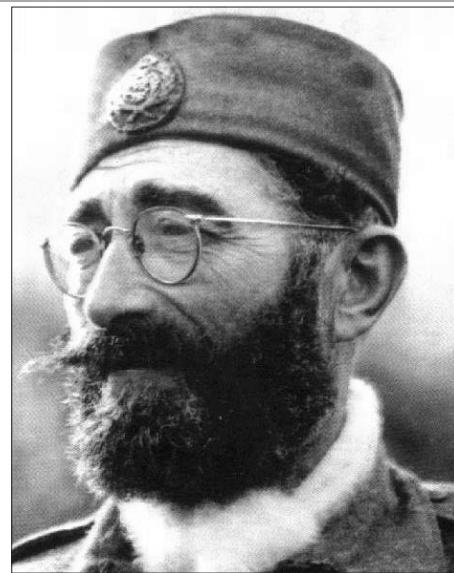
На овом месту чича Драже се молио не да буде спашен од непријатеља него се молио Богу да Господ прориди о роду његовом јер је био свестан ако победе комунисти да ће његов род српски проћи кроз искушења страдања, понижења, отпадништва од јединог спасоносног пута Јеванђеља.

Ово место где је ухваћен чича Драже нас стално потсећа и уводи у Генсимански врт где се Христос као човек са знојем од крви молио да га мимоиђе чаша страдања.. Зато није чудо што ће нам овај датум увек падати у току Великог поста, где ми сваке године уз овај пост треба да доживимо страдање али и вакрсење Христово. Ако то будемо чинили низ година осетићемо да је распеће Христово плод нашег греха а наше вакрсење плод Његове крсне жртве.

Тако исто постоје и плодови жртве нашег чича Драже. Ти плодови се огледају у препороду нашег рода српскога и увиђају да смо били заведени идејом која је страна нашој вери јер, где нема Христа нема ни спасења.

Ево прилике да се данас присетимо, па да извучемо поуку, ко је био уз чича Дражу 1945. г. кад је њему и његовом роду било најтеже. Да ли је Европа у лицу Енгеза и Француза, па није, није имао никога, ни Америку која 17. фебруара ове године на нашем Косову показа своје "чојство и јунаштво".

Види се да су престали читати свето Писмо и заборављају да сваки Голијат има свога и Давида. Зашто су нашу мајку Србију овако понижену и осакаћену изабрали без њеног пристанка да буде њихов Голијат...?

Ми имамо искуство да је и сила Отоманске империје срушена петвековним трпљењем српскога Давида.

Наше је да верујемо да није престала нити ће нестати моћ Божија која се пројављује кроз гороруког Давида.

Зато смо ми и дошли данас овде да на лицу чича Драже препознамо и своје лице и увидивши нашу немоћ похитамо на молитву и наду ка Господу који увек помаже. Свако од нас овде себи да каже: Од данас па до краја живота само са Богом могу ићи у сутрашњи дан и Он ми је једина нада и спас. Сва људска правила и права су престала да важе, ово је време где ће Бог морати да се огласи у сили и слави својој!

До тада браћо испунимо дуг нас данашњих равногораца а он је очистимо себе од греха и оперимо од вишедејенијског блата лик нашег чича Драже.

Чича Дражо, ево лице смо ти умили извор водом са Раванаца, твој светли лик се огледа у здану ове богоомоље где ће се Литургија појати и овога и онога света...

Чича Дражо, руке смо твоје опрали и оне се огледају у овом здану које се гради овде на месту где су ти руке свезали и повели на погубљење...

Чича Дражо, ноге смо твоје обрисали од оног смећа и блата који ти је приписиван од Броза до Туђмана тако што је све више твојих следбеника који долазећи у твоју Дражевину постајући истински синови и следбеници твоји. Истина је најлепша кад је човек пронађе сам и то на месту где мисли да је ту засигурно нема.

Ево твоја Дражевина сеје истину, веје слободу а жање спасење.

Жив је Христос, и нека је по среди нас!

Жив је свети Сава, нека нас сложи, умножи и обожи!

Жив је чича Дража, живеће и Србија!

**Беседа протојереја Рајка Џвијетковића
у Дражевини 13. марта 2008. године**

ХРОНИКА

У сусрет двоструком јубилеју Народне библиотеке "Иво Андрић"- Вишеград

ГОДИНЕ ДРУЖЕЊА СА ЧИТАОЦИМА

ве године се навршава 75 година вишеградског библиотекарства и 55 година од оснивања Народне Библиотеке "Иво Андрић".

Тим поводом је почетком марта, под предсједништвом начелника општине Вишеград Миладина Милићевића, одржана прва сједница Организационог одбора за обиљежавање овог значајног јубилеја.

Директор вишеградске Библиотеке Стојка Мијатовић је најавила да ће се 9. маја ове године у Великој Сали Дома културе одржати Свечана академија, са пригодним програмом кога ће водити познати Српски пјесник Рајко Петров Ного.

У склопу Академије биће приређен рецитал одломака из дјела Иве Андрића, те мултимедијално подсећање на историјат вишеградског библиотекарства.

Истог дана у читаоници вишеградске Библиотеке биће отворена изложба свих књига чији су аутори везани за Вишеград или су у њему писали.

На сједници Одбора је договорено да се у склопу овог јубилеја промовише и пригодна брошура посвећена 75. годишњици вишеградског библиотекарства и 55. годишњици Народне библиотеке "Иво Андрић" у Вишеграду.

Л. Мутапчић

Матична библиотека у Фочи

ПРВА ФОРМИРАЛА ЗАВИЧАЈНУ ЗБИРКУ

Српска централна библиотека "Просвјета" у Фочи, према УНЕСКО-овој подјели припада типу народних и спада у ред најразвијенијих библиотека. Књижни фонд је око 70.000 књига и 17.000 примјерака периодичних публикација. У складу са Законом она је намјењена општем образовању, информисању и задовољењу културних потреба становништва општине Фоча.

У подједнакој мјери случи интересовањима свих профиле корисника, од дјеце предшколског узраста, ученика основних и средњих школа, студената, културних и просветних, научних и стручних радника до грађана различитих врста занимања. Њено чланство у просјеку варира између 500 и 600 читалаца.

Из тог разлога у Библиотеци постоји разноврсна структура књижног фонда, од дјечијих сликовница и књига, преко школске лектире, белетристике за дјецу и одрасле до научне и стручне литературе. Разноврсност профиле корисника и књижног фонда условила је постојање три одјељења позајмног типа - научно, Одјељење за одрасле и Одјељење за дјецу. Све књиге се могу носити на читање ван Библиотеке осим енциклопедија, ријечника и приручне литературе, који се користе у читаоничком простору. Такође, само у просторијама Библиотеке могу се користити периодичне публикације, те публикације из завичајне збирке и одјељења старе и ријетке књиге. Међу овим списима важно место заузима Аустро-угарски попис становништва Босне и Херцеговине.

Поред тога што је народна библиотека, она је и Матична за библиотеке општина Чајниче, Рудо, Вишеград, Ново Горажде и Калиновик. Она је једна од првих библиотека са формираном завичајном збирком која броји око 400 публикација. За свој стваралачки рад и допринос у развоју библиотекарске дјелатности "Просвјета" је добила повељу "Ђорђе Пејановић" и у 2003.

години проглашена за најбољу библиотеку у Републици Српској. Рад библиотеке је организован у више одјељења у којима је већином запослен кадар са високом стручном спремом.

Као матична, библиотека је остварила право на обавезни примјерак, тако да јој се обавезно доставља по један примјерак штампаних ствари које се издају у Републици Српској. Ово је само један од приоритета и начина сталног повећања књижног фонда који остварује само седам библиотека у нашој Републици.

Средства за рад ова установа остварује из Буџета РС, Скупштине општине и накнаде коју плаћају чланови приликом уписа.

Српска централна библиотека "Просвјета" у Фочи има добре услове за рад када је ријеч о простору и локацији. Налази се у центру града, а у истој згради смештени су Музеј и Архив.

Од постојећег књижног фонда корисници најчешће позајмљују на читање белетристику, што се може протумачити потребом људи да се уз књигу забаве и опусте, кажу фочански библиотекари. У предстојећем периоду ова установа има великих амбиција да прошири своју дјелатност у складу са концепцијама модерних библиотека у свијету. Планирана је комплетна аутоматизација библиотечког пословања, пружање могућности корисницима за приступ Интернету и ближа сарадња са библиотекама код нас и у свијету.

Ова библиотека, уз Центар за културу и Музеј представља главну установу културе на територији општине Фоча. Зато би, уз договор и заједнички рад ових институција требало реализовати низ културних активности у циљу побољшања овог сегмента живота у Фочи.

Владимир Пантовић

КУЛТУРА

Дјела са вишеградских Међународних ликовних саборовања на "Сарајевској зими"

ОДАБРАНЕ СЛИКЕ ЋУПРИЈЕ НА ДРИНИ

Сл 3. до 21. марта у простору Музеја Града Сарајева, а у оквиру Сарајевске зиме, излагане су најуспјешније слике разних аутора са мотивима Ћуприје на Дрини, настале на досадашњим Међународним ликовним саборованијма у Вишеграду и Добруну.

-На отварању изложбе приређен је својеврсни мултимедијални програм на коме су представљене туристичке могућности Вишеграда, а приказан је и документарни филм у продукцији БХТ1 који је био саставни дио номинације за листу свјетске баштине УНЕСКО-а вишеградског Моста Мехмед паше Соколовића, појаснио је Хаџи Бранко Никитовић, познати вишеградски сликар и директор Градске галерије.

Никитовић је ојјенио да је ово био значајан културни догађај за Вишеград и својеврсно признање за Међународно ликовно саборовање у овом граду.

Иначе, у оквиру Сарајевске зиме разним садржајима се, поред Вишеграда, представио Мостар и Јајце. Ради се о три града најуже везана за УНЕСКО. Наиме, стари мост и његово окружење у Мостару, као и вишеградска Ћуприја на Дрини, већ су уврштени на листу свјетске баштине УНЕСКО-а, а Јајце је у фази номинације.

C. X.

Вишеградски сликар Хаџи Бранко Никитовић уређује простор испред Галерије

ФАРБАЊЕ СТАРЕ ЛОКОМОТИВЕ

Са иницијативу познатог вишеградског сликара и директора Градске галерије Хаџи Бранка Никитовића почетком 2004. године у малом парку испред Дома културе постављена је, као својеврсни експонат, музејска локомотива, дар "Жељезница Републике Срп-

ске", чиме је означен почетак радова на обнови старе ускотрачне пруге Вардиште-Вишеград, која би ускоро требала бити завршена и стављена у функцију туристичког развоја.

Локомотива је, тако, за кратко вријеме постала још један препознатљиви вишеградски туристички детаљ, а сликар Никитовић је око ње одњеговао праву малу ботаничку башту.

Тако је средином марта, у сусрет прољећу Никитовић засукао рукаве и комплетну локомотиву префарбао.

-Вријеме је учинило своје, тако да је избледила, а ова нова фарба ће јој дати сјај и продужити дуговјечност, а парк око ње са новим садржајима ће је оплеменити и оживити, каже Никитовић.

C. X.

*Вишеградски пјесници обиљежили
33 године смри Иве Андрића*

РИМЕ НОБЕЛОВЦУ У ЧАСТ

Вишеград, 14. март 2008,

У препуној малој сали вишеградског Дома културе 13. марта је одржано пјесничко вече, којим је обиљежена 33. годишњица од смрти књижевника и нобеловца Иве Андрића.

-Овај писац, овај град и овај мост уграђени су у темеље наше књижевности и нашег културног идентитета, нагласила је у уводној бесједи Стојка Мијатовић, директор Народне библиотеке "Иво Андрић" из Вишеграда.

Мијатовићева је подсјетила да је Андрић управо у Вишеграду започео свој књижевни пут, са знаковима око њега, све до Штокхолма и Нобелове награде.

-Иво Андрић је често причао да враћати се у Вишеград за њега не значи само походити дјетињство, него и лијепу, а узалудну намјеру да изнова осјети онај чудни усхит жеље којој се давно једном, ко ће знати због чега, прохтето да прича о судбини свијета и о људском искуству, подсјетила је Мијатовићева.

Поред чланова рецитаторске секције Средње школе "Иво Андрић" присутне је одушевио наступ тридесетак ученика Основне школе "Вук Караџић", који су за ову прилику рецитовали своје прве стихове.

Стихове из својих збирки говорили су и вишеградски пјесници, чланови Друштва љубитеља писане ријечи "Мост" Славко Хелета, Данка Ђукановић, Олга Делић, Драгица Грбић, Наташа Ковач, Невенка Стојановић, Данијела Жужа и по први пут млади пјесник Стефан Крсмановић.

Стојка Мијатовић је подсјетила да је овом пјесничком вечери почело и обиљежавање 75. година вишеградског библиотекарства и 55. година Народне библиотеке "Иво Андрић".

Она је најавила да ће сваког мјесеца вишеградска библиотека, заједно са овдашњим пјесницима, приређивати пјесничке вечери.

C. X.

Сјећања Андрића на Вишеград

- Јесте ли познавали Лотику?
- Како да нисам. У множини женских ликова она се по много чему издваја...

- Вишеграђани су је звали Танта Лотика, а хотел чији је стварни власник био пољски Јеврејих Џалер, Лотикин хотел.

Шта је послије са њом било?

- Негђе уз Први свјетски рат, кад је српска војска напала мост и хотел, Лотика је, као и многи Вишеграђани, пребегла с ону страну Дрине.

Чим се рат завршио, она с вратила у вишеградску варош, обновила хотел и водила га безмalo све до своje

смрти. Умрла је негђе пред други рат 1938-1939. године. Сахрањена је на јеврејском гробљу у Вишеграду. И данас ће вам се многи старији Вишеграђани сетити Лотике и њеног хотела...

Посјета библиотеци била је интересантна, јер је она смјештена у згради у којој се некад налазио чувени "Лотикин хотел". Андрићу би жао кад је чуо да ће се најкасније за два мјесеца срушити то здање како би се проширио нови хотел, а библиотека ће бити премјештена у просторије Дома културе.

Кад сруше "Лотикин хотел", а то је велика штета - рече - од старог вакта остаће још само ћуприја. Њој је изгледа, суђено да надживи све, па и нас.

Испред Андрићеве куће

Аутомобил се зауставио испред ниске куће. Андрић је изашао из кола и хитрим корацима пошао ка вратницама на дворишној згради. Пустио сам га да их сам отвори, па сам пошљунчаном стазом полако кренуо за њим. Он се не заустави, како сам очекивао, пред кућним вратима, већ најприје завири у шупу, а затим обиђе око куће и уђе у башту иза ње. Ту је извјесно вријеме стајао замишљен и посматрао Дрину. Излазећи из дворишта још једном погледа низ Дрину:

То је била највећа заводница мого дјетињства. Знате - нисам ја у овој приземној згради само провео детињство, као што с обично пише, него и написао велики број приповедака: "Алија Ђерзелез", "Мост на Жепи", као и готово све приповетке штампане у првој збирци изашлој у издању "Српске књижевне задруге" 1924. године.

Знам ја зашто они у програму нису предвидели обилазак моје куће. Стиде се што су је продали.

Припремио С. Александар

Након Првог међународног филмског фестивала у Дрвенграду, на Мећавнику

ВРАТИЛИ ЧАСТ ПРАВОМ ФИЛМУ

Мокра Гора, јануар 2008,
УДрвенграду на Мећавнику од 14. до 21. јануара одржан је Први међународни фестивал ауторског филма под називом „Кустендорф“, који је без сумње постао значајна фимска смотра, по квалитету и идеји равна свјетском нивоу.

Идеју о оснивању овог фестивала Емир Кустурица, како признаје, носи одавно на коме је желио и успио да, након стотињак разних филмских смотри на којима је учествовао широм свијета организује један искључиво посвећен филмским ствараоцима и правом филму.

- Сви ти силни фестивали су, мање-више, постали нешто где између аутора и њихових филмова, наспрам силних реклама, постоји огроман јаз, у коме једино губе филмски аутори, као најзначајнији чиниоци филма. Дакле, „Кустендорф“ је настало на мојој идеји да се на филмским фестивалима ствара амбијент који би користио ауторима, јер на жалост остали филмски фестивали то више нису, аутори их не доживљавају као своје и сматрају својеврсним стресним подручјима, истиче Кустурица, додајући да је велика ствар што је „Кустендорф“ омогући непосредне сусрете између младих који тек студирају и афирмисаних филмских стваралаца, те што је био лишен било каквих реклама и уобичајеног гламура.

Прослављени српски и доказани филмски режисер свјетског ранга, Емир Кустурица је на себи својствен начин, својеврсним перформансом и сахраном филма „Умри мушки 4“ на новоотвореном гробљу лоших филмова на Мећавнику, присутне изненадио на отварању „Кустендорфа“, зачињеног ништа мање интересантним музичким садржајима и поноћним концертима бројних музичких група из Јерменије, Србије и Босне и Херцеговине. Без сваке сумње ће се памтити изванредан поноћни концерт Кустуричиног бенда „Emir Kusturica And No Smoking Orchestra“, првог у Србији након пет година, након оног прекинутог у Београду.

Без сваке сумње, упркос појединачним злонамјерним (и очекиваним!) примједбама медија из Сарајева, „Кустендорф“ је окупио еминентне свјетске филмске ствараоце и студенте режије из 12 земаља свијета, те стотињак новинара штампаних и електронских медија, као и свакодневне бројне посјетиоце.

Они су у изванредно организованој и радној атмосфери, уз свјетски техничке услове, имали прилику да прате пројекције добрих филмова, а у паузама да разговарају и слушају предавања ислучних филмских режисера.

Зато није ни чудо што су учесници бираним ријечима причали о Дрвенграду, фестивалу, његовим разноврсним садржајима, а посебно о његовом творцу, оснивачу и организатору, Емиру Кустурици.

Након тек завршеног Првог, већ се размишља о наредном, Другом „Кустендорфу“, који ће без сумње донијети нове садржаје.

- Догодине ћемо имати исти концепт, само ћемо додати још једну секцију у којој ће бити представљено по пет афричких, европских и азијских филмова, и то од млађих аутора, који су на путу праве афирмације, најавио је Кустурица.

Бројне новинаре посебно су занимали његови наредни филмски планови. С тим у вези најавио је да ће до априла бити завршен филм о Марадони, чија ће премијера бити на фестивалу у Венецији.

Поред филмских планова Кустурица је најавио и своју нову оперу, инспирисану по мотивима чувеног романа нобеловца Иве Андрића „На Дрини ћуприја“.

- То је без сумње роман двадесетог вијека, који је наша прошлост, што је велики проблем за снимање филма. Зато сам одлучио да ту велику хронику ванвременски дочарам путем опере, обзиром да музика то ради знатно лакше од слике. Тиме би превазишао проблеме који су ме увијек заустављали у давној намјери да снимим филм „На Дрини ћуприја“, најавио је Кустурица.

У такмичарском програму Кустендорфа учествовали су филмови студената из 12 земаља, који су се надметали за награде Златно, Сребрно и Бронзано јаје.

Према одлуци тројланог жирија, којим је предсједавао писац Петер Хандке, „Златно јаје“ освојио је филм „Између“, младог аутора Хозе Енрике Иглесијаса из Шпаније. „Сребрно јаје“ припало је филму „Опсједнути“ Мартина Хемптона из Енглеске, а „Бронзано јаје“ Франку Лоли из Француске за филм „Као и сви други“.

У оквиру програма „Ретроспективе великана“ приказани су филмови Никите Михалкова „Дванаест“, „Робиња љубави“, „Недовршени комад за механички пијанино“, „Неколико дана из живота Обломова“ и „Мирни дан на крају рата“, те филмови Андреја Тарковског „Убице“ и Андреја Кончаловског „Дјечак и голуб“.

У оквиру програма „Савремене тенденције“ приказани су филмови „Појсјета оркестра“ Ерана Колина, „На ивици раја“ Фатиха Акина, „Калифорнија дрим“ Кристијана Немескуа, „4 мјесеца, 3 седмице и 2 дана“ Кристијана Мунђија и „Завет“ Емира Кустурице, а у програму „Евергрин“ виђен је филм „Ил Постино“ Мајкла Редфорда.

И још нешто битно и интересантно. Сви садржаји на „Кустендорфу“, поред учесника, били су отворени и за бројну публику, најбројнију из три сједна града: Ужица, Бајине Баште и Вишеграда.

Славко Хелега

Никита Михалков, главни гост Првог "Кустендорфа"

БЕЗ ЛИЧНОГ ОДНОСА НЕМА НИ ПРАВОГ ФИЛМА

Мокра Гора, јануара 2008, о што је мој пријатељ Емир Кустурица успио да у свом Дрвенграду направи овакву атмосферу на Првом фестивалу ауторског филма је нешто најважније, нешто о чему ја „причам“ у својим филмовима, рекао је проплављени руски редитељ Никита Михалков, главни гост Првог филмско-музичког фестивала „Кустендорфа“, који се половином јануара одржан на Међавнику, у Мокрој Гори.

- Кустурица је једноставно више од професионалца, који свој цијели живот претвара у својеврсно умјетничко дјело. Трудим се да и ја нешто од тога „препишем“ у свом филмском стваралаштву, али и у животу, каже Михалков.

Поздрављајући учеснике фестивала, на свечаном отварању у преуђеној спортској Сали испод мотела „Проклета авлија“, Михалков је изразио задовољство што присуствује овом фестивалу посвећеном филму, а не његовој негацији.

- Моја мајка ме научила да није важно где си, већ са ким си. Да-кле, ја сам овде код Емира Кустурице и сигуран сам да сам на правом мјесту, а надам се да ни један мој филм никада неће бити сахрањен на овом мокрогорском гробљу лоших филмова, додао је у шали Михалков.

Оно што је бројне новинаре највише занимало, Михалков је на конференцији за штампу у Дрвенграду говорио о свом филмском стваралаштву, погледу и приступу на филмску умјетност.

- Након мого филма „Сибирски берберин“ могао сам пуних седам година да снимам даље, али нисам осјећао импулс „шта да ново кажем“. То значи, ако нас лично не дотичу разне теме, онда нема ни правог филма, рекао је Михалков.

Наглашавајући да је за њега филм професионална ствар, нешто што је опипљиво и што се може дотаћи рукама, Михалков истиче да након филма „Рат и мир“ ради на филму „Варљиво сунце 2“.

- То су два велика филма, велике производије, који ће постепено стизати до гледалаца, а радим и 12 телевизијских епизода. Тако је буџет „Варљивог сунца 2“ цијелих 35 милиона евра, прецизира Михалков.

Михалков даље каже да у својим филмовима говори о глобалним, а не о појединачним проблемима.

- Свједоци смо да човјек губи жељу да се сусретне један са другим, да дотакне један другог, да сусретну погледе. Људи се одвикавају од звука књиге, излазе на интернет, виде кратак сије „Ане Карењине“ и мисле да све знају о том дјелу. Та моја размишљања о удаљавању људи једних од других су била повод за мој филм „12“, прича Михалков, додајући да није био сигуран хоће ли тај филм бити доволно схваћен у Европи, па је онда био пријатно изненађен наградом на фестивалу у Венецији.

Објашњавајући ово „изненађење“ Михалков каже да он првенствено снима национални, а не такозвани универзални филм.

- Ја сам један од оних филмских стваралаца који сматра да прави интернационални филм настаје тек након што доживи признање да буде национални. Уколико почнете копирати неког другог, ваш филм неће живјети ни у вашој, а камоли у другим земљама, нагласио је Михалков.

На новинарске примједбе да за њега кажу да је „на раскршћу“ између носталгије за старим временима и тежњи за демократским промјенама у Русији, Михалков истиче да код њега апсолутно нема никакве контрадикторности.

- Русија је одувијек била својеврсни мост између истока и запада. Да нисмо ту гдје јесмо и колико јесмо, питање је којим би се данас језиком говорило у Европи. Вјероватно Монголским! Али, ово није мој - Руски шовинизам, већ истинска историја. Једноставно одувијек Русијом дувају различити вјетрови и у њој се сударају, мијешају и ломе, објаснио је Михалков.

Причајући о свом филмском виђењу чеченског рата Михалков подсећа да су Руси деценијама војевали, не схватајући да је Кавказ за-себна област са другачијом културом.

Одговарајући на чисто политичко питање у вези са ситуацијом на Косову и Метохији, Михалков је рекао да западни политичари не воде борбу за слободу и права Албанаца, већ да је она усмјерена против православља.

- Лично мислим да неке западне сile воде нечасну игру око Косова и његове лажне независности, што је врло опасно због сигурне ланчане реакције широм Европе и свијета. Зато је, по мени, такав процес боље не започињати, јер све што би се десило на Балкану врло брзо би се могло пренијести и на Шпанију, Велику Британију, Абхазију, Италију и друге земље у којима су евидентне тежње за отцепљењем од матичних држава, сматра Михалков.

У оквиру „Кустендорфа“ посебан дио је био посвећен ретроспективи филмова Никите Михалкова, кога Емир Кустурица сматра једним од тренутно највећих и истинских филмских стваралаца у свијету.

C. Хелета

ИСТОРИЈСКИ ОСВРТИ

“Босна и Херцеговина, Светог Саве дедовина!”

БОСНА

Y претходном писању (у Соколу број 6, о Босни) на овом мјесту писали смо о Немањићима у Боки.

Сада ћемо се опет вратити на тему “Босна у бројкама”, али у неком другом времену, јер ова данашња већ пуних 17 (седамнаест) година нам не даје никакве бројчане показатеље о Босни и Херцеговини у 21. вијеку.

Иначе, подаци су црпљени из књиге Милене Максимовић “Ђорђе Пејановић, живот и дјело”. У овој књизи између осталог дат је преглед истраживања познатог библиографа у различитим сегментима живота тадашње Босне и херцеговине. Ми ћемо за ову прилику обрадити, свакако укратко, демографска кретања и бројност становништва у Босни и Херцеговини. Пејановић је иначе наводио и изворе одакле је преузимао податке. Тако је, 1926. године, у сарајевском часопису “Братство” објавио “статистичке белешке”. У тим белешкама Пејановић је пошао од података о попису становништва из 1851. који је објавила турска власт, да би послије тога изложио и резултате четири пописа аустроугарске власти и на крају се послужио пописом ју-гословенских власти из јануара 1921. год. Констатује

да су турски пописи несигурни, прво што је пописивано само мушки становништво, друго што су хришћани крили мушки главе због плаћања војнице (таксе). Свакако да су много сигурнији аустријски пописи из 1879, 1885, 1895, 1910. год. Иако су аустријске власти вјешто скривале број православног становништва у БиХ. Додуше оваје су врло честе и територијалне промјене које су утицале на тачност података. Полазећи од пописа из 1851. у цијелој Босни и Херцеговини с Новопазарским санџаком било је свега 1.104.000 становника, од чега су православни чинили 51%, муслимани 35%, католици 13,5% и Јевреји 6,5%.

У првом аустријском попису из 1879. године православних је било 496.485 или 42,88%, муслимана 448.613 или 38,73%, католика 209.391 или 18,08%. Сразмјер се много измјенио. Православни су много изгубили, католици добили у односу на претходни попис.

На крају овог члanka Пејановић се осврнуо и на резултате пописа становништва у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца из 1921. Тада је у Босни и Херцеговини било православних 829.162 или 43,9%, муслимана 588.247 или 31,1% и католика 443.914 или 23,5%

У наредним бројевима “Сокола” вратићемо се још неким статистичким подацима који су интересантни за наше читаоце, а и за све знатижељне који хоће да нешто више сазнају о демографији, како свог народа тако и других који су живјели, а и данас живе на овим просторима.

припремио С. Александар

*

Графике - рад Драгана Тасића из Ужица

ДИЈАСПОРА

(Пренесено из Франкфуртских ВЕСТИ)

САВО ХЕЛЕТА ИЗ ВИШЕГРАДА НАПИСАО КЊИГУ О УНИШТЕНОМ ДЕТИЊСТВУ У БОСНИ

НИЈЕ БИЛО ВРЕМЕ ДА УМРЕ

Последијом ломац на Универзитету менаџменту у Јужној Африци

3. март 2008,

Са само 13 година Саво Хелета је у пролеће 1992. године закорачио у ратни пакао у родном Горажду. У том паклу је провео две године и, заједно са родитељима и сестром из њега изашао на краје драматичан начин. И, дечак који је, како данас признаје, после изласка из Горажда желео да са пушком крене у освету за сву патњу, глад и смрти које је доживео и видео у свом граду, кренуо је у другом правцу - према школама! И успео. Саво Хелета је дипломирао историју и менаџмент на Saint John Универзитету, Минесота, у Сједињеним Америчким Државама. Тренутно је на постдипломским студијима из области конфликт трансформације и менаџмента на Нелсон Мандела Метрополитан Универзитету, Порт Елизабет, Јужна Африка. Свој и живот своје породице, па и велики број Срба у Горажду током рата, Саво је недавно објавио у књизи *Not My Turn to Die - Memoirs a Broken childhood in Bosnia* (Није било време да умрем - мемоари о уништеном детињству у Босни), која је 20. марта представљена у Њујорку, а потом и у Европи.

Саво Хелета је и један од стотине младих Срба родом из Горажда и околине који су прошли ратни пакао, отишли негде, далеко, од тог пакла, трпели, будили се ноћи окупани знојем, али на крају дохватили звезде. Саво је дохватио оне најсјајније. То је, уосталом, и признао негде на крају своје књиге, која почиње наивним веровањем његових родитеља да рат неће покуцати на њихова врата.

- У књизи сам у детаље описао све што се десило мојој породици у Горажду од маја 1992. до априла 1994. године. Ми нисмо почетком рата избегли из Горажда. Остали смо у нашем стану у центру града, јер моји родитељи нису очекивали бруталан рат. Нажалост, реалност је била другачија. Наши животи и животи других Срба који су остали у Горажду постали су хорор филм уживо. Међутим, поред ужасних искустава и патњи о којима пишем, књига је пуна људи, Бошњака, који су ризиковали своје животе да помогну мојој породици и често са нама делили своје задње залихе хране. Због ових људи је мени било пуно лакше да оставим мучну прошлост по страни и наставим живот промовишући мир. Ја се надам да ће они који буду читали књигу кроз мој пример видети да је могуће прекинути круг насиља и освете и окренути се будућности, каже Саво у својеврсној исповести за „Вести“.

Американци ништа не знају о нама

- Од 2002. до 2006. године живио сам и студирао у Америци. Тамо већина људи уопште не зна за Босну и Херцеговину. Већина оних који знају се сећају да је тамо некада био неки рат и да су Американци слали хуманитарну помоћ и трупе да зауставе страдање људи! Такође, већина људи у Америци мисли да је Босна чисто муслиманска земља. О злочинима над Србима у БиХ да не причамо - нико их није поменуо у медијима за четри године мог боравка у САД - прича Саво.

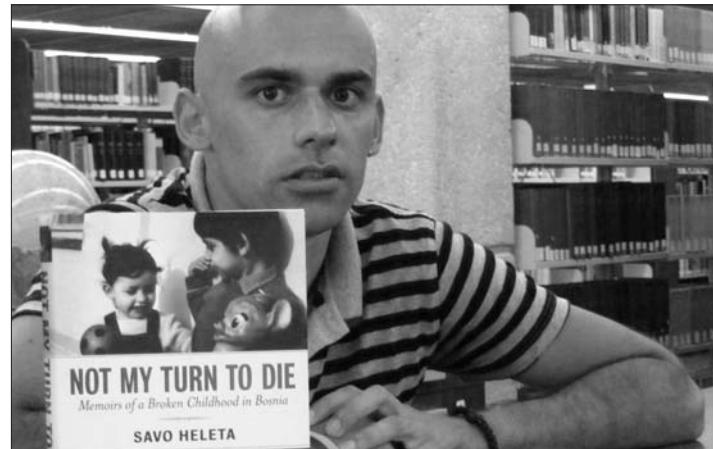
Током две године проведене у Горажду, Саво, његов отац Славко, мајка Гордана и сестра Сања су били и хапшени, на њихов стан у центру Горажда често су падали меци и бомбе. Хелете су гладовали...

- Наш стан су и палили, и бомбардовали, ми смо и гладовали и туговали... Били смо ту, заробљени, немоћни, и чекали смо крај. Поштујући америчке законе, имена већине људи који су нас мучили и који су чинили злочине по Горажду нисам објавио у књизи, односно та имена су промењена. Међутим, хиљаде и хиљаде Срба са овог

простора који су данас расути по свету знају ко је чинио злочине у Горажду и, ако прочитају књигу, лако ће препознати та имена - прича Саво. Ипак, Хелете нису жељели да се предају. Једне ноћи, у априлу 1994. године, у време највеће српске офанзиве на Горажде, Славко, Гордана, Саво, Сања са двоје њихових пријатеља побегли су из Горажда на спектакуларан начин који је Саво описао у својој књизи.

- То је било страшно! Једноставно, пред избором да останемо и умремо или од глади или од метка, решили смо да бежимо. Те ноћи, крајем априла, загазили смо у ледену Дрину, пливали три километра и испливали у слободу!

Иако петнаестогодишњак, Саво је, каже, по доласку на слободну српску земљу одмах почeo да размишља о освети за све оно што је проживео у Горажду.

Вратићу се једног дана

На питање мисли ли да се једног дана врати у Републику Српску, Саво каже:

- Мој тренутни циљ је да успешно завршим школовање и почнем да професионално радим у области конфликт трансформације, али још увек не знам где. Могуће је да ћу остати неко време у Јужној Африци, због приватних разлога и због тога што је моја специјализација конфликт у Јужној Африци, Руанди, и Судану. Надам да ћу се једног дана вратити у Српску, јер је тамо моја породица и многи пријатељи.

- Ја сам дуго размишљао о освети. Нисам могао замислити да живим са ужасним сећањима док људи који су нас терорисали живе слободно, али моји родитељи су некако успели да ме убеде да не идем истим путем као и они које сам сматрао ужасним људским бићима.

Касније, почeo сам да радим у једном мировном програму у БиХ и то је на мене имало велики утицај и дало ми наду за бољу будућност. После тога сам добио стипендију и отишао на студије у Америку. Боравак у Америци и касније у Јужној Африци су такође имали велики утицај на мене да савладам порив за осветом, каже младић који је већ учествовао у неколико мировних мисија у Африци.

-Ускоро бих требао ићи у Судан и Дарфур да радим истраживања о конфликту у и око изbjегличких кампова. Такође, могуће је да ћу бити део тима који ће организовати мировне преговоре за Дарфур ове године у Јужној Африци. Волео бих да добијем још више прилика да помогнем у решавању конфликта у свету. Пример Јужне Африке, земље која је на колико-толико миран начин извршила трансформацију од апартхејда до слободне земље је нешто што ми даје наду да је трансформација конфликта могућа ако постоје политичари којима су мир и људски животи битнији од борбе за власт и територију, каже Саво.

Како то назвати, то - кад један дечак упадне у загрљај рата и осети сву његову страхоту, а онда порасте и почне да спашава људе из загрљаја рата?

Зоран Гмушић

РЕПОРТАЖА

Необичан испрраћај у пензију старом професору

ФИЛМ, ТОРТА И ШАМПАЊАЦ И ПОНЕКА СУЗА

ВИШЕГРАД. 26. ФЕБРУАР.

Необичан испрраћај старом професору хемије Слободану Пејовићу у пензију приредили су ученици трећег један разреда Средње школе "Иво Андрић" у Вишеграду.

Омиљеном професору, који је за 36 година радног стажа у просјети, извео 35 генерација, речено је само да ученици у учионици желе да се поздраве с њим али одмах при уласку у њу запахнула га је свечана атмосфера.

Препуна учионица ученика, сви колеге професори и свечана рођенданска пјесма, јер су његови ђаци сазнали и то да је њиховом разредном старјешини баш данас и рођендан.

Сви су стајали и пјевали а стари профа је застао пред овим несвакидашњим призором, а на његовом лицу заиграо је грч и осмјех који су ученици често виђали.

Кад се завршила рођенданска пјесма ученица Дарија Чарапић се обратила професору ријечима "да он зна да су ђаци на часовима хемије, због њихових несташлука, мало научили о овом предмету али да су итекако сазнали шта је живот и шта их све у њему чека".

Кад су се свијетла у учионици погасила на зиду су, са видео бима, почели да се ређају фотографије са часа, кришом снимљене, и професора и свих ученика из разреда кога је изузетно волио. Пратила је то пјесма "кад би само знали, шта другарство значи, заједно смо љепши, заједно смо јачи".

Пред очараног професора стигла је затим рођенданска торта са много свећица, прави мали ватромет, па шампањац, одјекнули су аплаузи, сузе су искриле у очима ученица а и колеге нису биле равнодушне.

"Данашње генерације ученика брзо живе, више искориштава вријеме и живот, знају да се веселе, да покazuju оно људско у себи, да саосјећају и осјећају са другима. Некад, на почетку моје каријере, није тако би-

ло, тада су се ученици бојали и бежали од професора..."

На то је неко из разреда добајио: "А сад професори беже од ученика..."

Настао је општи смјех и говоранџија на све то не-припремљеног професора била је завршена.

Онда је директор школе Ђорђе Мршевић наздравио, звејнуле су чаше са шампањцем и зачула се пјесма. Гуђнули су помало и ученици и ученице.

Што рекао стари професор "тако некад тако није смјело бити".

Pagoje Tacuć

ССД "СОКО" Секција Кућна радиност

Активности:

7. марта 2008. - Свечани концерт КУД "Бикавац" у Дому културе - изложба ручних радова.

8. март 2008. - Продајна изложба у Бањи "Вилина влас".

Сусрет херцеговача избјеглих и расејаних лица широм свијета - својом изложбом ручних радова ова секција декорисала је простор.

*Вођа Секције
Вранка Чарапић*

Део производног програма добрунских ткаља

Успјешних 15 година Медицинског факултета Фоча, Универзитета Источно Сарајево

РЕЗУЛТАТИ ЗА БУДУЋНОСТ

Фоча, април 2008.

Када је ратне 1993. године један број професора са предратног Медицинског факултета Сарајево, које је предводио покојни Бориша Старовић, при Регионалној болници у Фочи покренуо студије медицине, ни највећи оптимисти нису вјеровали да ће за само 15 година стасати један од водећих Медицинских факултета на просторима бивше Југославије.

Декан Медицинског факултета у Фочи, професор Вељко Марић, каже да су захваљујући властитим, али и кадровима из Србије успјели да за кратко вријеме стекну репутацију признате високообразовне институције.

-До сада су кроз наш факултет прошла 1052 студента, а титуле доктора медицине је стекло 135 са просјечном ојјеном 7,87, не рачунајући прву генерацију која је дипломирала на београдском Медицинском факултету. На три студија тренутно имамо 531 студента. До сада је титуле магистара стекло девет полазника, од чега је осам запослено на нашем факултету, а докторске дисертације одбранило је 13 доктораната, од чега смо шест запослили, наглашава Марић.

Он подсећа да су захваљујући великим одрицањима и обезбеђењем финансијских средстава кроз разне пројекте успјели да стари војни хангар лијекова и медицинске опреме, од 5.000 метара квадратних, у кругу Регионалне болнице Фоча, преуредити и опремити у изванредан наставни и научно истраживачки простор.

О том ентузијазму нам прича и професор Слободан Рончевић, један од оснивача овог факултета.

-Није било лако створити ове изванредне услове за одвијање теоретске и практичне наставе у кабинетима. Уз све то доста је урађено и на смештају наставног осoblja, али на томе не смемо stati, како би задржали наш млади кадар. Зато с правом очекујемо помоћ општине и Фонда становаша Републике Српске, како би до 2010. године изградили нових 40 станови, каже Рончевић.

Кад је у питању достигнути ниво наставног процеса по Болоњској декларацији декан Вељко Марић, као и

његови сарадници, истичу да су постигли завидне резултате.

-Кроз разне пројекте, али и одрицањем запослених и њиховим личним радом, успјeli смо све кабинете опремити најсавременијим наставним средствима, што студентима, али и професорима олакшава наставу. Тиме смо стекли репутацију једног од најбоље организованих и опремљених медицинских факултета у Босни и Херцеговини и шире, истиче Марић, додајући да су одлучни да кроз разне наставно-научне пројекте комплетирају све садржаје на факултету, укључујући и лабораторије које ће вршити услуге медицинским установама и другим факултетима.

Марић посебно истиче проблем смјештаја студената, који је тренутно организован у закупљеној згради фочанске болнице преко Студентског центра Пале, капацитета од свега 60 лежајева.

-У непосредним контактима са Владом Републике Српске договорили смо изградњу савременог студенстког дома у Фочи, капацитета 240 лежајева, што би задовољило три фочанска факултета, Медицински, Стоматолошки и Духовну академију. Изградња студенстког дома је један од главних услова наше верификације по Болоњској декларацији до 2010. године, па се зато надамо да ће до тада бити завршен, истиче Марић.

Да се не ради о некој локалној факултетској установи најбоље потврђује податак да су садашњи студенти Медицинског факултета Фоча овде стигли из 40 општина Републике Српске, из пет општина Федерацije БиХ, затим из 20 општина Србије, те из 16 општина Црне Горе.

-На три овдашња факултета тренутно имамо преко 1000 студената, чиме се Фоча сврстала у истински универзитетски град. Управо због тога од општинских власти очекујемо да за њих, као и за остале младе људе у граду, убрзаније створе услове за организованији спортски, културни и забавни живот, поручио је декан Медицинског факултета у Фочи Вељко Марић.

Славко Хелета

ПОЕТСКА СТРАНА

До сада сваки број нашег листа је на овом мјесту писао о неком значајном српском пјеснику. Нисмо их могли редати по вриједности јер су за нас толико вриједна да су само заједно једно и непролазно.

Зато смо се овога пута и у овом времену одлучили да од сваког понешто узмемо и напишемо можда као поруке за све оне који нас знају а не поштују или знају а не смију да нас воле, а понајмање требају да нас се боје. Пјесме су по нашем избору уз напомену да ће следећи број "Сокола" наставити биографско објављивање значајних српских пјесника.

Ђура Јакшић

Јевропи

Теби да певам - теби тиранко
А дух ми мори отров и гњев;
Увреда твојих жаоци јетки
Потпаљују ми племенит спев.

Милионима народи пиште,
Милион груди просипа крв -
Милионима пале кућиште,
Милион људи гмиже к'о црв.

И милиони долазе смерно
Јевропи гордој на холи суд:
Не може више, раја не може
Сносити јарам, мучити труд!

Тиран нас гази, срамоти жене,
Усева наших отима плод.
Пресуди, смерна, да лж живет може
У таквом игу несрећни род?...
Изгинућемо!
"Па изгините!"

Подсмех твога горди је збор.
"И гинућемо, гинути славно -
Ил' мачем пресећ Гордијев чвор!
Изгинућемо - али слободни,
Јер Србин неће да буде роб!
Там далеко, на светом гробљу,
Потражићемо живот ил' гроб!"

Владислав Петковић - Дис

Међу својима

У мом срцу поноћ. У њој каткас тиња
Мис'о да још живиши, мој пределе млади.
Моја лепа звезда, мајка и робиња,
Боже! Шта ли данас у Србији ради?
Ког вас је пролеће. Дошли су вам ласте.
Оживеле воде, Ђурђевак и руже.
И мирише земља, која стално расте
У гроб и тишину, мој далеки друже.
Једно твоје вече. Идеш кући споро
Улицама страха, и душа ти јеца.
Твоје гладне очи, моја дивна зоро,
Храни љубав мајке: "Нека живе деца."
Улазиш у собу. Сузе већ те гуше.
А два наша цвета из четири рата

У твоме су крилу, образе ти суше:
"Мама, зашто плачеши? Је л' писао тата?"
У велике патње, невино питање
Дуби дубљу рану: плач ти тресе груди...
Напољу је видно, као пред свитање.
Кјо да ће се гићи гробови и људи.
Скупила си сузе у косе детиње.
Све вас гледам сада крај гозбе сироте.
Лице ти се ведри: то душа светиње
Љуби твоје чело, мој сјајни животе.

Ниџа на Ђурђевдан 1916.

Десанка Максимовић

О пореклу

Ја знам ко сам
по звону
што са задужбина Немањићких пева
по јасности гласа
по томе што ме од Студенице до Милешеве,
прадедови гледају с иконостаса
и што сваки у руци држи храм.

Ја имам
светитеља оца и деда
имам светитеља за кума
и на небесима
све сухој планини од громада
преко Ситнице до Раса и Хума
моја лоза влада.

Ја знам ко сам
и по мржњи бесомучној
којом ме злопакосни гоне одвајкада
знам по томе колико сам Угрју
пред очима црн
и по томе колики трн
у сан Византији моја моћ забада.

Ја знам ко сам
и по пријатеља својих господству
и по благородности њихова лика
и слави им копља и штита.
Са свецима и краљима ја сам у сродству,
о мом пореклу из књига староставних
владар на далеком двору
и летописац у манастиру чита.

Припремио С. Александар

ВИШЕГРАДСКИ ПЈЕСНИЦИ

ПЕТРОНИЈЕ ШИМШИЋ

АМАЈЛИЈА

Сунчев зрачак кроз узано коло
Завирује у одаје старе
Око срца нешто ми се стеже
Чудна светлост зрачи из брвнаре.

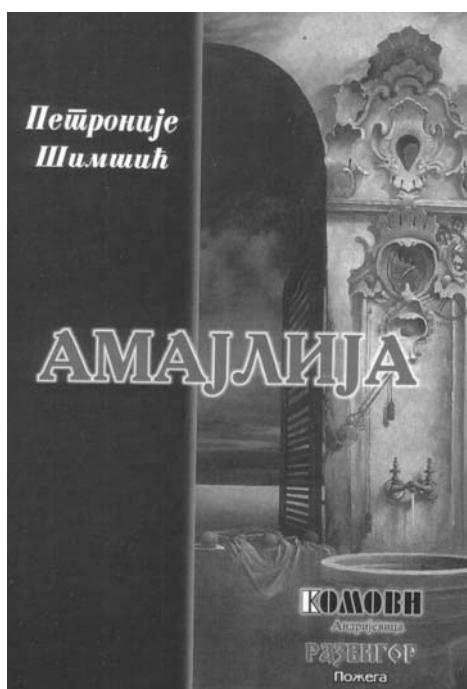
На тавану два сандука стара
Извана руком ко из бајке
У њима је амајлија моја
Одијело моје старе мајке.

Њежно руком сандуке отвори
Пред очима мајка ми се створи
За часак ми озари се лице
На јастку навезене птице,
Назувице, везене чарапе
У грулу ми оскоруша запе.

Сукња ткана у струку сабрана
Од памука кошуља сжрешмама
У пакету мени стари знаници
С носовима ђонаши опанци.

Срмом везен јелек је од чоје
На њему се преливају боје
Бљеште боје ко сунчеви зраци
Лице моје окрену се мајци.

Из сандука као из даљине
Душа шапну; срећан био сине,
Очи моје заклетву не крију
Чувам мајко твоју амајлију.

БАГЛАМЕ

Кућо стара од племена мога
Шта се крије иза твога рога?
Похрањене у то древно здање
Уvezане три старе багламе.

Од улаза наше куће части
Премазане овлаш тотном масти
Да не црне причао је Стари
Кад мјењаше врата на брвнари.

У времену љепотица стара
Оста сама без свог господара
Мене жеље старој кући маме
Још осјећам шкриптају балгаме.

ОПАНЦИ

Чудно вријеме бреме своје носи
Сиромашни ходали су боси,
Тако било причали су стари
Носили се опанци точкари.
Прије њих, опрости ми Боже
Прављени су од крмеће коже.

Није давно ко да бјеше лани
Модернији бјеху пироћани
А касније добро знато свима
Шумадијски, они с носевима.

Сада нам је бјелосвјетска мода
Штикла шими са патиком хода.

СЛОВО О ПЕТРОНИЈУ ШИМШИЋУ

Петроније Шимшић рођен је 1949. године у селу Стојцу, код Вишеграда. Запослен је у Народној библиотеци "Иво Андрић" Вишеград.

Поезијом се бави од 1969. године, пишући "за своју душу", а пјесме је објављивао у бројним часописима и читАО на пјесничким вечерима. Када их је "истестирао" најуспјелије је објавио у збирци "Амајлија" 2005. године.

Пјесме су му уврштене у више Зборника, а у припреми је и нова збирка која би ускоро требала изаћи из штампе.

НЕКАД И САД

Некад била Основна школа на Пријеђелу код Фоче

ПРАЗНА И БЕЗ ЂАКА

Прије рата једна од највећих подручних основних школа на подручју фочанске општине, у Пријеђелу, ван основне функције и без ђака је још од 1992. године. Тако се навршило пуних 15 година од како је престала ђачка грађа и како је занијемило школско звено.

У међувремену су рат, временски услови и отуђивање имовине од несавјесних грађана учинили своје, тако да је школска зграда данас обична руина, оставши без цјелокупне имовине, па чак и без стакала на прозорима.

Истина, радници Шумског газдинства "Маглић" неколико година користе неке просторије школе за потребе своје радне јединице "Врбница", обзиром да је њихов објекат изгорио током минулог рата.

Управа Шумског газдинства "Маглић" заинтересована је и да купи ову школску зграду. Такав приједлог упутили су Основној школи "Веселин Маслеша", општини Фоча и Министарству просвјете и културе Републике Српске, али још увијек нису добили никакав одговор.

Директор "Маглића" Споменко Стојановић каже да би ова школска зграда користила њиховим радницима, а новац добијен од продаје могао би се усмерити у реконструкцију и санирање постојећих, функционалних школских објеката на подручју општине Фоча.

Директор матичне школе "Веселин Маслеша" у Фочи, Јарко Вуковић каже да је приједлог шумског газдинства "Маглић" још прије пар година прослијеђен Министарству просвјете и културе, додавши да је у међувремену ступио на снагу нови Закон по коме школе припадају општинама.

-Ми ђака на подручју Пријеђела немамо од почетка послеђњег рата, а немамо ни најминималнијих средстава да је реконструишимо, потврдио је Вуковић.

Имовина ове школске зграде је у државном власништву, као и шумско газдинство "Маглић", које жели да је купи, санира и стави у функцију.

Стога су логична очекивања да је потребно скратити превелике законске препреке на путу до реализације овог приједлога.

C. Хелета

Некад била школа у Велетову

СЈЕЋАЊА НА ЂАЧКО ДОБА

Прозори без зјеница, шупљи, капа крова проваљена, павита у пукотинама зидова, а шибље буја и расте правећи живи ланац око школске зграде у селу Велетову, удаљеном петнаестак километара од Вишеграда.

Налакћен на полурушену ограду од лучевих ручно резаних дасака старина Видоје Стanoјчић на зајаску сунца посматра обрисе ове камене грађевине, смјештене на најљепшем зараванку овог питомог села.

Гледа у нахерене димњаке, а не види их или чује вриску и грају дјеце и послужитеља Вукосаву убрађену у мараму браон боје како маше бронзаним звоном означавајући почетак наставе.

"Послије другог свјетског рата школа је била у приватној кући Средоја Андрића у засеоку Кула, у подруму, гдје сам и ја учио.

Долазили су ту на наставу ђаци из села Џрчића, Јелашаћа, Стоја, Тетребиће, Тасића и Босанске Јагодине. Табали по снијегу у опанцима прешињацима од свињске коже, а кад отопли ишли су и боси", присјећа се Видоје школских дана.

Видојевог оца у том подруму учила је учитељица Џила, запамћена по праменовима дуге плаве косе и цицавајућим хаљинама које су облијетали сеоски момци.

У тој кући школа је била и прије другог свјетског рата, да би касније била изграђена нова на темељима старе аустријско-угарске жандармеријске касарне у којој су били бркati жандарми граничари, који су контролисали границу са Србијом.

"У школу у Андрића кући ишло је више од 120 ученика и старих и младих у двије смјене. Било их је који су били година као и учитељице. Она нас је ако нисмо научили да рачунамо и пишемо, а из земљописа "са којим се државама граничи наша Југославија", кажњавала клечач-

њем на љускама ораха или смо сами морали одсјећи прут да нас ишиба по длановима”, прича Видоје.

Старији ученици, већ момци на женидбу, договарали су се да због тога ишибају учитељицу, али то сазнали њихови родитељи па бојећи се милиције спријечише радбу.

У школу су, по наредби тадашњих власти, морале ићи и жене и дјевојке у вечерњу школу или течај све док не би научиле да читају и пишу. Прије тога морале су се “добровољно” учланити у АФЖ.

“Ви млади ђаци учите слова годину дана а ми за једно вече четири њих научимо”, хвалила се на сијелу нека Станојка из Јелашаца.

Нова школска зграда, она која данас одбројава последње дане, изграђена је 1953. године “добровољним акцијама” народа, како је говорила власт, жељног напретка и знања и социјалистичког просперитета .

“Био је то главни догађај у овим селима. У близини је отворен каменолом, а камен се по шинама на малим вагонетићима превозио до градилишта. На бријегу Подбунар направљена је кречана, а сељаци су сјекли стојетна стабла борова по Тетребици и резали их дубећим тестерама. Свако домаћинство у Велетову добило је од одборника задатак да извуче од жељезнничке станице у Босанској Јагодини одређен број цријепова на воловима или коњима”, прича Видоје.

Старији су увече, за синијом, испредали приче о чувеним мајсторима Осаћанима из околине Сребренице који су тесали камен и зидали зидове грађевине. Једино њима власт је плаћала дневнице .

У կрајичку Видојевог сјећања је писаљка и таблица на којој се писало и рачунало, уџбеници буквар “са Титовом сликом на првој страни”, па онда земљопис и природопис. Зна да је у школи била ђачка кухиња у којој је куварица бака Јованка из Тасића припремала бијелу кафу од млијека у праху а сваки ћак је добијао по двије кришчице бијelog хљеба.

“Многи од тих ћака су по једну кришку “сомуна” носили кући браћи и сестрама јер је тада била биједа и неимаштина а јео се само кукурузни хљеб”.

Памти Видоје како је за старијим момцима трчкарао до Ђуба где би они, да би сазвали сијело у школи, стали на овећи стећак сандучар запјевали по двије пјесме подвиком а онда по четворица изагласа повикала ”Дођите на сијело мореее!”

Био је то знак младежи из Тасића, Стоџа, Велетова, Џрнчића и Тетребиџе да ће се у школској згради увече одржати игранка на којој ће на кларинту кола “чачак”, “моравац” и “ужичанку” свирати чувени свирач Боро Гавриловић.

У школама у Велетову ученике су учили, поред Џиле, још нека учитељица Зора, па Боривоје Станковић, Мићо и Вера Јовић, Момир и Ружа Сердар, Азиз Табаковић, Исмет Курспахић, Милутин Ђехо и последњи учитељ Михајло Кузмановић.

Он је, кад је спала књига на два слова, школа на два ћака, заувијек замандалио школска врата и заковао их унакрст дрвеним даскама.

Почетак је априла 2008. године. У једној од учионица пронашли смо само стару исписану клупу скамију и искрзану школску таблу. У њој више ништа није остало.

Кроз прозор, без стакала, у мислима Видоја Станојчића и аутора ових редова допире још дјечији смијех. Лебди слика строге учитељице, шуште листови на буквару и мотају се плетенице неке дјевојчице из Џрнчића из задње клупе њених крупних немирних очију и румених образа.

Pagoje ТАСИЋ

АКТИВНОСТИ ССД СОКО

Поштовани читаоче, желимо на самом почетку да вас љубазно поздравимо и информишемо о најважнијим активностима Куд-а СОКО.

Ових дана смо добили званичан позив од стране фолклорне асоцијације Чешке Републике, да учествујемо на Међународном фестивалу фолклора "Прашки Јармарк", који ће се одржати од 28. августа до 01. септембра у Прагу. Надамо се да ће све релевантне институције нашег града помоћи да се на најбољи начин припремимо и одазовемо на овај веома значајан и за нас важан фестивал.

Посебно нам је драго што је позив стигао из Прага (Чешке), одакле је 1862. године потекла СОКОЛСКА ЗАМИСАО.

Не треба изоставити активности руководства Куд-а СОКО (секције ССД), која активно учествује, са својим делегатима у Скупштини, чији је и члан. Такође, КУД СОКО је придружен член Соколског Савеза Српских Земаља, чији је старешина Хаџи Јован Митровић, вођа Српских Сокола из Зворника. КУД СОКО је член Скупштине савеза аматерских културно уметничких друштава РС у Бањој Луци (САКУД), члан је и савеза САКУД-а БиХ.

*Српска делегација у Мостару
на оснивању CIOFF BH*

Најважније је чланство у секцији CIOFF BH, која је недавно основана са седиштем у Мостару. За читаоца је битно да се каже да је CIOFF светска асоцијација фолклора под заштитом UNESCO и UNICEF организација. Подсећамо да је наш стари мост у Вишеграду под заштитом наведених организација. У близкој будућности, надамо се учлањењу у CIOFF као организатори МЕЂУНАРОДНОГ ФЕСТИВАЛА ФОЛКЛОРА и проглашења Вишеграда ФЕСТИВАЛСКИМ ГРАДОМ. Напомињемо да је директор фестивала, кореограф Драган Ђокић, на оснивачкој скупштини CIOFF BH изабран за председника СУДА ЧАСТИ на мандат од четири године.

Активности делегација КУД-а СОКО огледају се и одазивом на манифестације и свечаности наших колега из области неговања културних традиција, наслеђа, игре и песме. Тако смо гостовали, као делегације КУД-а СОКО у Чешкој Републици, Црној Гори, Србији... Са ових посета носимо предивна искуства дружећи се са пријатељима из разних крајева света.

Председник КУД-а Драган Ђокић

ВИЈЕСТИ

Вишеградски Коњичани

СЕДМО ХЕРЦЕГОВАЧКО СИЈЕЛО

У организацији групе грађана из Коњица у Вишеграду је почетком марта одржано традиционално, Седмо херцеговачко сијело, културна манифестација посвећена његовању старих српских обичаја из коњичког краја и сјеверне Херцеговине. У званичном дијелу програма наступиле су мушки и женске изворне групе из Коњица, млади рецитатори, гуслари, свирачи изворних херцеговачких инструмената и чланови Ансамбла народних пјесама и игара Српског соколског друштва "Соко" манастир Добрун код Вишеграда.

На овогодишњем сијelu се окупило око 300 поштовалаца српске традиције и старих српских обичаја из горњег тока ријеке Неретве. Међу бројним гостима је био и начелник општине Вишеград Миладин Милићевић, који је пригодном бесједом поздравио све учеснике сијела. Након званичног дијела програма Херцеговци и њихови гости су наставили дружење до раних јутарњих сати уз музику оркестра "Универзал бенд" из Вишеграда.

C. X.

Уз Српску Нову годину у Вишеграду одржано Треће "Сарајевско вече"

СЈЕЋАЊЕ НА СТАРИ КРАЈ

У вишеградском мотелу "Окука", а у поводу Српске Нове године, одржана је трећа по реду културно-забавна манифестација "Сарајевско вече", на којој су се окупили Срби расељени након Дејтонског мировног споразума из сарајевских општина.

У званичном програму вечери учествовали су чланови мушких и женских изворних пјевачких група "Сарајевско Поље", "Пале" и "Планинке", те народни гуслари Владислав Јововић и Срђан Трифковић.

Наступио је и здравичар Саво Ковач, а присутне је поздравио и начелник општине Вишеград Миладин Милићевић.

-Циљ нашег окупљања у Вишеграду и другим мјестима Републике Српске, где данас живимо, је да отгнемо од заборава стару српску пјесму, да не заборавимо старе музичке инструменте, традицију и обичаје из за-вичаја кога нисмо напустили својом вољом, рекао је предсједник организационог одбора ове манифестације Ратко Маунага.

C. Хелета

Светосавско пјесничко вече у Вишеграду

НОВЕ КЊИГЕ ОЛГЕ ДЕЛИЋ

Вишеград, 26. јануар 2008,

У организацији Народне библиотеке "Иво Андрић" и Средње школе "Иво Андрић" у Вишеграду је одржано Светосавско пјесничко вече, на коме су своје стихове говорили чланови секције друштва љубитеља писане ријечи "Мост" Петроније Шимшић, Олга Делић, Драгица Грбић, Данка Ђукановић, Дијана Жужа и Славко Хелета.

Чланови рецитаторске секције Средње школе "Иво Андрић" приредили су пригодан рецитал посвећен Светом Сави, оснивачу самосталне Српске православне Цркве и њеном првом архиепископу, књижевнику и просветитељу.

Представљајући двије најновије збирке пјесама вишеградске пјесникиње Олге Делић - "Док зрно зри" и "Сан у бескрају", директор Народне библиотеке "Иво Андрић" Вишеград, Стојка Мијатовић је подсјетила да она у својим стиховима креира стање лирског сна уобличеног у њене пјесме и њено сањарење.

-Њен лагани и разумљиви стих одише римом, а њена мисао гради пјесничку слику препуну чулности и жудње, нагласила је Мијатовићева.

О Делићином пјесничком стваралаштву, у позним годинама, похвално се изразио и Радоје Тасић, вишеградски новинар, публициста и пјесник.

-Заиста импонује њен младалачки стих у коме пише о својој младости и младалачким љубавима, на себи својствен и занимљив начин, рекао је Тасић.

Олга Делић је до сада објавила пет збирки пјесама.

На крају ове занимљиве пјесничке вечери најављен је први заједнички пројекат секције љубитеља писане ријечи "Мост" из Вишеграда који ће до овогодишње "Вишеградске стазе" издати зборник вишеградских пјесника. Како је планирано зборник ће се штампати у издањуrenomirane београдске издавачке куће "Чигоја штампа".

C. X.

Вишеградски рецитатори

ЉУЈА ЂУРИЋ ПО ДРУГИ ПУТ

Вишеград, 3.фебруар 2008,

Почетком сваке године у Вишеграду се одржава такмичење рецитатора, на коме су по правилу најбројнији средњошколци.

Побједник овогодишњег такмичења, одржаног у петак, је ученица трећег разреда Гимназије Ања Ђурић, која је ласкаву титулу најбољег вишеградског рецитатора понијела и 2006. године.

Обзиром да је конкуренција била доста јака, те да су се по оцјени стручног жирија рецитатори ове године одлично припремили, друго мјесто су подјелили Гимназијалци Драгана Рашевић и Данка Ђукановић, а треће Стефан Крсмановић и Слободан Тошић.

Рецитатори су, према пропозицијама, говорили лирске и родољубиве пјесме српских писаца, а најбољима су припадле скромне новчане награде.

Организатори такмичења су били Народна библиотека "Иво Андрић" и Средња школа "Иво Андрић" Вишеград.

C. X.

Значајан пројекат вишеградских пјесника

ЗАЈЕДНО У ПРВОМ ЗБОРНИКУ

До овогодишње културне манифестације "Вишеградска стаза" из штампе ће изаћи Зборник радова вишеградских пјесника, у издању Народне библиотеке "Иво Андрић" Вишеград и "Чигоја штампе" из Београда.

О томе су постигли договор директор вишеградске библиотеке Стојка Мијатовић и власник "Чигоја штампе" Жарко Чигоја.

Како је планирано, овај Зборник у коме су објављене одабране пјесме 13 вишеградских пјесника, биће промовисан на "Вечери Чигоја штампе" у оквиру овогодишње "Вишеградске стазе".

Љ. М.

Петар Лаловић из Штрбаца код Рудог

**ПРВИ ПРОИЗВОЂАЧ СТРУЈЕ
СЛ МИНИ-ХИДРОЦЕНТРАЛЕ**

У кући Петра Лаловића из села Штрбаца код Рудог сви апарати прикључени су на струју његове мини-хидроцентrale.

Лаловић посједује двије мини-хидроелектране од којих једна служи за потребе домаћинства, а друга инсталисане снаге 60 киловата је укључена у систем "Електропривреде РС".

"Још у основној школи бавио сам се иновацијама када сам уз помоћ брата Љуба направио свој први акумулатор. Касније са 18 година направили смо и електро-апарат за варење метала", каже Петар.

Након завршетка студија електротехничког смјера 1988. године Петар је одлучио да направи прву мини-хидроцентralу инсталисане снаге од осам до 12 киловата на ријечици изворишта Голеш које се појавило приликом изградње пруге Београд-Бар.

Послије успјешно изведеног пројекта долази на идеју да себе опроба у аутоматизацији и 1998. године почине градити другу мини-хидроцентralу инсталисане снаге од 60 киловата на растеретној комори ФАП-овог цјевовода.

Конструктор из Штрбаца је у свом животу направио више мини-централа, највише за сељаке у удаљеним планинским мјестима, инсталисане снаге од једног до два киловата које служе за освјетљење домаца.

Петар Лаловић је први производач у Републици Српској који са своје електране извози струју "Електропривреди РС". Заједно са старијим сином Чедомиром, електроинжињером, планира да осавремени потенцијал уз софтверско управљање.

"У вријеме мојих иновација струја је била јефтина, али данас се показало да се труд исплатио. Мислим да сам дугорочно ријешио проблем снабдјевања струјом за моју породицу, а од 1988. године нема потребе да спремамо дрва за зиму, јер се гријемо пећима на струју" додаје Лаловић.

Петар има и другу страну приче коју открива само када осјети да су искрене намјере ономе ко с њим разговара. Наиме, његов отаџ Чедо, који се преселио из овог земаљског свијета 1989. године, био је познат као изузетно побожан човјек у вријеме када се није смјело отворено показивати да си православац. Редовно је обилазио цркве и манастире и уз прилоге приносио молитве за своје укућане.

“Од кад знам за њега ниједу недељу нити празник није пропустио да не оде у цркву где је узносио Богу молитве за пјевницом. Собом је често водио и унуке, моје синове, па је отуда потекла и жеља мога млађег сина Душка да упише Богословски факултет и хвала Богу сада је свештеник у Миљевини код Фоче”, прича Лаловић.

Петар је са сином Чедомиром направио мини-хидроцентру инсталисане снаге 60 киловата за манастир Рачу код Бајине Баште.

“Заслуге пред Богом мoga oца Чеда су засигурно учиниле да се и мој умни рад на електрификацији домаћинства обистини и постане користан за чланове моје породице као и за друштво у цјелини, испричao нам је Петар који нас је са побожном супругом Миленом дочекао и испратио у пријатном разговору.

M. Андрић

У Вардишту код Вишеграда гради се фабрика воћа и хладњача

ЗА БОЉИ ЖИВОТ СЕЛА И СЕЉАКЈА

Начелник општине Вишеград Миладин Миличевић и директор “Балкан Фрут” из Ариља Зоран Милијановић потписали су 27. марта уговор о давању под закуп земљишта и опреме у дијелу војног круга бивше касарне у Вардишту.

Како је најављено, “Балкан Фрут” у овом простору планира подићи фабрику за прераду воћа са хладњачом капацитета 200 тона, а планирана је и акција подизања засада малине и другог извозног воћа.

По ријечима Зорана Милијановића у простору постојећих хангара преуређиће се погони за прераду ма-

лине, јабуке, шљиве и другог извозног воћа, по строгим захтјевима Европске уније и Русије.

-Планирали смо и градњу монтажне хладњаче капацитета 200 тона, у којој ће се вршити хладна прерада и лагеровање воћа које ће се одатле извозити, а у другој фази максимално ћемо се ангажовати на подизању засада малине, за коју на подручју Вишеграда постоје идеални земљишни и климатски услови. Желимо да у Вишеград пренесемо наша богата и дугогодишња искуства из Ариља, рекао је Милијановић.

Начелник општине Миладин Миличевић је подсјетио да се “Балкан Фрут” обавезао да већ у првој години запосли 10, а до 2009. године 30 радника.

-Оно што је посебно важно, изградњом ове фабрике и хладњаче рачунамо на снажан подстицај развоја овдашњег воћарства и села уопште, јер ће то бити прилика да воћари уз сигуран пласман остварују пристојне зараде за своја домаћинства. Општина ће, са своје стране, интензивирати улагања у побољшање инфраструктуре на селима, прије свега путева, струје и воде, најавио је Миличевић.

C. X.

КУД “Бикавац” Вишеград

НОВЕ КОРЕОГРАФИЈЕ И ГОСТОВАЊА

Чланови вишеградског КУД “Бикавац” прошли године учествовали су на више од десет фестивала у Републици Српској, Србији и Црној Гори и освојили значајна признања на смотрама народног стваралаштва у Зворнику, Приликама код Ивањице и у Пожеги, наглашеноје на Годишњој скупштини овог КУД-а.

Предсједник КУД “Бикавац” Зоран Гаџић најавио је да ово друштво има у плану да у договору са клубовима Срба у иностранству гостују у Њемачкој, ураде нове кореографије и учествују на десетак међународних смотри фолклора.

“Захваљујући нашем гостовању у Београду, емисија РТС “Шареница” биће реализована на прољеће у Вишеграду и то ће бити њено прво снимање у РС”, нагласио је Гаџић.

Планом за ову годину предвиђено је и штампање Билтена КУД-а у коме ће бити писано о његовим активностима.

Гаџић је захвалио општини Вишеград на додијељеним канцеларијама и замјерио свим институцијама у граду које им наплаћују уступање просторија за одржавање проба и концерата.

P. Tasić

Писма Соколу

БОРБА ЗА ИСТИНУ

Поштовани домаћини,

Хвала Вам на домаћинском пријему као и на помоћи при организацији свечаности обиљежавања Првог српског устанка и Дана Бораца одбрамбено-отаџбинског рата Републике Српске, у манастиру Добрун, 15. фебруара 2008. године.

Цијенећи Ваш часопис сјећамо се да сте један од првих интервјуа посветили нашем, тадашњем подпредсједнику Савеза логораша РС Славку Јовичићу, чиме сте показали поштовање према сталној борби за доказивање истине о Српској голготи и страдањима широм БиХ.

Уз Вашу подршку и наше активности чврсто вјерујемо у успјех племените мисије истраживања злочина почињених над Србима.

Јер само тако ћемо и неправедном западу доказати нашу истину која захтјева право и правду.

*Регионално Удружење логораша
Вишеград*

**Редакција часописа
за духовну и културну просвјету**

**“СОКО”
из Доброна код Вишеграда
расписује**

КОНКУРС

ЗА КРАТКУ ПРИЧУ на тему “ВАСКРС У ПОРОДИЦИ”

Услови конкурса:

- На конкурс се пријављују необјављене кратке приче до 150 редова новинског текста, а на њему могу учествовати аутори из свих српских крајева.
- Приче се достављају у три примјерка потписане шифром, с тим да посебна коверта садржи рјешење шифре, односно податке о аутору.
- Један аутор може послати највише три приче на задату тему.
- Приспјеле приче се не враћају.
- Најбоље кратке приче одабраће специјални жири кога ће именовати Редакција “Сокола”.
- Радови се шаљу поштом на адресу ССД “СОКО”, са назнаком за конкурс у часопису “Соко”, 73247 Добрин, а крајњи рок за достављање радова је 19. април 2008. године.
- Редакција “Сокола” најуспјешније ауторе ће наградити:

Прво мјесто	300 марака,
Друго мјесто	100 марака,
Треће мјесто	50 марака

Поред три награђене Редакција “Сокола” ће одабрати одређени број квалитетних прича које ће бити објављене у “Соколу”.

8. Све информације у вези са овим конкурсом могу се добити на телефоне Редакције “Сокола” број 058/483-123 и 065/431-505 и 065/536-386.

РЕПОРТАЖА

Како нам изумира села

УТИХНУЛА ВЕЛЕТОВСКА ЗВОНА

Сваку причу почињемо са обронака добрунских села која изумиру нечујно и тихо. Остају тако мртва и непомична, разасута по овим нашим брдима и никог нема да их ожали.

Куће су нахерене, окна изваљена, а врата која се никад преко дана нису затварала закатанчена су и обавијена паучином.

Језа пролази људским тијелом ономе ко се нађе ту да обиђе родитељски дом. Бјежи се из прадједовске авлије као од неке немани, јер мртвило је свуда уоколо: куће, штале, амбари, мљечари....

Све је замрло што нас је одњеговало.

Таква су многа села српска. Такво је и Велетово - село добрунског краја.

Остаци плодоносних воћњака говоре да је у њему некада било живота, али поглед наоколо доноси једну истину, да немамо с ким о селу причу испричати.

Стари Хаџи- Сава Андрић дошао је да обиђе кућу у којој се родио, да прошета имањем на којем је младост проводио, надише се чистог ваздуха и напије хладне изворске воде.

„Велетово је у мојој младости било пуно живости и пуно омладине. Ја сам могао у пола ноћи изаћи из куће па да чујем пјесму момачку и дјевојачку, а дању и да не говорим. Ту се увијек пјевало“, са сјетом прича стари Хаџија.

„Свака кућа имала је у просјеку по шесторо чељади, а у селу је било 35 кућа православних. Нисмо имали ни телевизор, ни радио, али смо се дружили и све у договору радили“, присјећа се Сава.

Насред села у питомој равни стоји као уклета Кула велетовска .

Испод њених бедема извире јак млаз хладне воде која стрмоглаво тече према Рзаву.

Легенда је о њој саткала приче о тамновању и тамничарима.

Данас је то само висока зидина, напола разрушена и шиљем окована.

О кули Сава прича оно што му је побожна бака Цвијета приповиједала, а њој причу оставили њени стари. „Једна црква била је на Дубу, а друга на Кобилама и за вријеме Турака те су цркве срушене и од њиховог камена направљена је Кула велетовска“, са уздахом прича стари Хаџија.

Као живи свједок приповиједања својих стarih Сава каже да на Дубу има један повелик камен на коме нешто пише и да би волио да се то испита и открије права истина о постојању православних храмова у његовом родном селу.

У сливу ријечице - Велетовчице од извора до ушћа било је мноштво воденица поточара. И сада се могу видjetи остаци камених зидина од воденичких подрума.

Најстарији потомак православног рода Андрића из Велетова прича да је у вријеме када је он био мали, у селу било толико дјеце да су поред постојеће школе, која је радила у аустријској касарни, још једну морали отварати у кући његовог оца Средоја.

„У школе је долазило око 250 до 300 ћака из околних села Јелашца, Дубова, Црнића, Тетребиће која је припадала Србији, па са Стоца, затим из Бијеле, Тасића и Јагодине“, присјећа се старина Сава.

Насред села и сада стоји стара камена школа. Могла би још ћацима живот уљепшати само да их има. У зборници на зиду окачено звono које је некад позивало на час. Као споменици остала су потписана дјечија имена на табли изнад катедре.

Можда је неко од њих историчар или новинар па ће барем пером саткati причу о првим словима која су баш у овој школи научена.

А Савин отац Средоје, посебно уман сељак био је испред свога времена када је на потоку испод куле импровизовао малу хидроцентралу и прије свих имао свјетло у кући.

„Било је то педесете године прошлог вијека када је мој отац Средоје направио малу хидроцентралу на потоку покрај имања и тада смо први имали свјетло у кући. Народ је то доживљавао као неко чудо и долазили су многи да виде какву је то необичну петролејку Средоје направио“, прича са одушељењем Хаџи Сава који је врло млад отишао из Велетова.

И не само он, одлазили су и други младићи и дјевојке. Више нема ко да оде. Село је остало готово пусто са двије три старице.

Када ујутру једна од њих крене да види је ли ова друга зору дочекала прође поред још три-четири напуштене куће.

Усамљене и старошћу притиснуте данима ослушкују жубор потока, бронзу на овцама и цвркут птица. Бојажљиво причају о смрти јер она последња долази.

Поред Куле, старе крушке обориле гране, а стольјетни храстови остају да живе као једини свједоци да је у Велетову-селу хладних изворишта, питоме нане и црних дудова некада била дјечија граја и распјевана младост.

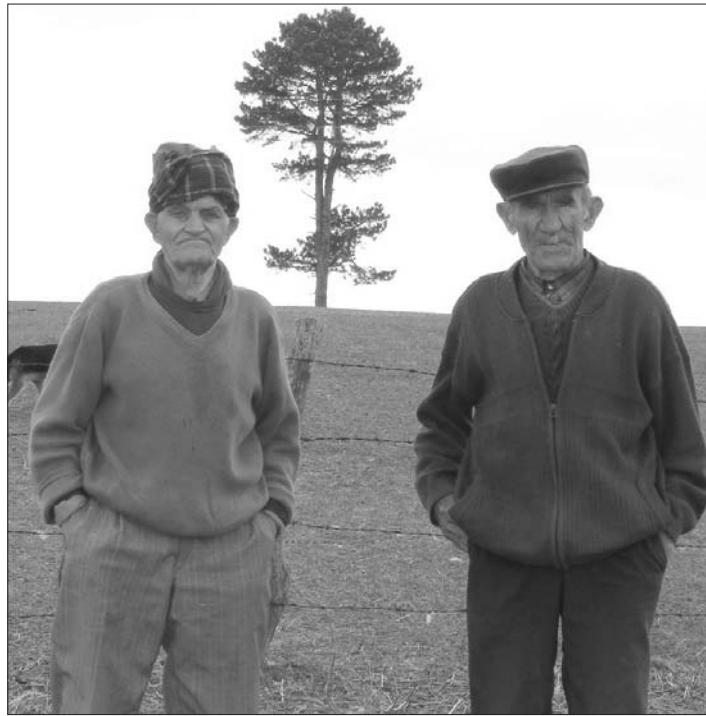
M. Andrić

Прича последњег кириџије са села Стоца

ЛУЧЕВИНА МЕ ОДГАЈИЛА И ЂЕЦУ МИ ОД'РАНИЛА

3а село Столац, смештено између и Вишеграда и Мокре Горе, на међи Србије и Босне одвајкада се говорило да је „село борова, коња и волова“.

Ова изрека настала по томе што су се сељаци са ове висоравни на надморској висини од 1.100 метара од памтивијека бавили кириџијским послом а посебно продајом луча и катрана који су одавде одвозили на коњима и воловима.

Једног од последњих кириџија у овим крајевима, весељака и „боема сељачког типа“ Александра Леку Спасојевића затичемо на ливади како одмара чувајући овце уз своју супругу Душанку.

„Е, вако је то било. Ми сељаци са Стоца, ће од свега успијева само компир а куруз не море никако, одувијек смо се бавили сјечом и прерадом лучка. Овдје на овим пропланцима некада су расли стојетни борови а иза њих су остали огромни пањеви пуни смоласте лучевине која мирише као душа дјевојачка“, почиње причу Лека, гужвајући у рукама коно пац којим је припињао кобилу Зеку.

Лека је од оца научио како сјекиром из пања извадити луч, комаде једнаке величине, сложити га, натоварити на коња и кренути у кириџијук.

„Послије другог свјетског рата радио сам тај посао непрестано. Натоварим на два коња лучка, по 140 кила на једног и кренем према Србији. Што даље одем то је боља продаја. Обично смо луч, који се користи за потпалу дрва, трампили за жито, пасуљ или ракију“, прича Лека.

Овај још живахни чичица крепка корака и ведра ока прича како је до Ваљева путовао пјешице водећи коње натоварене лучом и по шест дана.

„Једном идући од Косјерића низ Букве сложи пљусак да је све праштало око нас. Расподоше се опанци пријешњаци, од свињске коже на ногама, ми се изусмо и босоноги уђосмо у Ваљево“, присјећа се Лека кириџија.

Кириџије би у Ваљеву замијениле луч за 100 колограма кукуруза и кренуле натраг на свој вјетровити Столац. Ако би за луч узимали ракију било би то 50 литара шљивовице за товар лучевине.

„Житом би прехранјивали бројну фамилију а ракију сам, као и остale кириџије продавао и за њу узимао добре паре. Тада су сви одрасли пили ово пиће а данас у селу пијемо само моја баба и ја“, шали се стари кириџија.

На тако дуг пут кириџије су носиле храну. Обично каже пола цака тврдог сира, мало кајмака и сланине.

„Имали смо ми наше механе где смо коначили и наше „крчмарице младе“, што њо каже народна пјесма. Ту су нам се одмарали и коњи а ми банчили, пјевали и пили до дубоко у ноћ“, говори Лека.

Лека прича да је по педесет пута годишње ишао до Ваљева у кириџијук, продајући лучевину.

Многе његове компаније возили су луч и на воловским запрегама али само до Ужица и Бајине Баште „јер је во типак, спор а и путеви су били лоши за кола и саоне“.

„Свака кућа на Стоцу, а било их је и са 24 чељади у једној, имала је своју катрану и производила катран од ситно исјецкане лучевине. И њега смо носили на коњима и возили на воловским запргама по градовима у Србији како би коју пару зрадили“, сјећа се Спасојевић.

Лека је био познат у овим крајевима и као добар кириџија и велики весељак и шаљвија.

У кафанама је чашћавао све госте одреда, пјевачице су му пјевале на уво омиљене пјесме, „знато се и напити и разбити а кад дођу милицајци и њима сам звао туре пића“.

Био је велики љубитељ коња, а кобила Зека му је и данас десна рука.

„Кој се у Мокрој Гори могао купити за 40.000 динара, али нећу ја то, већ одем на Борике код Рогатице у јергелу и купим вранца за 150.000 динара. На тркама у Кремнима на вашару мој коњ побиједи у трци 150 грла. Награду, зна се, попијем и залијем са другарима у кафани, частим све редом нек се знаде ко је Лека са Стоца“, прича ужагрених очију овај старац.

На Стоцу данас од некадашњих неколико стотина становника живи само шест дједова и баба. Лека нема више коме да прича своје додовштине из кириџијука него само ако овдје „дошврља“ неки новинар, шумар или „милицајац“.

Кириџијски посао је „забаталио“ јер се „оматорило“, а и дали му на пољопривреду пензију од 200 КМ па се, каже, „фала Богу има шта и појести и попити“.

Pagoje Tacuć

ЗАПИС СА ЗЛАТИБОРА

Мештани села Стубло на Златибору још увек живе у 19. веку

ЧЕКАЈУЋИ 20. ВЕК

След зоре до поднева 88-огодишњи Бранко Удовићић из села Стубло на Златибору је погледавао према путу изнад куће неће ли однекле банути “они” који су пре неколико дана обећали да ће ово село и његових двадесетак мештана превести из 19. у 20. век. Односно, довести струју у село Стубло. Кад већ, како су “они” рекли - немају телефон и водоводну мрежу, могу бар одмах добити струју...

- ... Већ је подне, а нема никога. Да неће нису сврастили узпут? Да нису отишли у какву кафрану па се записали? Да их нису пресрели какви ајдуци? Не би ваљало да су нас преварили! Ајде што нас 50 година варају ови комунисти из Чајетине и не дају нам струју, али што издаје министар Веља?, питao је старина Бранко.

И осамдесетогодишњи Велисав Удовичић је све до иза поднева погледавао горе, према путу, хоће ли банути политичари и електричари. Кад је сунце почело да одмиче према Дурмитору, Велисав је одмахнуо руком, спустио се низ стрмину испод куће, напио хладне воде са извора, захватио нарамак сена и скоро устрчао уз брдо, остављајући неколико новинара да на пола пута тра же ваздух за плућа и пањ за одмор...

- ... Вала, кад сам проживио живот без струје, не треба ми ни сад! Био сам ја код ћеџе у Ужицу и видео како се они муче са струјом: де купи ово на струју, де купи оно на струју, де гледај свашта на телевизији па после сања... Само, не ваља то кад људи нешто обећају па изневере. Нема веће срамоте од тога, рече Велисав.

Тек, колико четири дана раније, током боравка у Ужицу српски министар инфраструктуре, Велимир Илић је на једно подсећање новинара да мештани села

Стубло још увек немају електричну енергију, обећао да ће “решавање тог проблема почети одмах”.

- Већ у понедељак, обезбедићемо четири милиона динара да се тај проблем реши. Ја ћу послати наше стручњаке из министарства и ЦИП-а да сниме стање и цео терен, да виде шта треба, а тих четири милиона да ћемо приоритетно. Срамота је да неко у 21. веку нема струју и то још на Златибору. Реџите ми ако у овом крају има још таквих проблема. Немојмо дозволити да у 21. веку та брука прати Србију и да неко објави да људи немају струју, поручио је тада Веља.

Али, у чврсто обећано време ипак у Стубло нису дошли ни Веља, ни стручњаци ЦИП-а, ни нико други осим неколико новинара. Истина, Стубло је далеко, има више од 30 километара од хотелског сјаја на Златибору, има и више од 20 километара кад се скрене са магистралног пута Златибор-Нова Варош. А има и више од пар километара од краја магистралног далековода.

Село Стубло је тамо где станује крај 19. века, а засеко Удовичићи је још мало даље, још коју дејенију. У засеку Удовичићи нигде нема капи бетона нити једне црепљике. Само дрво, дрво, дрво и дрво.

Свако домаћинство има по неколико дрвених кућа, једну праћедовску, стару око 150 година, једну ћедовску, стару око 90 година и најмлађу, стару око 60 година. Све су од истог дрвета, исте боје, исто грађене, са малим прозорчићима, малим просторијама у којима се некад рађало и живело по петоро-шестсторо деце... Кад човек бане у село Стубло као да повуче неку ручију временске машине која га одједном одведе у време пре 150 година. У време без струје, без телефона, без водоводне мреже, без телевизора и замрзивача.

- Де, Стојанка, очи моје, стави каву, стави питу или качамак, стави људима нешто да попију и поједу, с далека су пута, нареди Бранко супруги Стојанки.

- Ма нисмо, стари, брзо смо стигли, за сат времена колима, има мало рупа, али...

- Слушајте, људи, није ни мени стало до те струје. Јер, кад сам живио без ње 88 година, могу још коју, него криво ми што је овако зло у држави. Има више од 30 година како нас лажу за ту струју. Ама људи, па немојте нас лагати: кажите лепо да нема струје, да је све скupo и тачка, нико се од нас неће љутити. Ево, имамо ја и баба овај транзистор, па знамо шта се ради у држави. Кажем, немојте нас лагати, боље вам је, ако већ не можете довести ту струју, донесите нам неколико батерија за транзистор, рече Бранко, показујући мали плави транзистор, једину везу са светом.

- Богме, вајало би нам Бранко да имамо мало струје, па да купимо шпорет, остарело се, не може се више ни у дрва, предложи Стојанка.

У Стублу има шест кућа Уђовићића и две куће Марића. Најмлађи становник ових кућа је Мика Уђовићић (74), која уз смех каже да ће се за неку годину цело село преселити на другу адресу.

- Доводили нам струју не доводили, ми за неку годину одосмо. Ђеџа су нам далеко, а ово село, ове куће, све ће ово иструлити. Јесте овде био тежак живот, јесам цео живот доносила воду у каџама, прала веш на потоку, музла, цепала дрва, али, вала, никад нисам отишла код лекара као што ова градска господа иду сваки дан, прича Мика Уђовићић.

Тамо, далеко, од златиборског раја и сјаја, у брдима и доловима села Стубло, живе људи које су заобишли и магистрални путеви и магистрални водови, и сви вируси, и све муке и науке савременог света. Уђовићићи и Марићи живе тешко, устају пре зоре, а лежу пре првог мрака. Све између је рад, рад и само рад.

Ипак, и на први и на други поглед они су срећни у свом селу. Само, они су, сва је зла прилика, последњи становници овог села.

После њих, у селу Стубло настаниће се прави златиборски вукови.

Или, ови други вукови! Што не питају колико кошта златиборска земља и што не питају колико треба бетона за четири спрата горе и два доле.

У "Електродистрибуцији Ужице" кажу да је у току израда пројекта који ће довести струју у део села Стубла, али не и у засек Уђовићићи. Заменик председника општине Чајетина Милан Лазовић каже да су приче о довођењу струје у Уђовићиће утопија јер је нерационално трошити толики новац због неколико дрвених кућа. Помоћник министра за инфраструктуру, Зоран Ачић каже да у засеку Уђовићићи "постоје имовинско-правни проблеми који за сада спречавају израду пројекта електрификације села".

Ипак, благо ли се мештанима села Стубло!

Текст и фото: Зоран Тмушић

ЕКОЛОГИЈА

Еколошки СОС са Дринског слива

ДО КАДА ЉЕ ЗЕЛЕНКОМ ПЛУТАТИ ОТПАД

Вишеград, март 2008,

Због чисте, зеленкасте, питке и провидне воде, у давна времена плаховиту, брзу, бистру и дивљу ријеку Дрину људи су прозвали "Зеленика" или "Зеленка", а средином прошлога вијека у свијету се прочула као "Европски Колорадо".

Али, вријеме и још више људи учинили су и упорно чине толико негативног према овој ријеци и њеним притокама, да су у неповрат нестали сви набројани епите-ти.

Формирањем три хидроакумулације, у Зворнику, Бајиној Башти и Вишеграду, Дрина је једино још планинска ријека на свом мањем току од Шћепан Поља до Горажда.

У ово вријеме изумирања предратне индустрије Дрина је, срећом лишен прљавих отпадних вода. Али су зато остали и још више се повећали најопаснији загађивачи овог ријечног слива - дивље и све бројније депоније смећа, које су по правилу, мимо свих законских прописа, у свакој општини, па и мјесној заједници, лоциране одмах на обалама Дрине и њених притока, по-готово уз ријеку Лим.

Тако су воде овог слива посљедњих десетак година буквално претворене у својеврсну депонију и одлагалиште разних врста отпада, од којих је највидљивији онај плутајући.

На жалост, већ више година на Горњедринској регији никако да се договоре и отпочну изградњу регионалне депоније смећа, што би, како тврде стручњаци, значајно ублажило тренутно више него алармантно стање.

Некада је Дрина била својеврсни самочистач, природно чистећи обале и ријечно корито. Данас, на успореним Дринским језерима слободно и неконтролисано плутају разни отпади, а ситно смеће се таложи стварајући прљави мљу.

Еколошки СОС са Дрине ове зиме је буквально кулминирао јер никада као сада није било овога количине плутајућег отпада, који се по правилу зауставља на преградној брани ХЕ "Вишеград".

Тако случајни посјетиоци на тек изграђеном пристаништу "Воденог Ћире" изнад Вишеграда, који је замишљен као прва вишеградска туристичка станица, умјесто зимског идиличног призора, остају запањени више него упозоравајућим сликама.

Мала марина, умјесто чистом водом заробљена је са мноштвом шареног плутајућег отпада.

А плутајући отпад, који се овде сакупља, у највећим количинама стиже Лимом, почев од Берана, Пријепоља и Прибоја, те из узводних општина горњедринског слива: Новог Горажда, Горажда, Чајнича, Рогатице и Устиколине, као и из црногорских општина на Пиви и Тари.

Бројна упозорења и вапаји еколошких и рибарских удружења из Србије, Црне Горе и Босне и Херцеговине, на жалост, не успевају овај изузетно велики проблем ставити на дневни ред надлежних државних институција. Стога се поставља логично питање како уз овакве призоре привући туристе и нису ли разни планови и стратегије на том плану, у шта је уложено доста паре, а још више се планира уложити, за овдашње подручје, још увијек само неостварљиви и пусти сан.

Уосталом, све наведно у овом тексту најбоље потврђују фотографије, од којих нам је један број уступила одговарајућа служба "Хидроелектрана на Дрини" из Вишеграда, који су ангажовали специјализоване организације за чишћење плутајућег отпада пристиглог на преградну брану Хидроелектране "Вишеград". Због превелике количине отпада, који непрестано пристиже, тај посао је ове зиме неочекивано тежак и дуготрајан.

Славко Хелета

РЕПОРТАЖНИ ЗАПИС

Необични граничари у селу Пањак између Вардишта и Мокре Горе

СВАКОДНЕВНА И НЕНАМЈЕРНА “ПОВРЕДА” ДРЖАВНЕ ГРАНИЦЕ

Вишеград, јануар 2008.

З Да смо којим случајем у времену доследног поштивања свих важећих закона и силних прописа, домаћин Павле Микавица и његова супруга Роса неби излазили из суда и затвора, због свакодневних повреда државне границе између Босне и Херцеговине и Србије, која пролази кроз срце њиховог имања и породичног домаћинства у селу Пањак, које је раздељено између ове две државе и две општине, Вишеграда и Ужица.

Микавице тако, без обичнојених санкција, и уз логичну толеранцију граничара обје државе, свакодневно и небројено пута, сасвим несвесно, повређују и крше строге граничне прописе.

За лепших летњих дана у једној држави доручкују, у другој на њиви и ливади ручачују, у једној држави пију јутарњу, а у другој обавезну вечерњу кафу. Често им се придрже комшије, родбина, пријатељи, или путници намерници, не знајући да заједно са њима „повећавају“ и онако силне повреде границе.

И све се то, буквально, дешава на стотињак квадратних метара њиховог имања, јер им се кућа налази у Србији, а стаје, дрвљаник, колиба и качара у Босни и Херцеговини.

- Кад пођем до првог комшије на кафу, загазим дубоко у другу државу. Кренем ли сеоским друмом, опет пређем границу, пођем са мојом бабом у врт, нема куди него преко границе. С пролећа орем њиву, па опет преко границе, потјерам краву на испашу, ја и она пут границе. И све тако од како се разграничише Босна и Херцеговина и Србија, казује помало у шали, а у ствари заозбиљно чича Павле.

Прича, потом, како су му долазили неки стучњаци да омеђе границу између Босне и Србије. Рекоше му да по некаквим картама, још из доба Франаје Аустроугарског, граница завија око његове куће и онда неколико километара иде сеоским путем према Мокрој Гори.

Присећа се да су му ти људи, што меркаше границу, рекли да би се могла дододити нека корекција граничне црте, која би ишла баш средином његове стаје.

- Ето ти мојих нових „мука“. Крава Шаруља би онда спавала у Босни, а волови Сивоња и Гароња у Србији. Па кад би се случајно ноћу састали и помешали дошло би до драстичне повреде границе, прича у шали деда Павле.

Уз домаћинску шљивовицу прича тече даље, са безброя помало неуobičajenih примера и пограничних догодовштина.

- Тако ти ја, кад кренем пјешице путем једном ногом корачам Србијом, а другом Босном. Или кад вучем сено воловском запрегом један во гази земљом Србијом, а други Босном. Нема шта, ово ти је код мене право правцато чудо невиђено, ко не верује нека дође, само нека се ипак причува од граничара који знају препознати странце, јер су одавно навикили на нас ретке мештане у овом мирном крају, прича Павле.

Кршећи свакодневно граничне прописе, Микавице кажу да им понекад у кућу наврате граничари из Србије. Попију људи кафу, попричују и оду, а њихове колеге из Републике Српске, односно Босне и Херцеговине, веле, никад им још нису навраћали, нити су их икад видели на „њиховој“ граничној црти у Пањку.

Након последњег рата, причају Микавице, знали су да је ту негде граница између бивших република. Оријентисали су се према споменику српском војнику, на тунелу ускотрачне пруге између Вардишта и Мокре Горе.

- То тада никоме нити је сметало нити је ко мислио да ће икада засметати, збори кратко Павле.

Павле и његова супруга имају личне карте које су добили у Ужицу, где су и на бирачком списку, а телефон и струју плаћају у Вишеграду, јер су им њихови приклучци ближи и подеснији. До када ће тако бити не знају, верујући да то ипак никоме не смета.

- Дај Боже да овако потраје док смо ја и баба живи, да се не појаве какве мудре и строге главе које би нам увеле строгоћу на „нашој“ граници. А кад умремо, нека опет добро поведу рачуна, да ми којим случајем баба не буде сахрањена у једној, а ја у другој држави, јер је и гробље подељено, пола у Босни, а пола у Србији, шали се деда Павле између два гутљаја одличне шљивовице коју је пекао у Србији, од убраних шљива у свом босанском воћњаку.

Славко Хелета

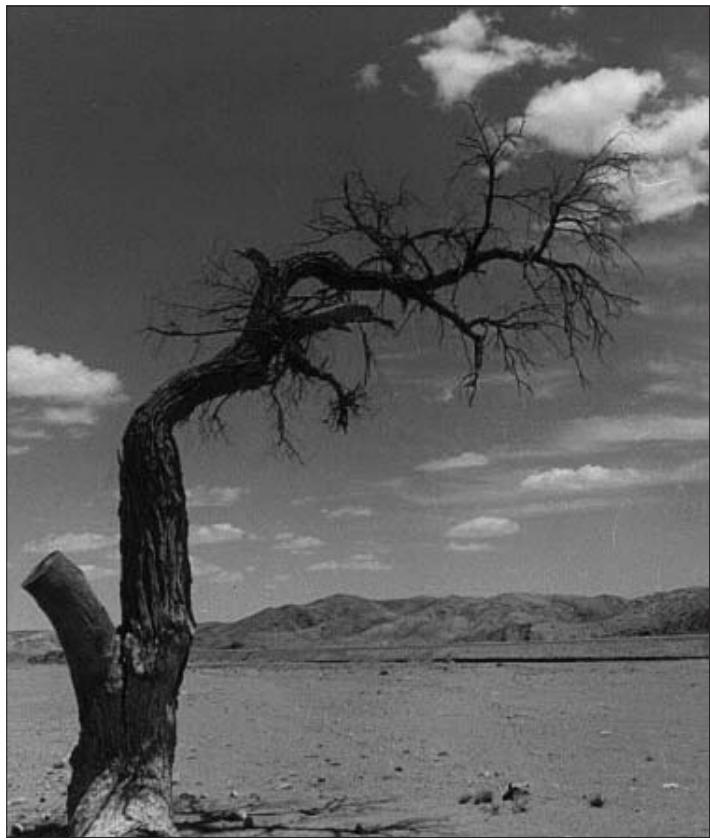
ПОРОК ПУШЕЊА - ГРЕХОВНА НАВИКА

(наставак са стране 21)

Јер њоробљени беху људи моји зато што не знаше за Господом

(Ис 5,13)

Јер њоробљени беху људи моји зато што не знаше за Господом, говорио је свети пророк Исаја у име Божије о народу јеврејском, који је у то доба имао наизглед истиниту веру, али је био поробљен, то јест проводио је многе незнабожачке обичаје у свом животу. Јевреји су у време пророка Исаије били хладни према својој вери, према изучавању речи Божије; зато су се предавали многим незнабожачким пороцима, понекад и за саме њих неприметно; тако су им безакони обичаји поробљавали срца. Узрок тога душепогубног зла било је баш то што су остали заложници Господњи и нису пазили на реч Божију. У данашње је време такође превише охладнела усрдност за учење из речи Божије, за читање Светог Писма; већина данашњих хришћана ово сасвим занемарује. А реч Божија је за нас светлост и живот; оно је јединствени извор познања истине и добра. Због тога што смо ставили на страну закон Господњи у Светом Писму, због тога што смо сасвим занемарили и молитву, те из тога који то да нас сваки обичај, савршено супротан учењу Христовом, несметано поробљава, засужује нам срце и ум - зато што не знаше за Господа, како се изразио свети пророк.

Наведимо још неколико редова из списка светог Тихона Задонског - тог руског Златоуста: „Слеп сам, као и други, без благодати и просвећења твога, - вели светитељ - , грех ме је ослепио; због тога се доброта Твоја, како о свима тако и о мени недостојном, човекољубиво постараја; за просвећење, како свих тако и мене, ниспослао си нам Ти реч Своју свету кроз изабране слуге и служитеље Твоје. Она ми сија као свећа

онима који седе у тами, и показује корист и штету, добро и зло, врлину и грех, истину и лаж, Теби угодно и неугодно, веру и неверу; и тако разгони моју слепоћу и просвећује ми разум: светиљка је ногама мојим закон Твој и светлост стазама мојим (Пс 118,105). (Из књиге "Духовно благо"). „Од задржавања у било којем греху, ствара се пристрасност према греху. Страстољубље је унутрашње и душевно идолослужење: јер они који робују страстима часте их унутрашњим покоравањем срца, као идоле. Тако онима који угађају и робују тробуху - бог је тробух (Фил 3,19); лакомцу је лакомство његово идолопоклонство (Еф 5,5; Кол 3,5); тако треба разумети и друге страсти. Сваки који чини грех (свесно) роб је греха (Јн 8,34). - Од кога је ко побеђен томе и робује (2 Петр 2,19). Јер грехољубивом је човеку грех коме робује - као идол; грехољубиво срце његово је као мрско жртвилиште, у којем томе мрском кипу приноси жртву: јер грех се налази у срцу. Уместо телади, овнова и других животиња, приноси на жртву своју вољу и најрађу послушност; и тако колико год пута пристане на грех, којему се пристрастио, толико пута се срцем одриче Христа; и колико пута на делу учини грех, толико приноси жртву томе идолу. Како је мрска и бедна пристрасност греховна! Сходно томе и свети Јован Златоуст у шестој беседи на Посланицу Римљанима каже: Различити су видови идолопоклонства: један мамона (богатство) части као Господа, тробух као бога, други неку другу страст понајљују. Не жртујеш им волове као Јелини (незнабоши), него много горе: своју душу кольеш.“ (Из књиге „О истинитом Хришћанству“).

Онаме који брине за своје спасење и жели да се подигне из таквог јадног стања предлажемо и молимо да послуша следећи савет, који дајемо у име наше узајамне хришћанске љубави у Господу: прекинути, са Божијом помоћу, своју душешкодљиву навикнутост на дуван; одлучити се на то већ сад - док се благодат Божија дотиче срца и побуђује га на спасоносно устајење. Иако је моћ навике тако велика да се понекад чини немогуће савладати је, то ипак није тако: ако човек добије искрену жељу и решеност, и ако буде молио за помоћ Божију, онда ће је брзо победити. Као доказ наводимо овде исказ једног свештеника: „Један од мојих многобројних парохијана Т.К., - пише свештеник, - жестоко је пијанчевао и стално пушио. Уз такав је живот, будући још и породичним човеком, дошао до крајње беде и сиромаштва, иако је он човек вешт за све, марљив и добро писмен. Због тога сам ја увек настојао да утичем на њега убеђивањем. Једном је на сва моја упутства горепоменуту изјавио преда мном ово: „Баћушка, верујте, мене самог је стид и жао ми је што не испуњавам ваше савете који су мени на корист, мене је чак стид да се сртнем са вама и погледам вам у очи. Него ево, упркос свим мојим слабостима, потрудићу се да послушам ваш добар савет, и уз помоћ Божију надам се да ћу оставити ракију, али пушење никако не могу. Мене гуши у прсима. У прошлој су ми служби, у коњушници, коњи неколико пута разбијали груди, па сад од тога стално кашљем; пушење ми при тој болести служи као велико олакшање; нарочито ујутро, мени се једино тада и излучује сва слуз што ми се накупи у прсима, па ми много лакне када запалим. Уз то су ми још и доктори саветовали да непрестано дувам. Без обзира на таква његова размишљања и савете доктора, ја сам га свеједно наговарао да одбаци ракију и дуван. Уосталом, мислио сам у себи, да хоће Бог дати да се оканеш барем пијанства. И шта би? Кроз при-

лично кратко време чујем ја, а потом се и уверим, да је Т.К. сасвим оставио пиће. Прође месец, па још један, па напослетку и година. О празнику Светлог Христова Вајксења, по обичају све обилазећи са молитвом и светим Крстом, приметио сам да је у његовој кући, као код честитог домаћина, све како треба, све у најбољем реду. С обзиром на то, а памтећи његов некадашњи бедан положај, нисам могао а да то не напоменем како њему самом, тако и целој његовој породици. При томе сам одлучио и да подсметим Т.К.-а да у њега има још један велики недостатак, један јавни грех. Но он је, већ схвативши моју мисао, одговорио: „Баћушка, из свега вам се срца захваљујем за ваше пастирско упућивање, за ваш добар савет. Ја сам уз Божију помоћ већ давно одбацио и цигарете.“ - „А, ти си мене пре убеђивао да је немогуће оставити пушење; да ти пушењем само одржаваш своја болесна прса?“ - „Ах, баћушка, сад вам потпуно верујем, све је то само наша заблуда, обмана, наш велики грех и ћавоље искушење. У то сам се већ сам уверио; сад ме нико не може разуверити.“ „Па како се сада осећаш, - запитах, - кад се уздржаваш од пушења?“ „Не могу, баћушка, да вам изразим сву своју радост и једно захвалност вама за то. Сад се, као што сте ми ви раније и говорили, осећам не само боље откако сам оставио пушење (иако уз силни напор), него су ми се од тога сад поправила и прса, нема код мене више никаквог кашља, ни најмањег гушења, који су ме при том погубном пушењу тако страшно узнемирали и мучили. О, Боже мој, верујете ли, баћушка, да сам сада као потпуно препорођен и душом и телом, уз свемогућу помоћ Божију и ваше пастирско старање.“ У садашње се време тај мој парохијанин сврстао међу најбоље, усрдно посечује сва богослужења у светом храму Божијем, мада га ту пре никако није ни било. Сличних је случајева, уосталом, било доста у мојој парохији; пре седам година било је у парохији врло мало оних који нису пушили, а сада, уз помоћ Божију, скоро сви држе пушење за грех и личну несрећу.“ (Брошура „О штетности дувана“ свештеника Алексија Бичковског. Одеса. 1880.)

Употреба дувана као лека не би био грех, но нема никаквих поузданних доказа о његовим лековитим својствима, осим сведочења присталица дувана, али њихове се речи, као пристрасне, не могу узети у обзир. А затим, ако се он и почне употребљавати из искрене жеље за личним добром, сасвим је лако постстати пристрасан према њему, употребљавати га даље без мере, не ради било какве користи, већ из греховне пристрасности, недопустиве у хришћанству. Као закључак свега што смо рекли, неопходно је да се сетимо неоспорне речи Господње: Без Мене не можете чинити ништа (Јн 15,5). Сваки наш труд и само напорно настојање без помоћи Божије, без Његове благодатне сарадње, биће потпуно испразно и јалово. Зато у нашим настојањима и напрезањима над собом, на исправљању себе, треба да на првом месту буде наше кличање ка Господу, напретнуто обраћање из дубине душе Његовој свемогућој помоћи и сили, са понизном свешћу о својој немоћи, својој духовној слабости. Из нашег се молитвеног општења са Господом састоји сва наша снага, сва наш успех. Као што лоза не може рода родити сама од себе ако не остане на чокоту, тако ни ви ако у мени не останете. Ко остаје у Мени и Ја у њему, тај доноси многи плод (Јн 15,4-5), каже сам Господ. Сувише су слабе наше духовне снаге за савлађивање било какве у нама укорењене зле навике. Сувише је непостојана и промењива у нама чак и сама жеља или стремљење добру. То се непрестано потврђује нашим животним искуствима. Ако се у садашњем свету и употребљава израз „снага воље“,

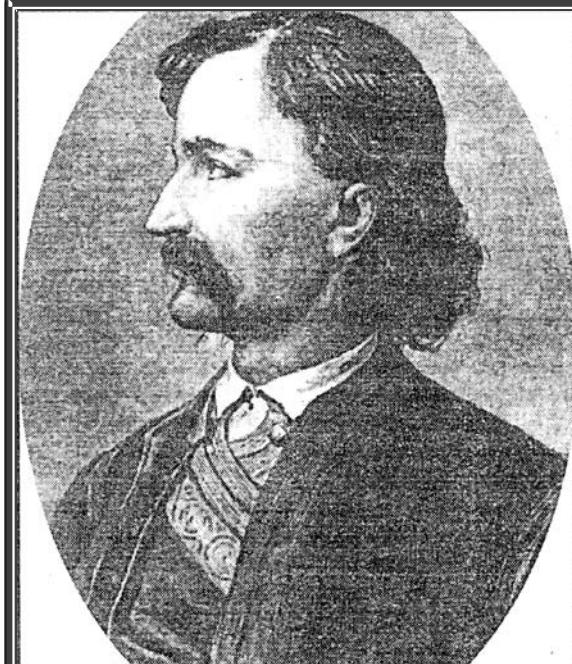
тај израз је туђ еванђелском духу и учењу свете Цркве. Бесмисленост и лажљивост тог световног израза извесни су свакоме ко је упознат са светим Еванђељем и еванђелским примерима. Зар је лагао Господу свети апостол Петар на тајној вечери када му је с тајвом ватреношћу, с тајвом одлучношћу сведочио: с Тобом сам спреман и у тамницу и у смрт ићи. Зар није било то речено са свом искренонишћу, из дубине љубећег и преданог срца? Па ипак, како се за само неколико часова деси да овај апостол оплакује троструку издају свог таквој ватреног и дубоког осећања преданости љубљеноме Божанском Учитељу!.. Зато, ко хоће нека се узда у своју „снагу воље“, али је ми не признајемо; за нас је једино уздање у силу Божију - Христа (1 Кор 1,24). Њему кличимо са светом Црквом: „Ти си моја крепост, Господе! Ти си моја сила! Ти си мој Бог, Ти моје радовање.“ (Ирмос 8. гласа)

Вратимо се још једном богомудрим поукама светог Тихона Задонског: „Сваки наш труд и подвиг, како за добро, тако и против греха, није снажан без помоћи Божије: јер ми смо сасвим искварени и немоћни. Зато нам је Спаситељ наш и рекао: без Мене не можете чинити ништа (Јн 15,5). Због тога треба да од Њега тражимо свако добро и крепост и снагу против греха.“ „Што је чамац на реци, то је човек у животу. Видимо да чамац сам од себе плови низводно по реци, а узводно и против тока никако не може пловити, па када је потребно да иде узводно, нужни су снажни веслачи, или једро, са повољним ветром који га покреће. Тако је и са човеком: по плоти, по ћудима и страстима и по злу вољи својој, као искварен, живи сам на свом и угодно и лако, као што барка низ реку са ма од себе плови. Но против своје воље живети и побеђивати је и вољи Божијој се покоравати, страстима се одупирати и подвизавати, и распинјати их и умртвљавати, те тако благочастиво и хришћански живети - самим нама је то тако неугодно и немогуће, као чамцу да сам без веслача и једара плови против речног тока. Неизоставно је потребно да нас помаже натприродна сила и да нас као барку против тока покреће и побуђује против стремљења страсти. Све ово твори благодат Божија која живи у човеку; с њом човек може све, - без ње не може ништа. У свако нам дакле доба, сваки час и минут треба Божија благодат. Божија благодат је живот душа наших. Без благодати Божије душа не може бити жива. Ради тога нам је заповеђено да се молимо - иштемо, тражимо, куџамо.“ (Из књиге „Духовно благо“). Иштите и дајте вам се, тражите и нађи ћете, куџајте и отвориће вам се. Јер савки који иште прима (Мт 7,7), говори Господ. Али, да би тако напретнуто и искрено искали своје избављање од душевне беде, од погубних навика и страсти, неопходно их је увидети у себи, оценити и схватити сву њихову штетност и сву тежину греха у пристајању за њима. Само тада ће жеља бити искрена, а молитва и сопствени труд су неопходан услов за Божију помоћ. Господ помаже само онима који свим снагама траже Његову помоћ, али се и сами не предају својим страстима. Јадно самопоуздање је и неразумно и некорисно; међутим, нема користи ни узати се у помоћ Господњу при своме добровољном задржавању у греху и свесном попуштању греховним навикама - то Господа врећа.

Москва 1998.

Са благословом Обитељи Светог великомученика и исцелитеља Пантелејмона на Светој Гори Атос

РАЗОНОДА

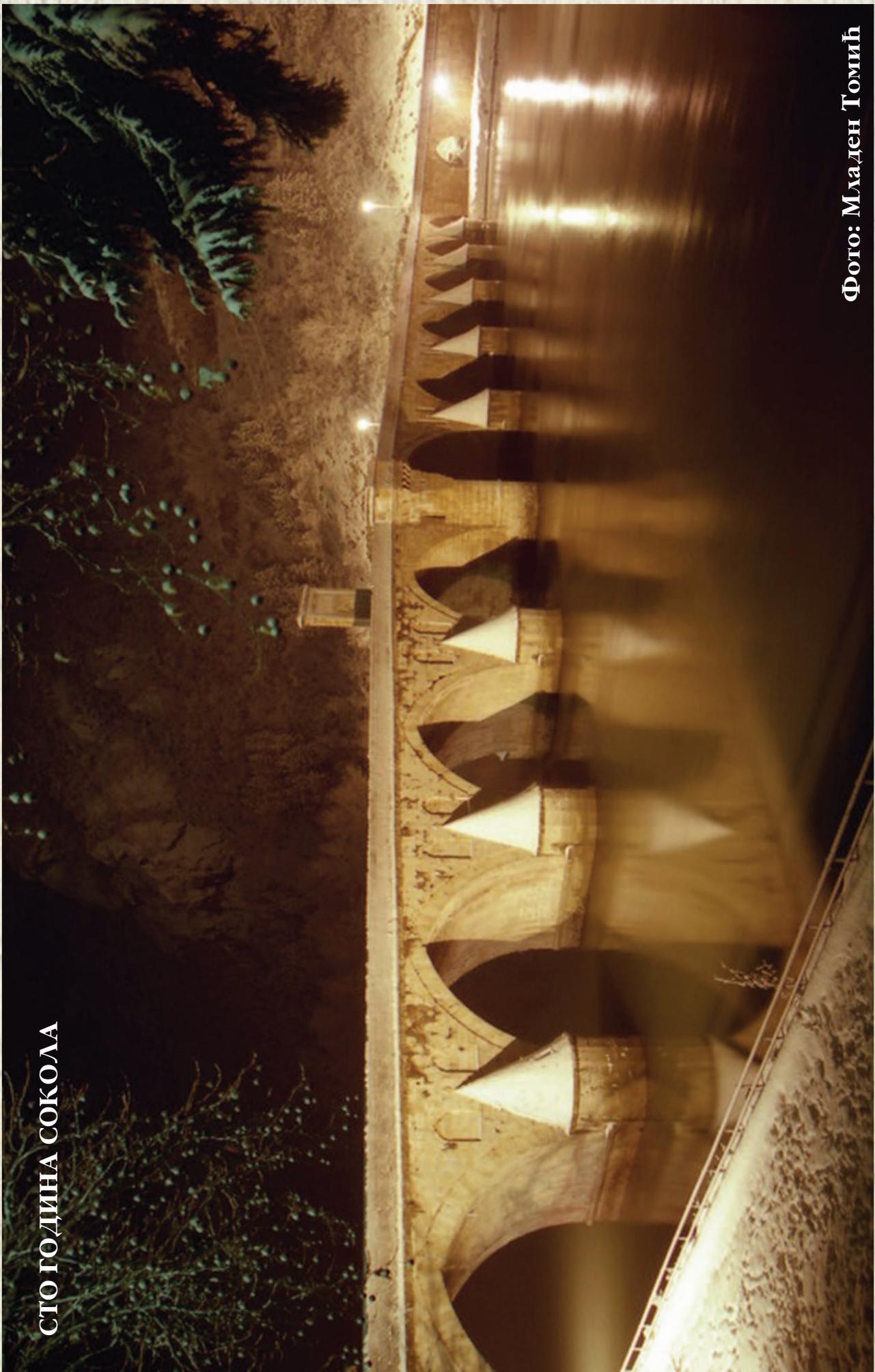

ВОЈВОДА СОКОЛСКИ

Рођен у Бабиној Луци код Ваљева око 1775. Синовац Хаџи-Рувима Нешковића, а презименом Николајевић. "Каку да га је почетак устанка затекао у Београду где је моловао собе дахије Кучук-Алије." Војевао је широм целе Србије, а посебно се истакао на Лозници 1813.

"Скончао је прве недеље по Ђурђевдану" 1816. након што га је "Милош опањкао" Марашли Али-паши.

Лапонске саонице за превоз терета (анаграм од КЛУПА)	место у Срему јужно од Пећинаца	бивша рукојеташница Црвене Звезде	бивши фински државник Мауно	ја, ти, ...	бити више мртваго него	оно што је оправдано	јабука која доспева о Михољдану
књига прича Миодрага Ђурђевића							
угаони камен (мн.)							
прошле године, лане					шиљак, вршак немачки филозоф Фридрих		
геометријска кривулja						Торино индијска урма (мн.)	
иступање	словица иза „е“ и „ћ“	Тимофеј Димитријевич Флорински	који се односи на театар	наука о дрвету	„Ампер“ изузетна појава (мн.)	бильни орган она која носи	слово иза „Л“ зnamенит, велики човек
острво у Јадрану			који се односи на врстар		излагање грађива у школи радница на наполицу		
независност суверених држава						утакмица „поштанска тарифа“	
ознака за топа у шаху		деформација табана					група близских биотипова
наш предлог, унутра	по сваку цену (изр.) Емилија одмила					један, два, ...	
личност са слике						17. слово грчког писма	
Марселинин имењак						Иконија одмила, Ика „Ново-садски атлетски клуб“	
лик из народне песме, Старина ...	пречице на врату тамбуре					највиши државни закони	
исквичати се у довољној мери	„колегијални извршни орган“ река у Немачкој					у дну нагао иступ против кога	
кисероник				Аустрија брвно	Естонац краће град у Новој Гвинеји		„век“ атлетска бацачка справа
пилотска акробација, ковит		словица иза „Х“ и „Л“	гладити „Војна енциклопедија“			доктор пчелиње друштво	
1. и 5. вокал		особина цвркутавог „Алт“					
врста шаховске одбране							

СТО ГОДИНА СОКОЛА

Фото: Младен Томић

Мост Мехмед-Паше Соколовића (Бајиће), саграђен 1571. године, Вишеград

СТО ГОДИНА СОКОЛА

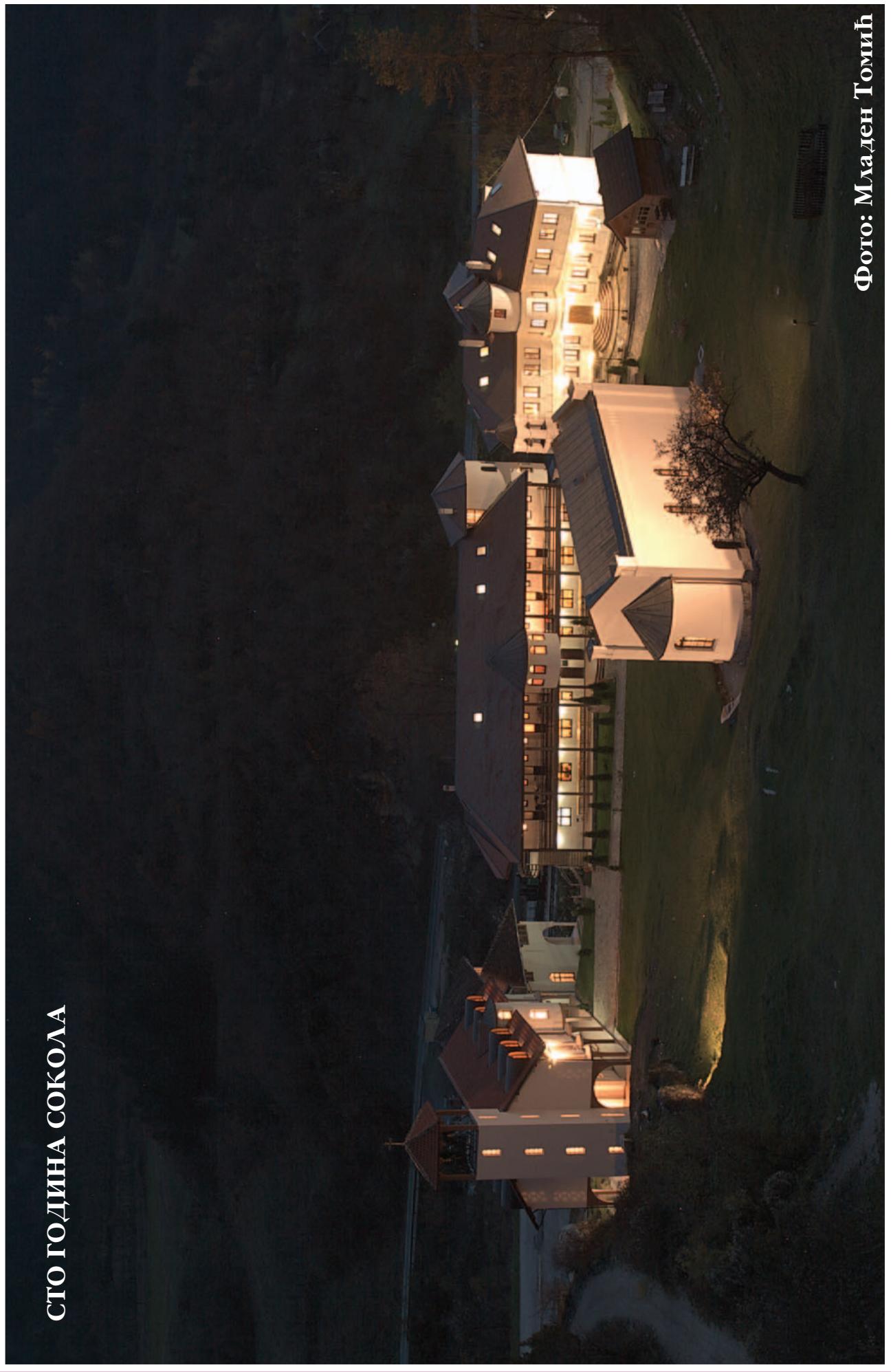

Фото: Младен Томић

Манастир Успења Пресвете Богородице, Добрин, XIII вијек